

št. 8

V Ljubljani, 15. avgusta 1940

Leto 57

VSEBINA. Naš seljački problem. — Kmetijstvo v Sovjetski Rusiji. — Iz bcsanskega življenja. — Nasveti — razgovori — izkušnje. Vse, kar je prav. — Važnost godnosti zemlje. — Samo pravilno obdelana zemlja omogoča življenje koristnim bakterijam. Kalijeva in fosforova gnojica v vrtnarstvu. — Višinska drevesnica na Mali gori. — Mičurin in njegove sorte. — Kako smo napredovali s kisanjem krme. — Oves kot krmilo. — Pomen beljakovin za perutninarstvo. — Diplome. — Drž. nižja gozdarska šola v Mariboru

Naš seljački problem

je naslov brošure, ki jo je napisal znani hrvaški kmetijsko-gospodarski pisec g. Gjuro Kopač. Knjižica je dragocen prispevek k poznavanju gospodarskih prilik na kmetih in jo vsakomur, ki se z zadevnimi vprašanji peča, toplo priporočamo. V naslednjem prinašamo zaključek te razprave, ki bo gotovo zanimala tudi naše čitatelje, čeprav je razprava pisana predvsem za hrvaške prilike.

Pogrešili bi, če bi gledali na naš kmetijski problem skozi črna očala in iz neakčne ptičje perspektive, kakor da bi predstavljalo to vprašanje neko celoto. Pri takšnem gledanju se vidi samo meglena celina, vsa mračna in žalostna, kar izziva nezdravo sentimentalnost, ki je vzrok mnogim pogrešnim zaključkom in jalovim ukrepom v pomoči, ki se daje ali namerava dati našemu kmetijstvu.

Kmetijske celote v gospodarskem in socialnem pogledu pri nas nimamo. Imamo kmeta-siromaka, ki predstavlja večino in katerega kosček lastne zemlje ne more popolnoma zaposliti, še manj pa prehraniti — in pa kmeta-gospodarja (Rusi bi rekli kulaka), ki mu nudi posestvo dovoljno zaposlenja, ga preživlja in ki, viške čez lastno potrebo lahko odstopa meščanstvu in kmetom-siromakom. Med njima je ogromna razlika: gospodarska, socialna in kulturna. Razlike so tudi v njunem mišljenju. Nasprotstvo njunih interesov je tolikšno, da predstavlja najtežji administrativni problem ravno vprašanje, kako najti skladnost teh interesov. To-

da na rešitev tega problema se pri nas sploh ne misli, niti se zadevno kaj ukrene. Nasprotno, prepad med kmetom gospodarjem in siromakom se vedno bolj širi, verjetno zato, ker se na naše kmetosko vprašanje gleda iz ptičje perspektive. V doglednem času bo to vprašanje zavzelo nezaželeno oblike, najprej seveda v strankarsko-političnem življenju.

Razlika med kmetom siromakom in gospodarjem je ista kot med proizvajnikom in potrošnikom, ali med delodajalcem in delavcem, ali med kapitalistom in proletarcem. Siromakov interes je čim nižja cena življenjskih potrebščin, ki jih proizvaja gospodar, nasprotno pa teži gospodar za čim višjo ceno teh proizvodov. Omenjeni nasprotni interesi se morejo vskladiti in nasprotstva ublažiti samo s pametno gospodarsko politiko. Nikakor pa ni mogoče tega doseči s pendrekom čudotvorcem, ki ga tako radi vihte ljudje, kadar je oblast v njihovih rokah. Ne morejo uvideti in razumeti, da je to jalovo prizadevanje, ki bo prej ali slej rodilo maščevanje.

Kmet-siromak je polproletarec. Niti ni kmet, niti ni proletarec. — Manjkajo mu organizacijske sposobnosti in ni sposoben za gospodarske in socialne pokrete. Stalno prosjači, saj so mu oči vedno uprte v državno blagajno, od katere pričakuje kakršnokoli podporo ali miloščino. Ne zna in ne more si najti mesta pod soncem. Sam sebe vedno podcenjuje, državljske zaveze in ponosa nima niti najmanj. S

takšnimi lastnostmi zavira naš kulturni, gospodarski in socialni napredek. Število teh siromakov se stalno množi, saj so vladajoče prilike za to ugodne.

Dvorišča in kočice kmetov-siromakov so polne otrok. Očeta malo skrbi bodočnost otrok, ki od mladih nog gladujejo in hirajo ter so v vsakem pogledu zanemarjeni. Iz teh otrok ne bodo zrasli močni možje in žene. Polnili bodo bolnice in kaznilnice. Živeli bodo na »tuj račun« ter obremenjevali državo in druge sloje.

Naš kmet-gospodar je ogrožen v svoji eksistenci zaradi napačne gospodarske politike, ki mu nalaga vedno nova bremena in dolžnosti, dostikrat v korist kmetu-siromaku, ki že itak uživa razne ugodnosti. Dvorišča in hiše kmetov gospodarjev so prazna, brez otrok ali pa premorejo le enega ali dva. Gospodar ljubi svojo zemljo hraniteljico in očetovino. Zaradi brazde, pednja zemlje se ubijajo življenja. Ljubosumno brani svojo zemljo in ve, da bodo otroci to posestvo prej ali pozneje razdelili med seboj. Posestnik 20 oralov zemlje, ki ga ta zemlja zaposluje in hrani, računa s tem da bi, če bi imel pet ali več otrok, iz tega posestva nastalo zaradi razdelitve med otroke pet ali več malih posestev z isto toliko kmetov-siromakov. Te usode ne želi svojim otrokom, boji se delitve — in končno ima tudi prav! Zato se je v domovih gospodarjev že naselila »bela kuga«. Z zakoni je treba urediti nasledstveno pravo za takšna posestva kmetov-gospodarjev, ker ona so nujno potrebna državi in civilizaciji.

Poučen je primer na Angleškem. Angleži so nekdaj smatrali, da sta oba, kmet-gospodar in kmet-siromak zapreka gospodarskemu, socialnemu in kulturnemu napredku. Gospodarjeva in siromakova kupna moč je bila Angležem premala in so sploh smatrali kmetijstvo za najnižjo pridobitno panogo. Zato so kmeta izpremenili v industrijskega delavca, plačanega vojaka in mornarja, tako da danes živi od kmetije le še okoli 6% prebivalstva. Toda tudi ti niso kmetje, temveč farmarji-najemniki. Vendar v zadnjih 20 letih skušajo Angleži zopet oživiti kmetovanje, ker uvidevajo, da je tudi njim kmet potreben in koristen. Za njih ni samo to važno, da v kmetijstvu najdejo delo mnogi nezaposleni delavci in da se v primeru vojne blokade osamosvoje glede življenjskih potrebščin ter tako postanejo neodvisni od svojih dominionov in Danske, temveč je glavni cilj ta, ker vedo, da vas pomlaja, osveži ter regenerira mesta in daje najboljše vojake. Da to dosežejo, Angleži ne marajo niti kmetov-gospodarjev, niti siromakov, ker kmetijski stan po našem vzoru predstavlja siromaštvo. Oni ne prodajajo zemlje kmetu, da bi postal posestnik, temveč mu izdajo zemljo v trajni zakup kot farmarju po naslednjem preudarku in kalkulaciji: Zemlja in sploh zemljiščni kapital se najmanj obrestuje in navadno ne vržeta več kot 3% obresti. Nasprotno pa se denar vložen v kmetijsko proizvodnjo kot prometni kapital, obrestuje z 18 do 20%. Početnik-farmer, ki bi razpolagal n. pr. z milijonom dinarjev, bi moral vložiti v 100 oralov zemlje in v razna gospodarska poslopja okoli 800.000 din, tako da bi mu za obratni kapital ostalo samo okoli 200.000 din. Prvih 800.000 din bi vrglo letno le 24.000 din obresti, medtem ko samo 200.000 din obratnega kapitala 40.000 din, ali skupno 64.000 din. Če računamo, da bi se moral 1 milijon din obrestovati vsaj po 6%, bi bilo gospodarstvo že obremenjeno s 60.000 din za obresti, iz česar se vidi, da bi kmet garal le za obresti ter bo živel v vednem siromaštvu. Farmer kot najemnik more vložiti cel milijon v gospodarstvo kot prometni kapital. Ta mu bo letno vrgel 200.000 din obresti. Od tega bi plačal za posojeni milijon 60 tisoč din obresti in za najemnino 3% od vrednosti posestva (od 800.000 din) torej 24 tisoč din, ali vsega 84.000 din let-

no. Razlika 116.000 din bi predstavljala njegov zaslužek in dobiček.

Naš kmet-gospodar vedno trpi pomanjkanje na prometni glavni. Ta činjenica izključuje vsako intenzivno gospodarjenje. Intenzivno gospodarjenje je namreč ono, v katero se vlaga mnogo kapitala in dela. Zato kmet-gospodar večinoma nima niti tistih dohodkov, ki bi jih morala dati vložena prometna glavica. Zato se tudi nahaja v stalni zadregi in siromaštvu. Iz istega vzroka tudi proizvaja količinsko in kakovostno slabše in povrh še dražje proizvode. Manjka mu n. pr. denarja in kreditov za nabavo umetnih gnojil, s katerimi bi svojo proizvodnjo kakovostno in količinsko poboljšal ter z njo povečal dohodek. Potrebna mu je pomoč v obliki cenjenih kreditov. Toda temu vprašanju se pri nas posveti vse premalo pažnje. Bolj se brigamo za kredit kmetu-siromaku, ki večinoma ni niti produktiven, kot pa za kredit kmetu-gospodarju.

Mislim, da kadar iščemo dovoljni kredit kmetu, moramo že vnaprej izločiti vsako brigo in iskane kredita zaradi kupovanja zemlje. Omogočiti kredit kmetu-siromaku, da si kupi še en ali dva oralov zemlje, ni priporočljivo. Taka briga bi bila napačna, ker bi kljub nakupu ostal še dalje zadolžen siromak. Preprečiti pa moramo vsako nadaljnje povečanje števila kmetov-siromakov ali polproletarcev. Hladno moramo videti v kmetu-siromaku nesrečnika, ki ni niti kmet, niti proletarec, ki nima organizacijskih sposobnosti, ki je v breme državi in družbi in ki zavira vsak gospodarski, kulturni in socialni napredek. Kredit mu je treba dati edino v ono svrhu in tako, kot sem naznačil v poglavju o prenaseljenosti vasi. (V tem poglavju pisec prav zanimivo govori o izsuševanju močvirij, načinu, kako bi se zemlja razdelila med naseljence in kako bi se odplačala. Op. ur.). To bi bil nekakšen skupnostni (kollektivni) kredit. Toda tudi kmetu-gospodarju se redovno ne bi smelo dati kredita za nabavo zemlje. Njemu treba nuditi kredit za proizvodnjo, za kupovanje umetnih gnojil, strojev, semen, priplodne živine, ali za melioracijo in slično. Kreditirani denar, vložen v nabavo zemlje, bi mu vrgel le 3% obresti (razen tega treba kreditirano glavico tudi odplačevati), a za ta kredit bi po sedanjih prilikah na denarnem trgu plačeval okoli 10%.

Tako bi torej z odkupljeno zemljo roboval kapitalu in živel v siromaštvu, ker bi moral to veliko obrestno razliko doplačevati iz ostalega gospodarstva. Nasprotno pa bi mu kredit, vložen kot prometna glavica prinašal 18 do 20% obresti. Takšen kapital mu je res koristen, ker bi z njim zaslužil ter povečal svoj dohodek in dobiček.

Že stoletja se razpravlja in rešuje vprašanje svojine zemlje. Najidealnejše je bilo to vprašanje rešeno v naših starih družinskih zadruharjih. Zemlja je bila zadruga, zadrugarji so uživali koristi od te zadruga zemlje, ki so jo nasledili od dedov in ki so jo zapustili potomstvu. Brezkoristno bi bilo sedaj jokati za temi zadruharji in kritizirati nesrečni zadruga zakon, ki uničuje kmetijsko gospodarstvo in pri tem v masah ustvarja kmetsiromake, polproletarce. Brezkoristno je to jadikovanje, ker spada v žalostno zgodovino naše administracije in zakonodavstva — in ker se ne da več popraviti. Bilo, pa minilo! Prepričan pa sem, da smo mi najbolj nesrečno rešili vprašanje svojine zemlje.

To vprašanje so reševali Angleži, Rusi (komunisti), Nemci in Italijani, vsak na svoj način. Francozi so o tem največ razmišljali, toda bili so brez kompasa. Izgleda, da so ga najbolj srečno rešili Angleži, kakor sem prej pojasnil. Ruska (komunistična) rešitev s kolhozi je nam tuja. Ona ne odgovarja duši našega naroda, niti njegovi miselnosti. Verjetno ne odgovarja tudi ruski, ali resnici na ljubo se mora priznati, da je ta rešitev teoretično najbolj uspešna (racionalna). Nemec sploh ni poljedelec. Zemlja mu je slabo rodna. Toda uboga in se pokorava naredbam in »befelom«. Mi nasprotno, za nič na svetu! Kadar se objavi v Nemčiji kakšen zakon ali uredba, Nemec jih proučava in se trudi, da svoje delo in način življenja prilagodi novemu zakonu ali »befelu«. Pri nas, kadar zvemo za nove zakone ali uredbe, marljivo jih proučavamo, ali iščemo samo njihove slabe strani, ker iščemo način, kako bi te zakone ali »befele« izigrali. Vsi smo takšni! Zdi se mi, da je tudi Italija, odnosno točneje g. Mussolini nšel prav srečno rešitev tega vprašanja — seveda za Italijane in Italijo.

Naša naloga mora biti izrabiti vse možnosti, v sedanjem družabnem redu in gospodarskem sistemu najdemo rešitev našega

kmetskega problema. Šele kadar bomo izrabili vse možnosti v tem redu in sistemu, brez težavic in pretresov ter brez spremljajočih pojavov tako zvane katastrofalne politike, takrat šele smemo storiti korak dalje. Mogoče, toda to je pesem bodočnosti, bomo tudi mi razlastili zemljo in jo podržavili. Toda razlastiti in socializirati jo moramo s pravičnim odkupom, tako da jo bomo lastniku plačali, a on sam in njegova družina bodo postali trajni najemniki te zemlje. (Razumljivo pod gotovimi pogoji in s potrebnimi posestnimi korekturami). Zadržati moramo pri tem osebni (individualni) gospodarski sistem, ki edini odgovarja miselnosti našega naroda, ki je v bistvu demokrat. Tako bomo nesluteno visoko povečali pravo kmetsko blagostanje, ker takšen kmet-najemnik bo prisiljen uporabiti odkupnino kot obratno glavnico, ki se visoko obrestuje. S tem bo intenziviral zemljiško posestvo (ne posest) in bo mogel doseči maksimum dohodkov od zemlje. Ponavljam, to je pesem bodočnosti, a naša dolžnost je, da ji najdemo pravilno ubrane začetne glasove. Ta dolžnost bo nastopila takrat, kadar se bo izrabil in onemogočil sedanji valutarni sistem. Kaj vemo? Mogoče do tega trenutka ni ravno več dolgo. Do takrat pa moramo zahtevati rento od dela in preprečevati rento od kapitala. Praktično se to pravi, kmet naj rento išče od svojega zemljiškega kapitala, ker druge nima (seveda pri nas!). Zato bi bilo opravičeno, če se zemljari na sploh ne bi pobirala.

Ustvariti moramo gospodarsko zdrav kmetski stalež, t. j. neodvisnega kmeta producenta, ki bo iz naravnega čuta dolžnosti kot svobodni človek znal, mogel in hotel proizvajati toliko, kolikor potrebujemo. V vseh mojih razpravah sem dokazoval, da mi to zmoremo in moremo storiti tudi v sedanjem družbenem redu in gospodarskem sistemu ter nam za to niso potrebni nikakšni prevrati, novi društveni redi in gospodarski sistemi. Šele takrat, kadar mi to ne bi zmogli, znali ali ne hoteli, morali se bomo odreči dosedanjim prizadevanjem in predati uzde v roke onim, ki mislijo, da treba našega kmeta v kolhoških kasarnah mehanizirati, da bo postal kolešček brez volje v stroju, ki se bo obračal po navodilih in volji birokratov in tehnokratov. Takrat bo kmet postal nesreč-

nej brez volje, privezan na tekoči trak agrarne produkcije prav tako, kakor je prikljenjen tovarniški delavec na tekoči trak donosne industrijske produkcije. Ljudje, ki poznajo samo senčne strani našega kmeta, logično dokazujejo, da bi bilo tudi takšno rešenje našega kmetskega problema racionalno. Toda mi, ki poznamo velike pozitivne vrednote našega nadarjenega

in delavnega kmetskega naroda, ki ostajajo nezapažene in neizkoriščene, ter se jim ne nudijo, temveč celo odvzemajo možnosti pravičnega razvoja, mi pa zahtevamo primer-no pomoč kmetu, da bo tudi v sedanjem družbenem redu in gospodarskem sistemu mogel razvijati vse svoje sposobnosti in tako postal zdrav ter močan temelj svoje, resnično kmetske države.

Kmetijstvo v Sovjetski Rusiji.

II. Selitev rastlin

Od Kijeva do Sverdlovska se je raztezala črta, ki so jo imeli za večno in neodstranljivo in ki je delila Rusijo v dva dela: južno od nje črna zemlja (černozjom), obdelana stepla — presežki žita. To področje so imenovali produktivno.

Severno od te črte so se razprostirala barja, močvirja — pomanjkanje žita. To področje je bilo imenovano cona konzuma.

Tako je vsako leto na pomlad postal sever penzioner juga, jedel je uvožen kruh.

Ali na severu ni dovolj zemlje? Je. Le izkoriščene je bilo samo ena četrtina. Okrog 30 milijonov ha zemlje je bilo pokrite z grmovjem in gnijočimi koreninami.

Tudi ni slabša zemlja na severu kot v Danski, a Danska daje največje žetve na svetu. Pokazalo se je, da je produktivnost zemlje na severu velika, da dajejo žita za 25% bogatejše žetve kot na jugu.

Toda za obdelovanje zemlje na severu je treba večjih naporov. Mužik, ki je živel v teh krajih, ni imel ne denarja, ne tehničnih sredstev za povečanje kmetijske zemlje.

Ko je bila na jugu zgrajena močna industrija in so nastala velika mesta sredi neskončnih žitnih polj, jug ni mogel več izvažati dovolj žita, in sever je bil prisiljen, da si sam ustvari solidno kmetijsko osnovo. Izolirana, revna gospodarstva tega niso zmogla.

Traktor na »gosenico« lomi gosto grmovje in ga podira na zemljo. Težki plug rije zemljo in trga debela. Bushcutter (stroj za sekanje gozda) seka mlado drevje, katerega panji se spalijo. Gozd je izginil. Zemlja se je obogatila s pepelom, stroji kopljejo kamenje iz nje. Na teh njivah, črnih od požarov, se seje žito.

Druga petletka je dala 5 milijonov ha take gozdne zemlje, površina dvakrat večja od Danske.

Ti kraji so oskrbljeni s kmetijskimi stroji. Severna cona, ki je bila specializirana v proizvodnji lana in živinoreji, je izgradila lastno proizvodnjo žita. Črta, ki se je držala skozi stoletja, izginja.

Danes so se pojavili v vzhodnih predelih S. unije veliki industrijski centri, potrošniki agrarnih proizvodov, ki so nujno zahtevali ustvarjenje novih kmetijskih žarišč. Na pustih stepah se je pojavila velika industrija žita. Cela vojska traktorjev in kombajnov je prišla v kraje, kjer so se do nedavna klatila krdela poldivjih živali. Začel se je proces, ki je dovedel nomade k stalni naselitvi.

Zemljepisna razdelitev pšenice se je v S. uniji spremenila. Kolike važnosti je ta proces za kmetijstvo dežele, spoznamo, če pomislimo, da pšenica zavzema četrtino vseh posejanih njiv.

V dolini Rion v zapadni Georgiji, najplodovitejšem kraju Rusije, tam kjer cvete pomaranča, limona, čaj, bambus — je nekadaj pokrivala koruza 95% najbogatejše zemlje. Zdaj se njive koruze prenašajo po načrtu v druge kraje. Ta bogata zemlja pa se izkorišča za subtropske kulture.

V Rusiji je bila sladkorna pesa skoncentrirana vsa v Ukrajini, v oblasti Kursk. Sem jo je vezala sladkorna industrija. Danes so prekoračene te njene »naravne meje proizvodnje«, ki so jo dušile.

Na jugu je prišla v Georgijo, kjer je zdaj s sladkorno peso zasa-jeno na tisoče ha zemlje, primernejše zanj od ukrajinske. Na vzhodu se je razširila do obal Tihiega oceana, pa tudi v zapadno Sibirijo, kjer kratko dobo rasti izpopolni velika množina sončne svetlobe.

Gojenje sladkorne pese je postalo potreba pokrajin, ki pese sploh poznale niso. V teh krajih so

ustvarjene baze za novo sladkorno industrijo.

Proizvodnja bombaža je bila v stari Rusiji omejena na Centralno Azijo in vzhod Transkavkazije. Zdelo se je, da imajo le redke baze, namakane, žgane od sonca, privilegij, roditi bombaž. Mnoga leta je bil pas bombaža vezan na južno rusko mejo. Za 100 milijonov zlatih rubljev so ga morali letno uvažati.

S. unija je pripravila nova zemljišča za bombaž. Na obalah Azorskega morja, na severni obali Črnega morja, od romunske meje do izliva Volge, ležijo prostrani tereni, plodni, ali suhi. Ti kraji so zahtevali rastlino, ki prenaša vročino in sušo. In našla se je: bombaž, ki uspeva brez namakanja. Meja bombažne proizvodnje je bila pomaknjena za par sto kilometrov na sever.

Znanost selekcije je ustvarila nove vrste bombaža, ki prej dozorijo. Ustanovljena so bila v ruski stepi velika kmetijska podjetja za pridelovanje bombaža. Sovhozi, kolhozi, strojno traktorske postaje. V slabo naseljenih krajih se je pojavila kultura, ki zahteva mnogo dela. Bilo je torej potrebno kulturo mehanizirati.

Nekdanja pusta stepla z žarkim soncem, je danes zorana. Brazde se vijejo v nedogled: bombaž in spet bombaž. V prvi petletki so novi kraji doprinesli cca 20% k celotni proizvodnji bombaža.

Na oaze centralne Azije je bil omejen tudi riž, kjer sta si z bombažem drug drugemu jemala dragoceno vodo. Riževa polja pa morajo biti sto dni pod vodo. Ko so se večale plantaže bombaža, je bilo treba za riž poiskati nove kraje.

Riž se je selil. Znanost je odkrila nove pasove zemlje, veliko severneje, ki so se pokazali za kulturo riža zelo ugodni.

Dognano je bilo, da je ta prvo-razredna žitarica edina rastlina, ki lahko uspeva v močvirnih predelih, ali na slani zemlji Daljnega vzhoda, sev. Kavkaza, Ukrajine, Azovskega in Črnega morja.

Osnovani so sovhozi, največja podjetja na svetu za proizvodnjo riža, ki razpolagajo z nekaj milijoni ha zasejane zemlje. Kultura riža se mehanizira, čeprav je to po stoletnih tradicijah izključno ročna kultura. Danes se seje iz avionov, žanje s kombajni. Nastajajo nove luščilnice.

Še dalje proti severu je šel riž.

V oblasti Moskve t. j. 2000 km severneje od stare proizvodne cone prezimi in rodi. To je popolna revolucija v geografiji riža.

Selijo se tudi druge rastline. Polja sončnice in konoplje se pomikajo proti vzhodu. Okrog novih industrijskih centrov na vzhodu, severu in jugu se množijo nove vrtnarske kulture.

Doseženi rezultati se opirajo na uspehe ruske kmetijske znanosti. Agronomske fakultete imajo preko 400 raziskovalno-oglednih institutov, 1500 poskusnih postaj in 10.000 znanstvenih sodelavcev, ki delajo po načrtu in teže za istim ciljem.

Pod vodstvom akademika Vavilo va je bilo zbrano ogromno raznega semena iz vseh krajev sveta, s katerim se vrše raziskovanje.

Slavni učenjak Mičurin je ustvaril preko tristo novih vrst sadja, ki se odlikuje ne le po kvaliteti, ampak tudi po sposobnosti, da prenese najbolj surove naravne pogoje. Mesto Mičurin, kraj, kjer je Mičurin vršil svoja raziskovanja, je postalo center znanstvene proizvodnje sadja. Mičurinov institut ima danes preko petdeset podružnic s celo vojsko visoko kvalificiranih znanstvenih delavcev.

Do svojega zadnjega dne je delal Mičurin na ustvaritvi breskve, odporne proti mrazu, in grozdja brez semen.

Učenjak Lisenko je iznašel metodo, s katero se spremene zimske vrste rastlin v spomladanske, pozne rastline v rane (tkzv. jarovizacija, po ruski besedi jarovoj — pomladni).

Uspehi, doseženi v kulturi rastlin, so veličastni. Omogočeno je južnemu grozdju, da dozori na kolhozih ob srednji Volgi, v Baskriji in Transuralu; namizna jabolka uspevajo v Krasnojarsku, na Jeniseju, kjer pade pozimi temperatura na 50° pod ničlo. Breskev se seli v Ukrajino, marelica prezimi na golih poljih pri Leningradu.

Polarno kmetijstvo.

Kolikor bolj se približujemo polarnemu krogu, toliko manj je obdelane zemlje.

Tudi v Rusiji je bil obdelan samo jug. Severno od črte Leningrad je bilo zasajeno le 1 $\frac{1}{2}$ % celotne obdelane zemlje. Brezkrajni gozdovi iglavcev so skrivali le redke jase zemlje, obdelane z lesenim plugom zasejane z ječmenom in ovsom.

Daljni sever in obala Severnega

ledenega morja sta bila brez vsakega kmetijstva.

Tundra. Močvirja pokrita z mahom, ki je poganjal iz večno zamrzone zemlje. Nobenega mesta. Nikjer vasi. Le redki šotori nomadskih plemen. Za ribiče-nomade je obdelovanje zemlje predstavljalo nedosegljivo stopnjo civilizacije.

V teku zadnjih let se je Daljni sever spremenil. Na golih obalah Sev. ledenega morja so odkrili premog, nafto, apatit, polmetalne rude itd. Nastala je ruska industrija. Zgrajene so bile najsevernejše hidrocentrale na svetu. Morska pristanišča, aerodromi, znanstvene postaje. Nastala so velika mesta. Na deset tisoče ljudi se je naselilo na mrtve obale.

Potrebne so bile znatne količine hrane, predvsem sveže mleko, povrtnina, ki vsebujeta vitamine. Antiskorbutni vitamin C je pripomogel, da so dobili polarni predeli vrednost.

Na tisoče kilometrov daleč je bilo treba prenašati na stotisoče ton vode (80 — 90% povrtnine in krompirja tvori vodo).

Reke so pot, ki vodi na Daljni sever skozi nepreahodno tajgo. Toda te pozimi zamrznejo. Pozimi so sani edino transportno sredstvo. Prevoz pa je petkrat dražji od artikla.

Treba je torej spet osnovati lastne prehranske baze. Znanost je prihitela tudi tukaj na pomoč.

Povsod močvirja, kamen, zmrzla zemlja. Celo v juniju se drži led pod grudami zemlje. Polarna zima traja devet mesecev.

Zdelo se je, da naloga prekaša človeške moči. Tu ni šlo za izboljšanje stoletnih izkušenj domačinov, ker nikakega izkustva ni bilo. Problem se je glasil: ustvariti novo vrsto produkcije v popolnoma novi zemlji.

Za začetek so Daljni sever prepredli s celo mrežo kmet. znanstvenih postaj, med katerimi je najvažnejša ona v Hibini na polotoku Kola (67° 44' severne širine).

Iz zemlje so odstranili kamenje. Močvirja izsušili. Kisline v zemlji nevtralizirali z gnojili. Zemljo so cepili s potrebnimi bakterijami. Potrebna je bila popolna sprememba sredine.

Iz leta v leto so sejali seme iz vseh krajev sveta: iz Kanade, Aljaske, Južne Amerike itd., selekcionirali in križali. Primanjkljaj toplote je nadoknadilo obilje svetlobe (v

Hibini poleti sonce ne zaide celih 45 dni).

Odgovor na energično delo raziskovalcev je kmalu prišel. V teh krajih so dosegli neslutene žetvene donose.

V srednjih krajih S. unije rodi krompir 100 q na ha. V Hibini je dal 200 q. Razne vrste pšenice in rži dozori v Hibini. Oves zraste višji od človeka. Seno se kosi dvakrat letno. Nad polarnim krogom danes uspeva zelje, koren, čebula, renka pesa, breskev, repa, kolera-ba, grah, redkev, kumare, buče...

Nekaj desetih sovhozov, velikih kmetijskih podjetij, je nastalo na obalah Severnega ledenega morja.

Na polotoku Koli se je nastanilo 150 tisoč ljudi, ki se hranijo s hrano, zraslo iznad polarnega kroga in pijejo mleko krav, ki se pasejo tam.

Kultura rastlin je bila popolnoma neznana malim narodom, ki živijo na Daljnem severu. Ta nomadska plemena so tavalja iz kraja v kraj, iščoč paše za irvase (jelene) in primernih mest za ribolov. Z rastlinsko hrano se sploh niso hranili. Prvič v zgodovini severni narodi sejejo krmo in sadej povrtno. Nomadi prehajajo na višjo stopnjo civilizacije.

Mejna črta kmetijske zemlje se je pomaknila proti severu. Ni se ustavila niti na obalah Sev. ledenega morja, tudi na Novaji zemlji in na Zemlji Franca Jožefa so nastali kmetijski organizmi, ki proizvajajo povrtnino, cvetje... »Praktično za kmetijstvo ni meja« — je konstatiral Vavilov.

Obnavljanje rastlinstva.

Človeštvo ne izkorišča niti 10% obstoječih rastlin. Tudi v Rusiji je bila eksploatacija rastlinskega kraljestva zelo omejena. Selekcija rastlin, nastala sama od sebe, je nosila pečat davno minulih dob in ni odgovarjala rastočim potrebam življenja.

V novi Rusiji je razvoj industrije zahteval novih vrst rastlinskih surovin. Potrebne so postale velike množine kavčuka, gumija, laka, olja, alkaloidov, tannina, rastlinskih barv, pluta, lepila.

Pred revolucijo je kmetijstvo v glavnem služilo potrebam prehrane, zdaj prehaja bolj in bolj v službo industrije. Treba je obnoviti in obogatiti izbor kmetijske proizvodnje.

Z genetskimi in selektivnimi metodami znanost ustvarja nove vr-

ste rastlin iz starih, zamenjava manj vredne z boljšimi. Toda to je bilo premalo.

Po vsem našem planetu so se razkropile ruske ekspedicije na raziskovanje. Zbrale so ogromno količino rastlin.

Našle so nove podvrste pšenice, čeprav je bila ta rastlina proučevana bolj kot katera druga. Na Kordiljerih (pogorje v Ameriki) so našle sovjetske ekspedicije 16 novih podvrst krompirja. Med njimi nekatere prenesejo mraz minus 8°, ne da bi jim zmrznilo listje.

Mnogo novih rastlin so pripeljali iz dolin in s hribov Centralne Azije, Afrike, Srednje in Južne Amerike, teh zibelk starodavnega kmetijstva.

Mandžurska rastlina — soja, edini predstavnik rastlin, ki se po bogastvu beljakovin lahko meri z živalskim mesom, se seje na več kot 100 tisoč ha in se širi s hitrostjo, ki je ni poznala nobena druga rastlina.

Grški oves se seje preko zime v

predelih bombaža. Nove tekstilne rastline: kendir iz centralne Azije, ki daje vlakno trdnjše od katerekoli druge rastline, kenaf iz Indije, kitajska juta, egiptovski bombaž itd.

Na jugu se goji batat iz Zpadne Indije, podoben krompirju, vendar ga prekaša po plodnosti in hranljivosti. Sudanska trava kamfora, dalmatinska kamilica, abesinski azgon, alžirski plutovec. Plantaže kitajskega čaja so na koncu druge petletke zavzele 48 tisoč ha.

Kitajska kopriva, japonski datelj, brazilski oreh, bambus, kakao, fige, mandeljni, pomaranče, limone, oljke.

Vse več in več novih rastlin se pojavlja. Toda niso vse samo »nove«. Ali je nova rastlina koruza, ki služi danes že za stopetdeset raznih namenov? In starodavna pšenica, ta patriarh kmetijstva, katere slama služi za milo in papir, ali je to nova rastlina?

(Dalje prihodnjič)

Iz bosanskega življenja.

Janko Furlan

Ko hodim po tej lepi, mestoma naravnost divni zemlji, polni življenja, a istočasno skrajno siromašni, se mi neprestano vrinja vprašanje o krivcih te splošne bede seljaškega naroda.

Povsod sama nasprotstva: čim plodnejše tlo, tem večja beda, skrajna odpoved, hiranje, razpadanje. To moreš sicer razbrati v vsakem manjšem ali večjem mestu, kjer se kot v zasmeh skromnim kolibam dvigujejo moderne zgradbe, a pravo sliko dobiš, če se ne ustrašiš poti, tja v rebra značilnih bosanskih sotesk, kamor se umikajo »odvišne« roke, da si osigurajo skrajno primitivno življenje v kolibah iz protja in blata na ploskvi 4—6 m². Tod je sicer državno šumsko dobro, torej državna lastnina, kjer nima posameznik pravice, da si prilašča svet ali les. A kaj se hoče, ko pa je nujnost življenja nad zakonom! Ali hočeš te izobčene člane človeške družbe, ki kljub skrajni razdrobljenosti le hočejo živeti, pognati na cesto? Oblast jih enkrat, dvakrat pozove na odgovor — in naseljenci delajo naprej na prisvojeni zemlji.

Tukaj je vse svojevrstno: zemlja, ljudje in živali. Na vrhu strmega hriba s kraškim značajem je

neusahljiv vir, ob njem razpadajoči panj orjaške lipe, orehi, dren, ki ga goje kot sadno drevo, slive, roj (oljnato grmičje z obmorskega Krasa), breskve... Črnogorec se je pred nekaj leti naselil na tem strmem pobočju in si kreše pogoje svojim skromnim življenjskim zahtevam, dokler je še kaj plodne zemlje. Orati ne more, ker je prestrmo. Krasna koruza, lepo žito, krompir, fižol.

»Kako živiš?« ga pobaram.

»Pa živi se.«

»Kdo ti obdela vse to?«

»Sam, ker je deca še mala.«

Premirim z očmi obdelano zemljo in si mislim: Pridite semkaj oni, ki venomer ponavljate, kako da je narod pokvarjen! Prepričali se boste, koliko življenjske volje je treba za skromno skorjo kruha!

Vse, kar pride v hišo in gre iz hiše, gre kot tovor na čvrstih plečih žilavega bosanskega konjiča, ki bi bil dobrodošel tudi marsikateri naši kmetiji. Tudi domača goved, zrasla iz težkih razmer, je kraju primerna: skromna, utrjena, čvrsta, ješča. Drobne kravice buše s težo okrog 250 kg so razmeroma dobre mlekarice. Seveda ni tukaj govora o kakih načelih umne živinoreje, temveč so živali prepuščene

»svobodi«. Ko jih gledam, kod vse se ta goveja drobnica pase in s čim se zadovolji, si mislim, kako primerne bi bile našim kočarjem in tudi malim posestnikom, oziroma kaj vse bi dala, če bi imela boljše oskrbo.

Sicer pa je tukaj vse skromno: človek, kulturne rastline in živali. Slišim tožbe od strani izobraženstva, da je bosanski seljaški življen in ima čudne pojme o pomoči od strani državne zajednice. Čaka na pomoč od zgoraj, pa bila kakršnakoli. Svojih dolžnosti napram zajednici pa se ne zaveda, ne vidi naprednega sosodstva (slovenska, nemška naselja) in ne posnema njih umnega kmetovanja, ker je preveč len. Nedvomno je res, da odgovarja to v visokem odstotku resnici. A ta pojav nastavlja vprašanje: kje je njegov vzrok — v narodu ali izven njega? Če vidim seljaka s konjičem, natovorjenim z butaro bukovih polen iz 2—3 ure oddaljene šume, si ne morem predstavljati njegove lenobe. Obratno! Občudovati moram njegovo žilavost in življenjsko voljo, ki mu dan na dan narekujejo to mučno delo. Ker nima primerne zemlje, je primoran držati se načela, da ga mora gozd — državni, seveda — rediti.

Niti se ne morem čuditi, če vpraša za tovar drv 16 din namesto 12, kot je običajna cena, ker se drži tudi on trgovskega pravila o čim večjem zaslužku. Tako ga namreč uči vsakdanje življenje, ki ga že stoletja izkorišča. Siromak si pomaga kot zna in more. Ker pa je šibak na enem in drugem, oziroma recimo rajši takole: ker se v tem gospodarskem redu ne more uspešno boriti — kakor vidimo to tudi pri nas, kjer so vendar urejene razmere — omaga, proda, kar ima, in se umakne še bolj v stran od mesta, oziroma utone v življenju kot proletarec, iščoč pomoči od države.

Nedavno mi je dejal pameten seljak: »Mi živimo samo zato, da rodimo, trpimo in umremo.« V teh besedah je zapopadana vsa črna usoda tega v bistvu zelo dobrega in poštenega ljudstva; to je nepobitna resnica, ki nam nalaga tale zaključek:

Narod je stoletja le dajal in izcejal svoje življenjske sokove v prid onim, ki mu niso nikoli ničesar vračali, ker jim je bil popolnoma brezpravna raja. Tudi danes se ga izigrava in izkorišča s skrajno

nemoralnimi sredstvi. V obupnem gospodarskem položaju mu nastavlja limanice razni politični intriganti, ki znajo v svojo politično igro vplesti jezik, vero, lažno zgodovino itd. Prišlo je že tako daleč, da se narod, zasenčen po samih slabih zgledih, in v strahu pred naslednjim dnem, skoro niti več ne zaveda, kaj je pravo, kaj nepravo.

Značilen je tale razgovor z muslimanom:

»Slovenci ste delavni in ljubite zemljo. Mi nočemo delati.«

»Zakaj ne?«

»Pa nočemo. Leni smo in radi posedamo. Zato pa dolžimo državo, da je ona kriva našega siromaštva,« se prebrisano nasmehne.

»Ne razumem vašega stališča, saj mora vsak človek delati.«

»Seveda mora. A mi nočemo in zato vedno bolj propadamo. A jaz ti povem še tole: Svoječasno so tod gospodovali Turki in kristjani so jim sužnjili. Danes hlapčujemo

eni in drugi, kristjani in muslimani, ker najboljša in najlepša zemlja je prešla v last vakufa (muslimanska cerkvena občina), trgovcev, industrijcev, advokatov. Dobro! Pa naj jo obdelujejo sami!«

»Toda to je opasna stvar!«

»Razumem, gospodine, kaj misliš. Res je opasno, zato pa smo vsi prepričani, da mora biti tega konec. Življenje se mora pravično urediti.«

»Kako to misliš?«

»To znaš ti bolje od mene, ker si šolan ...«

Prepričal sem se, da si narod želi spremembe družabnih prilik in boljše ureditve človeške družbe. Trdnih tal pod nogami hoče. Dovolj je bister — čeprav je nepismen — da vidi, kam vodi ta zmeda, ta nepravilna razdelitev dobrin, to izkoriščanje kmečkega ljudstva, ki ne ve več, kod ne kam.

Eno pa je nepobitno: živeti hoče bolj pošteno in bolj človeško. Do tega pa ima polno pravico.

Nasveti — razgovori — izkušnje.

35. **Topinambur** sem v jeseni pobral. Prepričal sem se, da je dobra krma za svinje, slično kakor krompir. V zemlji ostali drobiž je pogljal zmladleta bujno in gosto. Z železno sulico, kakršne rabim za izruvanje korenja, sem privzdignil pregošče, za ped visoke sadike z gomoljem in nekaj zemlje vred in presadil. Vse rastline so se prijele in rastejo nemoteno naprej. Sedaj so že visoke 2.5 m in bodo do jeseni dosegle blizu 4 m. Kjer vrane ali druge roparske ptice odnašajo piščeta, bi bilo priporočljivo zasadiť v kakšnem kotu ali na dvorišču ob plotu nekaj kvadratnih metrov topinambura. Perutnina bi imela dobro zaklonišče pred nevarnostjo. Zmladleta sem potrošil po topinamburu konjski gnoj, pepel in kompost. Perutnina se rada v nasadu sonči, praši, brska in s tem pridno okapa rastline. Ob plotih, ob potoku in kjerkoli je neobdelane zemlje in raste obilo plevela, povsod bom potaknil topinambur, ki zaduši koprive in ves nadležni škodljivi plevel, sam pa le da nekaj haska. Rastline bom sedaj za tretjino prikršjal in pokrmil živini.

36. **Pozni krompir** je eden naših kmetov izkopal že 12. VII. Ogrci, ki jih je bilo vse živo, so ga tako obžrli, da je bila vsa krompirjevka uvela. Krompir je sadil po lucerni. Pridelek mu je zmanjšal za 50 mtc. Na deteljiščih in travnikih je največ ogrcev, ker tam odlagajo hrošči svojo zalego. Po detelji kaže saditi krompir samo v hroščevem letu ali takoj drugo

leto za njim, ker so še ogrci mali in ne napravijo toliko škode. Pri vsakem oranju se morajo ogrci pobirati. Če jih je veliko, gre delavka ali otrok za plugom in skrbno pobira. Na enem koncu njive postavim velik lonec, v katerega jih izsiplje, da pride izmenjavajoče na lego zemlje plast ogrcev. Tako se držijo več dni. Za perutnino je to imenitna hrana, kar stepejo se zanje. En liter ogrcev zaleže za ravno toliko zrnja. Pobiranje ogrcev se dvakrat izplača. Enkrat kot živež za kure, drugič ker zmanjšamo škodo, ki jo napravljajo na polju. Kjer ni bilo veliko ogrcev in kadar je primanjkovalo ljudi, sem obesil oraču pločevinasto posodo na plug, da jih je gredoč pobiral. Pri Sackovem plugu gre to čisto dobro, ker ni treba pluga vedno držati. V hroščevem letu sem odredil prve dni, ko so se pojavili, vsako jutro vse ljudi, da so otresli vse drevje v bližini naših njiv in travnikov. S hrošči smo hranili kure in svinje. Ko enkrat samice odležejo jajca v zemljo, nima pač pomena pobiranje in uničevanje hroščev. Brezposelni bi se lahko zaposlili nekaj dni za to prekornostno delo, če bi pri nas imeli smisla in razumevanja za to. Na stotine milijonov škode napravijo ogrci v nekaterih letih v naši državi.

Ko smo nekaj rigolali v Ptuj za centralno trsnico, so zaslužili delavci 50 krajcarjev na dan. Za pobiranje ogrcev smo plačali posebej nagrado; če jih je bilo malo, za 20 komadov 1 krajcar, če jih je bilo veliko, pa za 30 do 50 komadov. Ob

tettednu so dobili delavci pogosto za ogrce toliko ali še več, kakor dne. Kadar je bilo hroščev leto, so dale oblasti na razpolago denar za uničevanje hroščev. Zenslske so zaslužile tedaj 35 krajcarjev na dan. Ko so se pojavili hrošči, so jih nabirale v jutranjih urah. One, ki so imele v več otrok, so zaslužile vsako jutro po 1 ggolinar in še več. Hrošče so s kropom poparile. Tehtali smo širokogrudno in tako je priromalo na zbirališče vsak dan popolno žen in otrok z vozički, naloženimi z vrečami poparjenih hroščev. Te smo porinjevali z zemljo in napravili velik kompost. Denar, izdan za ta namen, je pač bil dobro naložen, saj je bil koristen na več strani in je omogočil skromen zaslužek najrevnejšim.

Ta izdatek javnega denarja ima pač čisto drugačen narodnogospodarski pomen, kakor n. pr. tistih 700.000 din, o katerih smo čitali nedavno v dnevniki in ki jih je zaračunal in dobil izplačane nekdo kot dnevnice za razna potovanja iz Cetinja v Beograd in nazaj. Liberalizem, ki samo grabi, stiška in izžema na račun družbe, mora izginiti. Prej ali slej morajo priti pred ljudsko sodbo grabežljivci in vsi tisti, ki so krivi, da se kaj takega more dogajati v naši državi. Dokler se to ne zgodi, bodo ceste v takšem stanju, v kakršnem so in blagostanje se ne bo povzdignilo. Imamo vse polno ljudi, ki samo jemljejo s polno roko od države in od delovnega naroda, v zameno pa ne dajo nobene protivrednosti. Pravilo: »Kjer se oddaja za nepotrebno, zmanjka pogosto za najbolj nujno potrebno«, velja ne samo za kmeta; ampak ravno tako za državno gospodarstvo.

37. Korenje smo letos sejali 13. III., 4 dni po mlaju v ozimni ječmen. Po snegu smo potegnili z grabljami črte 40 cm narazen in sejali v vrste, ki se tedaj razločno poznajo. Na 1,5 l semena sem vtil 22 kg kalijeve soli, raztopljene v 2 l vode. Na to sem primešal 3 kg presejanega pepela, 3 kg kostne moke in nekaj apnenega prahu, dokler ni bilo vse dobro suho. Takega semena sem posejal 15 vrst, tri zadnje vrste pa z navadnim suhim semenom. Do sedaj so te tri vrste skoraj lepše kakor prve. Sicer pa bomo videli razliko v jeseni, če je sploh kaj bo.

Pri okapanju korenja sem videl nekje, da so imele ženske v žepu repno seme in ga posejale povsod, kjer je bilo korenje redko. To se mi vidi zelo praktično. Drugo leto bom na prazne prostore v korenjašču posadil in ne posejal peso. Letos sem že za ječmenom posadil ogon sladkorne pese. Nekje sem čital, da sladkorna pesa ne uspeva dobro, če se presadi. Sem rado veden, kakšen bo uspeh. Sedaj še kaže prav dobro. Že nekaj let sejem samo sladkorno in polsladkorno peso. Rodi nekaj

manj, ima trikratno redilno vrednost od navadne pese velikanke, ker ta vsebuje večinoma vodo. Vode imamo res pri nas dovolj v potoku in vodnjaku in ni potrebno, da bi jo še pridelali.

Za ozimnim ječmenom smo letos sejali in sadili: koruzo za krmo, repo, inkarnatko, ozimno rž in zim. grašico za prvo košnjo zmladleta in 1 kg rapko, neko novejšo rastlino za košnjo v aprilu: deloma smo tudi sadili peso in krompir. Nekateri sadijo zelje, rani nizki fižol, sejejo proso ali ajdo.

38. Na požeti njivi pšenice sem dal porabiti razkošene bilke. Ker je bilo še precej klasja po njivi, sem dal na njivi od 1/4 ha ostalo klasje pobirati. Mlada delavka je pobirala 6 ur in nabrala 5 kg klasja. To klasje sem v vreči še posušil na peči, omlatil s cepcem v vreči in namlatil dobra 2 kg lepe pšenice. Gospodarsko se to ne izplača. Delavka je stala 9 din, pšenica je vredna 5 din. Če pa vzamem na splošno in široko za celo državo, propade zrnja najmanj 10 kg na ha, na tisoč ha 1 vagon, na sto tisoč 100 vagonov, torej marsikateri kos dobrega belega kruha.

Zato me vedno tako dirne, ozlovolji in užali, če vidim brezdelne postopače, kakršnega koli socialnega položaja, ali če čitam, da je pri borzi dela že priglasih mnogo brezposelnih moških in žensk, v državi pa propada na vagone vsakovrstnega živeža, ker se spravilo gospodarsko ne izplača in tudi primanjkuje ljudi za to.

Za vsakega brezposelnega, ki 1 dan ne dela, bo manjkal nekemu kos kruha, ali breme drv, da bo lačen ali prezebal. Koliko tisočev je brezposelnih in koliko sto tisočev delovnih dni se zgubi vsako leto. Neodpustna napaka je, da se ne zabrani postopačem in delomrznežem nadlegovanje delovnih ljudi. Vse je treba uvrstiti v koristno delo. Da se tako potrebna, nujna sama ob sebi umevna zadeva ne uredi, je znak, da še ljudje za njo niso dozoreli. Ko bo prišel pravi čas, se bodo našli tudi za merodajna mesta ljudje, ki bodo to zadevo izpeljali in uresničili.

Goričan.

39. O prednosti dobrega semena čitam mnogo v »Kmetovalcu« in v drugih listih. Pred nekaj leti smo se tudi mi obrnili na občino, ki je razglasila, da zbira naročila za pšenično seme. Seme smo sprejeli in ga posejali, toda ko je šla v klasje, smo bili razočarani. Toliko hvaljena Beltinska pšenica namreč ni bila odbrana vrsta, temveč mešanica štirih vrst: bele in rdeče osinke in ravno tako bele in rdeče golice. Posledica je bila, da te pšenice že takoj drugo leto ni bilo več videti na poljih.

Kje je krivda, ne vem. Vem pa, da zadeva ni bila v redu, ker, če se naroči do-

bro seme, mora biti čvrstno in ne 4 vrstno.

40. Hlode trdega lesa za deske vedno namažem z gosto raztepenim kravjekom na obeh koncih, da ne razpokajo. Prepričal sem se, da, če tega ne storim, odpade na vsakem koncu 5–10 cm zaradi obilnih razpok, kar je danes že občutna gmotna škoda v pričo visokih cen tega lesa.

41. Lesene pumpe opisuje nekdo v 5. št. »Kmetovalca«. Tudi v našem kraju smo imeli takšne jako uporabne pumpe za vodo iz kapnic. Izdeloval jih je neki kolar, ki je sedaj že zelo star. Lahko pa pri njem preskrbim zatvarjače in jih pošljem na ogled, če se kdo za nje zanima. Točen načrt ne morem priobčiti, pač pa lahko pošljem točen opis cevi in drugega, kar spada zraven. Zatvarači so težki približno 4 kg.

Sterk Jurij, Pregrad 12, p. Stari trg ob Kolpi.

42. Muhe v hlevu so velika nadloga za živali. Vrh tega pa prenašajo tudi razne bolezni. Razna sredstva, ki se priporočajo: kemikalije, mazila, lastovice, pajki itd. pri ogromnem množenju muh ne morejo trajno pomagati. Tudi ne moremo imeti hleve stalno zamračene in odprte na vse strani, da bi mrak in prepričala nadležnice. V nekem nemškem časopisu priporoča nek čitatelj naslednje sredstvo, ki bi ga kazalo preizkusiti. Konec zime (februarja ali marca), ko so poljske vrane najbolj mršave, jih nekoliko pobijemo. V hladnem in zračnem prostoru obesimo pobite vrane, da se osušijo na zraku in nastanejo iz njih mumije. Če jih pozneje obesimo v hlevu, bomo opazili, da bo vsaka muha, ki prileti od zunaj, najprej sedla na vrano. Toda takoj jo bo zapustila in zletela zopet iz hleva. Zakaj se muha tako obnaša, ni znano, toda pisec tega priporočila v nemškem listu trdi, da bo uspeh tega mušjega strašila vsakogar presenetil.

43. Na koruzno silažo se tožijo včasih gospodinje, češ da je mleko po njej slabše in tudi sirovo maslo ni tako okusno. V Švici so proučevali vpliv koruzne silaže in ugotovili, da so tožbe gospodinj upravičene takrat, kadar se hrani koruzna silaža neposredno pred ali pa med molžo. Nasprotno pa ni imela silaža nobenega vpliva na kakovost mleka, ako so se krave hranile z njo po molži, odnosno če je med hranjenjem in molžo preteklo več časa. Ugotovilo se je tudi, da ensilaža poslabša mleko le takrat, če se poklada kravam v velikih količinah. Kakor hitro pa dobe krave mešano hrano ter ensilaža ne vzema pretežni del hrane, na mleku ni opaziti nobenih sprememb, četudi jo krave žro pred ali med molžo.

Poljedelstvo.**Vse, kar je prav.**

Ing. J. Zaplotnik

Tednik »Domovina« z dne 27. junija t. l. je na uvodnem mestu prinesel članek »Samopreskrba Slovenije s kruhom izvedljiva«. Člankar uvodoma ugotavlja velik primanjkljaj Slovenije glede pridelka krušnih žit, se nekoliko pomudi pri raznih ukrepih za povečanje pridelka ter končno preide na seme, preskrbo z dobrim semenom in predlaga pač svojstven način, kako naj se to izvede. Izrazov, kakor jih uporablja člankar, se mi ne bomo posluževali, ker smatramo, da razsodnim ljudem niso potrebna pretiravanja in da je najbolje, če v strokovnih zadevah vsako stvar imenujemo z njenim pravim imenom. Kakor v celoti soglašamo z uvodnimi ugotovitvami dotičnega članka, tako moramo v celoti odkloniti njegov glavni in zaključni del. Izvajanja glede prenašanja semena iz mrzlejših in toplejših krajev bomo pustili na strani, ker razsodni pač ve, da se razne vrste rastlin ponašajo različno in da ne velja eno kopito za vsako nogo, ne bomo govorili o Mičurinu in ne o italijanski žitni bitki, o kateri člankar trdi, da je občudovanja vredna, drugi pa trdijo, da je samo spretno izrabljeno propagandno sredstvo.

Pač pa bomo pretehtali predlog in bomo opozorili tudi na nekaj stvari, ki mu ne govore v prilogo.

Člankar pravi, da si je lansko leto s težavo nabavil 10 kg semena italijanske pšenične sorte »montana«, ki da je pri nas že dala po 28 mtc mesto doslej pri nas rekordnih 10 stotov na hektar. Predlaga, naj se ta pšenična sorta pri nas razmnožuje na vrtnarski način. Banska uprava naj kupi en vagon tega semena. Kmetijski referenti naj poiščejo za to delo voljne kmete, ki bodo na velike grede ali ogoščke vsejali toliko te pšenice, da bo prišlo na vsakega posestnika po tisoč pšeničnih rastlin. Ko bi te sadike zrasle do četrtega lista, naj bi se razdelile vsem posestnikom, ki naj bi jih posadili, n. pr. ob robu ječmenove njive po 20 cm narazen. Te sadike da bodo dale po 10 dobro razvitih klasov in vsak posestnik da bo prihodnje leto pridelal vsaj mernik novega najboljšega semena. Seveda, če bi se takoj letos posejalo več te pšeni-

ce, bi bil uspeh hitrejši. Tudi z drugimi žiti bi se moglo tako ravnati. Po nekaj letih bi bilo najbrž potrebno to ponoviti. Končno prosi in poziva vse strokovnjake, naj ta predlog pretehtajo in se zanj zavzamejo, češ, čas je danes tudi motoriziran in bo pomandral vsakogar, ki hodi peš ali pa celo stoji.

Mi vemo, da trditve o »doslej pri nas rekordnih 10 stotih na hektar« ni točna. Saj poznamo dosti naših kmetov iz raznih predelov Slovenije, ki pridelajo povprečno po 18—20 metrskih stotov na hektar. Njihovi rekordi dosegajo tudi 30 mtc brez »montane« in brez presajanja. Vemo pa tudi, da povprečno v Sloveniji pridelamo samo okrog 900 kg pšenice na hektar. Iz tega izhaja, da je možno povečati pri nas pridelek krušnih žit s sredstvi, ki so preizkušena, ki so že splošno znana, ki jih strokovnjaki že dolga leta priporočajo in katerih se naprednejši kmetovalci že dolgo vrsto let poslužujejo.

Mi tudi vemo, da je hvalisanje sorte »montana« in predlagano razmnoževanje te sorte na način, kakor je v članku storjeno, brezvestno igranje s kmetovo zaupljivostjo. Ali je sorta »montana« res tako dobra? Ali je sorta »montana« dobra za vse naše kraje? Ali bo sorta »montana« dala 28 mtc na ha tudi tam, kjer naša pšenica da v najboljšem primeru »rekord 10 mtc na ha«? Iz česa člankar sklepa, da bo dala vsaka presajena rastlina 10 dobro razvitih klasov? Ali on za gotovo ve, da se bodo presajene rastline prijele? Kako misli obvarovati 1000 rastlin pred škodljivci? Kako misli, da bo to pšenico čistil in mlatil oni kmet, ki nič noče slišati o sortni pristnosti, nič o čiščenju in nič o razkuževanju semena? Lahko bi stavil še več takih vprašanj. Prepričan sem, da že ta zadostujejo. Mislim, da je pošteno in odkrito, če glede sorte same svetujemo skrajno previdnost, glede predlaganega načina razmnoževanja pa da vsakemu odsvetujemo poskuse, ki so primerni za one, ki se s takimi poskusi poklicno pečajo, in za one, kateri si prislužijo svoj vsakdanji kruh na drugačen način. Zakaj tak nasvet in zakaj to svarilo?

Najprej o sorti »montani« —

pravilno: mentana. Nekateri jo zelo hvalijo. Mogoče, da je v določenih prilikah dobra, lahko je tudi prav dobra. Jaz vem, da je v določenih prilikah lahko tudi prav slaba. Kmetijska poskusna in kontrolna postaja v Ljubljani je imela leta 1931-32 v svojih poskusih tri italijanske pšenične sorte, vse od prof. Strampelija, in sicer sorte mentana, inalettabile in villa glori. Istočasno so bile v poskusih tudi sorte domačih, jugoslovanskih oplemenjevalcev ali »rastlinarjev, kakor to označuje člankar. Uspehi poskusov so prikazani v pričujoči tabeli.

S O R T A	Povprečni pridelok kg/ha	Verjetni pogrešek	
		kg/ha	%
P1 Belje	1476	35,9	2,43
P2 "	1751	58,6	3,35
P3 "	986	34,0	3,45
P4A Križevci	1283	69,7	5,43
P4B "	1646	101,3	6,16
P5 Beltinci	1370	76,9	5,61
P6 "	1761	83,9	4,77
P7 Maksimir	1968	58,6	2,98
— domača neopl'men'ena	1483	45,4	3,06
Rod 32 Belje	1578	85,3	5,40
" 73 "	1683	52,9	3,15
" 80 "	1193	37,8	3,17
" 83 "	1465	119,7	8,52
" 93 "	1705	111,5	6,54
" 17 "	971	64,8	6,67
— domača neoplemenjena	1231	68,8	5,59
mentana Strampelli	407	32,9	8,09
inallettabile "	842	39,8	4,72
villa glori "	310	17,1	5,51

K številkam moram pripomniti, da predstavljajo pač samo enoleten poskus in da bi bile lahko drugo leto drugačne, takrat so pač bile take. Glede točnosti poskusa lahko trdim, da oni, ki mentano hvalijo, gotovo niso delali tako točno. Vse domače, jugoslovanske sorte so bile sejane na parcelah po 10 m² s 6 ponavljanji, italijanske pa s 4 ponavljanji, to pa zato, ker ni bilo več semena na razpolago. Vse pšenice so bile posejane 6. oktobra; izklike so 16. in 17. oktobra. Med posameznimi parcelami iste sorte, kakor tudi med posameznimi sortami ni bilo razlik. Stanje vseh parcel pred nastopom zime (8. XII. 1931.) je bilo približno enako. Stanje spomladi je bilo precej različno. Domača, neoplemenjena sorta in večina beljskih sort so prezimile nekoliko slabše, čeprav še vedno dobro, italijanske sorte pa najslabše, dasi ne zelo slabo. Mentana in villa glori sta klasali prve dni junija, vse ostale sorte pa sredi junija. Vse italijanske sorte so imele zelo kratko slamo — poleganja se torej pri njih ni bati.

Pri dozorevanju so bile med posameznimi sortami vidne razlike. Najvidnejše pa so bile te razlike v pridelku. Naslednje leto italijanskih sort nismo več vzeli v poskus. Zakaj? Zato, ker nismo pridelali nič semenskega zrnja. Vse samo drobno, na pol razvito zrnje, tretjega ali četrtega razreda. Ne trdim, da so te sorte vedno in povsod tako slabe, vem pa, da so takrat bile slabe.

To je izkušnja z mentano, res enoletna, dobljena na malih površinah, toda pod enakimi pogoji, kakor pri drugih sortah. Mentana ni dala niti polovice tega, kar je dala za ljubljansko okolico najmanj primerna jugoslovanska selekcionirana sorta. Ne trdim, da v drugih razmerah ne more biti boljša. Čisto gotovo pa je, da tudi mentana ne bo dala obilnega pridelka tam, kjer naše pšenice rode povprečno po 900 kg na ha. Obilne pridelke dosegamo na dobrih tleh, pri dobri obdelavi in zadostnem gnojenju. Če tega ni, nobena sorta ne more roditi mnogo. Naši pičli pridelki so pač zadosten dokaz za to. Kajti tudi za rastline smiselno velja pregovor: krava se pri gobcu molze.

Potem pa razmnoževanje s presajanjem! Člankar pravi: učiti se od vrtnarjev, pri tem pa pozabljati, da vrtnar presaja iz vrtnice grede na vrtno gredo, da gospodinja presaja vrtnarjeve sadike spet na svoje vrtove, ki so gotovo bolje obdelani in obilnejše gnojni, kakor pa njive. S presajanjem žita se pečajo Kitajci. Zato se njihov način pridelovanja žita navadno imenuje kitajski način. Mislim pa, da ne zadostuje, če vemo, kako to Kitajci delajo, če pa istočasno ne damo našim sadikam vseh onih pogojev, kakor jih dajo rastlini Kitajci. Presaditi bi pač morali tudi podnebje, zemljo in žitno sorto, ne pa samo način dela. Evropeci so v pridelovanju žita izdelali svoj način, ki evropskim razmeram ustreza. To je strojna setev v vrsto. Z razdaljami vrst in gostoto v vrsti se sejanje prilagodi moči zemlje in bujnosti sorte. Približanje evropskega načina setve kitajskemu načinu predstavlja setev na kupčke. Vemo pa, da se setev na kupčke pri žitih ni obnesla. Proti presajanju žita govori razen zamudnosti pri delu, nevarnosti, da se rastline ne bodo prijele, stroškov za zalivanje in podobnega, zlasti to, da posamezni klasi ne bodo istočasno zo-

reli. Pridelek bi bil gotovo neenoten. Drugo vprašanje je, če imajo naše sorte sposobnost, tvoriti povprečno deset dobro razvitih bilk in klasov. Če imamo priliko opazovati kje kako posamezno stoječo žitno rastlino, bomo povsod videli, da na prav močni zemlji zraste iz enega zrna res izredno bujna rastlina, ki ima tudi po 30 bilk. Istočasno pa vidimo tudi, da se s številom bilk večja neenakomerna zoričitev. Poleg zrelih klasov najdemo tudi klase, ki šele cvetejo. Vemo tudi, da so žita na majhnih površinah mnogo bolj napadena od škodljivcev, kakor na večjih. Vemo tudi, da se lahko primeša drugo žito pri žetvi, pri mlačvi, pri čiščenju, pri razkuževanju. Vse to so okolnosti, ki ne govorijo v prilog predlaganemu načinu. Tak način razmnoževanja je dober za redke poedince, ki to delajo iz osebne ambicije, ker hočejo napraviti nekaj prav posebnega, nikakor pa ni prikladen za kmetovalce, ki imajo tudi druge posevke, druga dela in druge skrbi.

Da ne bo naše pisanje samo odklonilno, bomo opozorili na nekaj ukrepov, ki se dajo izvesti povsod, in ki prav gotovo vodijo k povečanju našega žitnega pridelka. Polagoma bomo zemljo obdelovali globlje, kjer koli dopušča sestav tal globoko obdelovanje. S primernim kolobarjenjem bomo zatirali

njivski plevel, ki je večleten ali se razmnožuje s koreninami. Z zadostnim gnojenjem bomo skrbeli za moč zemlje. Pri tem ne bomo prezrli, da našim zemljam primanjkuje apna. Sejali bomo one sorte pšenice, ki so se v okolici obnesle. Za mnoge kraje Slovenije so se beltinske pšenice izkazale prav dobro. Št. 277 je zelo odporna proti poleganju. Primerne so tudi sorte iz Križevcev in Maksimirja. Osrednja komisija za semenogojstvo (Okosem) pri kr. banski upravi vsako leto objavi, kje se lahko dobi priznано seme dobrih sort. Če ne moremo nabaviti priznanega semena, bomo seme, bodisi domače, bodisi kupljeno od sosedov, razkužili s ceretanom ali kakim drugim priznanim sredstvom, da preprečimo razvoj smrdljive sneti. Prav tako bomo to seme tudi temeljito očistili vsega plevela, zlasti ljuljke, kokalja in stoklase. Sejali bomo po možnosti v vrste in ne pregosto. Podobno bomo ravnali tudi z drugimi žiti.

To smo napisali, ne zato, da bi branili in zagovarjali kr. bansko upravo in njene strokovnjake, če ne bodo poslušali predloga in nasveta, marveč zato, da ljudje ne bodo slepo iskali pomoči in rešitve tam, kjer je biti ne more, in da ne bodo, razočarani nad prepametnim svetom, zavračali tudi vsakega drugega sveta.

Važnost godnosti zemlje.

Inž. Egon Sorec

Dobro uspevanje naših kulturnih rastlin je največ odvisno od pravilne razdelitve padavin in sončne svetlobe v teku vegetacijske dobe, kakor tudi od toplotnih razmer in kakovosti zemlje. Na prve tri činitelje ni mogoče kmetovalcu svojevoljno vplivati, pač pa lahko deloma uveljavi svojo pridnost v prid izboljšanju in izkoriščanju zemlje, kar je mogoče doseči z umnim vsestranskim obdelovanjem zemlje. Namen tega obdelovanja je napraviti zemeljske zaklade rastlinskih hranilnih snovi pristopne koreninam, to je hranilne snovi spremeniti v topljivo obliko, pripraviti rastlinam ugodna tla in izboljšati v teku vegetacijske dobe nastalo neugodno stanje zemlje. Potrebno je torej, da delovanje prirode s svojim sodelovanjem kmetovalec vodi v zaželeni smeri.

Po odstranitvi poljskih pridelkov

pripravimo z oranjem in branjem zemljo tako, da jo potem priroda sama privede v zaželeno godno stanje. Plug in brana razpršita trdo in za zrak nepropustno gornjo plast, jo zrahljata in s tem omogočita pristop zraka in vlage k posameznim zemeljskim delcem. V taki zemlji se pospešuje razpadanje rudnin in gnitje organskih snovi (hlevski gnoj, rastlinski odpadki in ostanki) in vzpodbuja učinek z ogljikovo kislino nasičene vode, ki pretvarja hranilne netopljive snovi v topljivo in za prehrano rastlin primerno obliko.

V jeseni zorani in v grudah ležeči zemlji zmrzne v zimskem času v njej se nahajajoča voda. Zmrzla voda, kakor znano, zavzema večjo prostornino, radi česar potem razpadajo posamezni deli in delci zemlje. Mraz zrahlja vrhnjo kakor tudi spodnjo plast zemlje in pospeši

godnost, ki omogoči, da rastlinske koreninice z lahkoto prodirajo med posameznimi zemeljskimi delci, kjer razkrajajo in vsrkavajo hranilne snovi, ki bi sicer ne bile pristopne. Če taki zemlji dodamo še vrhu tega tudi umetnih gnojil, pripravimo na ta način rastlini ugodna tla, da se potem lahko krepko razvija in dodano gnojilo gospodarsko izrablja.

Zemlja, ki je v stanju godnosti, razdeli vlago, ki prihaja v obliki padavin, sorazmerno med posamezne zemeljske delce, kjer jo konzervira, to se pravi, prihrani za dobo suše. Na taki zemlji ne trpe rastline nikdar pomanjkanja ali pa na preobilici vode. Zrak in toplota pravilno krožita in vzpodbujata delovanje korenin, da ta izločujejo ogljikov dvokis, ki je za razkrajanje hranilnih snovi velike važnosti.

Zemeljska plast, kamor segajo korenine in koreninice rastlin, ni mrtva snov, kakor navadno domneva naš kmetovalec, temveč v njej se nahaja nebroj koristnih in škodljivih živalskih kakor tudi rastlinskih živih bitij. Med temi je predvsem omeniti rastlinska, le pod drobnogledom ali mikroskopom vidna bitja iz skupin bakterij, lišajev, plesnob in mahovja. Vsi ti so udeleženi pri razkrajanju gnoja, raznih drugih organskih (ostanki rastlinskih) in neposredno tudi rudninskih snovi. Z razkrajanjem teh snovi je v zvezi tvorba plinov, ki pripomorejo k rahljanju zemlje. Razvoj zgoraj navedenih bitij pa je mogoč le v slučaju, da imata v zemljo dostop zrak in vlaga.

Obdelovanje zemlje s posameznimi kmetijskimi stroji je vezano na določen čas in na stanje ter kakovost zemlje, kajti obdelovanje v neprimerni letni dobi in pri neugodnem stanju zemlje lahko povzroči, da se zemlja stlači v trdo, zraku in vlagi nepropustno plast, v kateri je delovanje in razvoj korenin, katerih namen je dovajati rastlini rudninsko hrano in vodo, nemogoče. Da se morejo koristne talne bakterije uspešno razvijati in skupno z drugimi prirodnimi vplivi prevajati zemljo v godno stanje, je potrebno med posameznimi obdelovanji primerne presledke. Ta presledki so odvisni od toplote in vlage zemlje.

Kot izboren pospeševalec godnosti zemlje so naravna gnojila (hlevski gnoj, gnojnice, kompost), s katerimi ji dovajamo koristne bakte-

rije. Vrhu tega pa se ta obsežna gnojila zmešajo z zemeljskimi delci, zrahljajo zemljo in omogočijo pristop vlage in zraka. Omeniti je še, da k dobremu stanju zemlje in pravilni izrabi gnojil pripomore tudi umna izmenjava rastlin ali kolobarjenje.

Ako hoče torej kmetovalec dobro in uspešno gospodariti, potem mu morajo biti znani vplivi tega ali onega obdelovanja zemlje v posameznih letnih dobah. Poznati in spoznavati mora delovanje prirode, ker le na ta način lahko doseže dobičkanost poljedelstva.

Samo pravilno obdelana zemlja omogoča življenje koristnim bakterijam.

Ing. Bajec.

Vsak, ki pozna življenje rastlin in pogoje njih prehrane, ve, da je v zemlji zelo mnogo vrst bakterij, ki so zelo važne za zemljo in rastline.

Bakterije v tlu razlikujemo po njih delovanju na kemijske spremembe tla. Nekatere živijo prosto v tlu, druge živijo v simbiozi (skupnem življenju) z rastlinami, kot n. pr. bakterije na koreninah stročnic (grah, fižol, detelje, soja, lupina itd.). Nekatere rabijo za življenje kisik iz zraka in živijo v gornjem sloju zemlje; druge so zopet globlje v zemlji in jemljejo potrebni kisik iz organskih spojev. Nekatere ljubijo kislo, druge zopet lužnato (bazično) tlo. Vse bakterije rabijo za življenje vodo, zrak in toploto. Zato teh bakterij ni v pesku, kjer primanjkuje vlage, ne v težki glini, kamor ne dospe zrak, temveč samo v rahli, humosni, topli in vlažni zemlji, ki je pravilno obdelana.

Tvorba nitratov (soli dušikove kisline) ali nitrifikacija se obavlja v zemlji z delovanjem bakterij, ki organski dušik pretvorijo v dušikovo kislino. Rastline lahko sprejemajo dušik samo če se spremeni v dušikovo kislino. Ta posel napravijo nitrifikacijske bakterije. Da se njih delovanje pospeši, moramo zemljo obdelovati, ker le takrat ima zrak in z njim dušik dostop v zemljo. Obratno kot nitrifikacijske bakterije delujejo denitrifikacijske. Te ne potrebujejo dušika iz zraka, temveč razkrajajo dušikove spojine, ki služijo rastlinam za hrano. Pri tem razpadanju nastane svoboden dušik, ki ga rastline ne morejo uporabiti. Zato hlevski gnoj ne smemo pregloboko zagrebsti v zemljo, ker zgine vsled delovanja teh vrst bakterij. Če zemljo pravilno obdelujemo, te bakterije nimajo dovolj pogojev za življenje in njih škodljivo delovanje preneha.

Znane so bakterije, ki živijo v

simbiozi (skupnosti) z rastlinami in obogačujejo tlo z dušikom. Danes zemljo celo cepijo s takimi bakterijami.

Bakterije vplivajo tudi na fizikalna svojstva. Fizikalna svojstva so zunanja in zato jih laže spoznamo kot kemijska. Takšna svojstva so: struktura zemlje, sposobnost sprejemanja in zadrževanja toplote in zraka, sposobnost osušenja, luknjičavost, kapilarnost, povezanost in barva. Večje razlike fizikalnih svojstev pridejo do izraza pri vsaki obdelavi. Poznamo tople zemlje s peščenno strukturo. Hladna so glinasta tla. Med tema skrajnostima je še mnogo prehodnih oblik. Pri vseh dosežemo izboljšanje fizikalnih svojstev s pravilnim gnojenjem, ker le na organskih odpadkih zmorejo bakterije živeti. Tudi hlevski gnoj delimo na toplega in hladnega. Topel je: konjski, ovčji, perutninski; hladni: goveji in posebno svinjski gnoj. Za hladne zemlje uporabljamo topli gnoj in obratno. Hlevski gnoj je posebno važen radi svoje velike količine organskih snovi, na katerih živijo koristne zemne bakterije, ki stvarjajo trajno povoljno fizikalno strukturo, medtem ko se z obdelanjem dosežena struktura kaj hitro izgubi.

V zemlji lahko povečamo količino bakterij tudi z zelenim gnojenjem. Z njim povečamo tudi količino dušika in humusa. Zaorati pa moramo zeleni gnoj pravočasno, ko rastline še niso dozorele, to je takrat, ko so rastline dosegle največjo maso in vsebujejo največ dušikovih snovi. Vsled humusa postane tlo rahlejšo, močnejše obdrži vodo in olajšan je dostop zraku. Pri razpadu humusa delujejo posebne bakterije, ki razkrajajo organske snovi in tvorijo takšne dušikove spojine, ki so pripravne za hrano rastlinam. Te bakterije žive samo v zračni in vlažni zemlji.

Fizikalna svojstva zemlje popravljamo tudi s kompostom in apnom. Nikoli pa ne moremo fizikalna svojstva zemlje popraviti z umetnimi gnojili. Z njimi lahko na-

domestimo samo manjkajočo rastlinsko hrano, ne dodajamo pa organskih snovi, na katerih žive bakterije.

Vrtnarstvo.

Bolhači na kupusnicah.

Ing. Bajec

Bolhači delajo veliko škodo na kulturnih rastlinah, posebno onih iz rodu kupusnic (koleraba!). Že v aprilu se pojavijo hroščki ob sončnih dnevih in uničujejo komaj škalsene rastlinice. Pozneje pa napadejo tudi večje rastline in jih ogrizejo, da izgledajo kot prestreljene s šibrami in lahko v kratkem času uničijo vse rastline. Če bolhači močno napadejo, kar je mogoče samo tedaj, če je delj časa lepo, sončno in suho vreme, često tudi pri ponovnem sejanju rastline ne morejo dorasti.

Borba se mora začeti že zgodaj, v aprilu, in to proti hroščkom samim. Hroščke lahko lovimo na deske, namazane s terom. S tem preprečimo velik napad na rastline. Uporabljamo lahko tudi že večkrat priporočena sredstva, kot je posipanje apna, prahu in pepela ali da držimo grede vlažne. Ko preneha to sredstvo učinkovati, in to se dogodi prej ali kasneje, se bolhači zopet pojavijo. Ti hroščki namreč tudi letajo in ne samo skačejo. Tedaj se morajo zopet uporabiti ista zaščitna sredstva. Tudi tobačni prah je dobro uničevalno sredstvo, pač pa se mora večkrat potresati, da so rastline vedno pokrite s tanko plastjo tega prahu. Dobro sred-

stvo je tudi mešanica surovega fosfata in živega apna, seveda v prahu.

Neki vrtnar je z uspehom uporabil sledeče sredstvo: Navadnemu apnencu je primešal na vsak kg polno pest žveplenega cveta, kot ga rabimo za zaprašanje vinogradov. To enostavno in ceneno sredstvo se je jako dobro obneslo ter je bilo dolgotrajno in se priporoča, da bi kdo naredil poskus z njim. Glavno je, da je snov fino razpršena (aparati za razprševanje žvepla). Najbolje je posipati v zgodnjih jutranjih urah, ko je še rosa. Mora se tudi takoj začeti, ko se bolhači pojavijo. Čim pozneje se začne z uničevanjem, tem večja je škoda in tem manj je upanja, da se bodo ogrizene rastline zopet opomogle. Če je potrebno, se posipanje ponovi, ker se lahko dogodi, da se hroščki, ki tudi letajo, preselijo z napadenih na nenapadene gredice.

Vrtnarji, katerih vrtovi mejijo, morajo skupno nastopiti z uničevanjem bolhačev, kot tudi drugih škodljivcev. V bližini tudi ne sme biti plevela kot n. pr. divje gorčice, na katerem se držijo bolhači v velikem številu in od tod napadajo kulturne rastline.

Kalijeva in fosforna gnojila v vrtnarstvu.

Ing. Bajec

Ne moremo tajiti, da pri gnojenju v vrtnarstvu zelo zanemarjamo dvoje vrste gnojil, in to kalijevo in fosforno. Mnogi mislijo, da se opravi tudi brez teh dveh gnojil in če neke rastline ne uspevajo, se še močneje gnoji z dušikovimi gnojili. Kmalu se pa opazi, da to ni pravilno. Z enostranskim dušikovim gnojenjem se rastline prisili, da poganjajo nove liste in poganjke. Namesto da bi se izboljšalo, se poslabša, rastline postanejo neodporne proti boleznim in škodljivcem in se ne razvijajo pravilno.

Da se kalijeva in fosforna gnojila tako malo ceni, je v glavnem

to, da se njih koristno delovanje ne opazi tako hitro kot se opazi pri gnojenju z dušikovimi gnojili. Drugi zopet mislijo, da je teh snovi zadosti v zemlji in da se jih nadomešča tudi s hlevskim gnojem. Res je, da se te snovi nahajajo tudi v zemlji, toda zaloga je v raznih zemljah zelo različna. Posebno lahko peščena in peščeno-iloovata tla so zelo siromašna na teh snoveh. Ker vrtnar rastline od vzamejo zemlji vsako leto velike količine kalija in fosforja, so rezerve vedno manjše in radi tega tudi pridelki.

Misliti moramo tudi na to, da je

kalija in fosforja v primeri z dodatnim dušikom premalo, da ni med njimi ravnotežja in da se rastline po zakonu o minimumu ravna po tistem hranivu, katerega je najmanj. Radi tega se rastline ne počutijo dobro in pridelek pada. S hlevskim gnojem se del teh snovi zopet vrne v zemljo, toda to ne zadostuje potrebam rastlin. Poleg tega vrtnar rastline teh snovi ne morejo takoj uporabiti, ker se počasi topijo v vodi in jih koreninice šele po daljšem času lahko vsrkajo in izkoristijo za prehrano rastlin.

Važno je tudi, kdaj se gnoji. Kalijeva in nekatera fosforna gnojila je najbolje raztrositi že v jeseni ali pozimi. Ni se treba bati, da bodo izgube kot pri lahko topljivih dušikovih gnojilih in da bodo izprana v nižje sloje. Zemlja čvrsto drži te snovi in korenine jih lahko vedno dobijo potrebno količino. V vrtnarstvu se najbolj priporoča 40% kalijeva sol. V vseh kalijevih solih so klorove spojine in čim več je čistega kalija, tem manj je teh spojin. Premočno in prepozno gnojenje s kalijevimi solmi povzroči lahko veliko škodo, če se takoj po gnojenju seje ali sadi. Kalijevost semen se često zelo zmanjša. Če se pa ne more pred pomladjo gnojiti s kalijevo soljo, se potrosi samo polovica odrejene količine, ostalo se pa doda že izraslim rastlinam.

Od fosfornih gnojil prideta v poštev predvsem superfosfat in Tomaževa žlindra. Pri superfosfatu je fosforna kislina topljiva v vodi, pri Tomaževi žlindri pa se bolj počasi pretvarja v stanje, da jo lahko rastline izkorist. Za gnojenje rastlin v lončkih je najboljši superfosfat. Isto velja tudi za hitro rastoče rastline na prostem. Superfosfat se prodaja v trgovini s 16 ali 18% fosforne kisline, topljive v vodi. Najbolje je kupovati takega, ki vsebuje vsaj 18% fosforne kisline. Zemlje, ki vsebujejo mnogo apna, se ne sme gnojiti s superfosfatom, ker postane fosforna kislina netopljiva. Tudi se ga ne uporablja za kislota tla; na lahkah peščenih tleh pa se hitro izpira. Previdno ga moramo dodajati tudi rastlinam v lončkih, ki so občutljiva na kislota reakcijo. Neprijetne lastnosti superfosfata se omeji, če se istočasno gnoji z dušikovimi gnojili, ki delujejo lužnato (bazično). Fosforna kislina, ki je v Tomaževi žlindri, se topi v slabih kislinah, n. pr. 2%

citronski kislini. Topi se tudi v kislinah, ki jo izločujejo koreninice. Delovanje Tomaževe žlindre je počasnejše, zato pa trajnejše kot superfosfata. Razen fosforne kisline

je v Tomaževi žlindri tudi apno in magnezij. Posebno je Tomaževa žlindra važna za večletne rastline. Najbolje je posipati v jeseni ali v zimi.

Sadjarstvo.

Višinska drevesnica na Mali gori.

Višinska drevesnica na Mali gori v konjiškem srezu, last Kmet. družbe r. z. z o. z. v Ljubljani.

Od leta 1914. je vodstvo podružnice in posestva Kmetijske družbe r. z. o. z. v Slov. Konjicah propagiralo sajenje sadnega drevja tudi v visokih naselbinah konjiškega sresa. Lepo število sadnih drevesc iz zadrugine drevesnice je zasajeno na zelenem Pohorju in na drugih visokih naselbinah v tem srezu. Toda dognalo se je, da drevesca iz nižinske drevesnice ne uspevajo najbolje v višinskih legah. Radi tega se je vodstvo zadrugine drevesnice v Konjicah odločilo, da osnuje tudi višinsko drevesnico za konjiški srez. Primerna lega se je našla pri posestniku Novinšku na Mali gori nad vasjo Stranice. Lega je severovzhodna, zemlja peščenata in plitka, podnebje precej ostro (1000 m nad morjem). Od leta 1938. goji K. D. v višinski drevesnici sledeče vrste drevesc:

Jablane Mičurinovih sort:

Besemjanka, Aniskalvil, Berganvudreneta, Belfleur kitajk, Peping safran, Poldrugfuntna Antonovka in Antonovka (zadnja ima izredno močno rastoče deblo).

Jablane domačih sort:

Baumanova reneta, Bojkovo, Carjevič, Krivopecelj.

Hruške:

Tepka, Koroška moštnica (izredno dobra rast), Ozimka, Hardijevka, Viljamovka.

Cepiče »Mičurinovih« sort je dobila Kmet. družba pri nekem priznanem sadjarju na Gorenjskem, ki je menda leta 1934 iste prinesel iz neke drevesnice iz Avstrije.

Višinska drevesnica K. družbe

dobro uspeva. Pretečeno zimo so vse nižinske drevesnice utrpale od mraza veliko škodo, ta drevesnica je pa ostala nepoškodovana. Tudi sedaj, ko so se povsod širile zelena uš in razne bolezni, jih v višinski drevesnici skoro ni bilo opaziti. Drevesca bodo vzgojena brez vsakih umetnih pripomočkov v slabi plitki zemlji in bodo radi tega prilagojena skromnim rastnim prilikam.

Med prebivalci Pohorja ter drugih hribovitih in visokih leg v konjiškem srezu vlada veliko zanimanje za to drevje. Zaloga, ki se bo oddajala v jeseni 1941 in spomladi 1942, je že skoro vsa rezervirana od sadjarjev iz okolice.

Kmetijska družba namerava gojiti v višinski drevesnici še v naprej vse priporočljive sorte drevesc, posebno pa razne izbrane Mičurinove sorte.

Mičurin in njegove sorte.

V članku o »višinski drevesnici Kmet. družbe« smo omenili tudi »Mičurinove sorte«. Marsikateremu bralcu tega članka ni znano, kakšne so te sorte in kdo je bil Mičurin.

J. V. Mičurin je naravoslovec, eden najznamenitejših vzgojiteljev in razmnoževalcev novih sadnih sort. Mičurin se je rodil l. 1854 v Rjazanski guberniji v Rusiji. Za sadjarstvo se je zanimal že od svoje mladosti. Po dovršeni gimnaziji se je posvetil službi pri železnici. Služboval je kot železniški uradnik v mestu Kozlovu, ki se danes imenuje po njem »Mičurinsk«. Kot vnet sadjar je uporabil vsak prosti čas za oplemenjevanje raznih vrst sadja. Opustil je železniško službo, si kupil primerno zemljišče in se popolnoma posvetil sadjarstvu. Sčasoma je vzgojil in odbral za mrzlo-severno rusko podnebje najboljše južne vrste sadja. Dosegel je te zavidljive uspehe s primernim križanjem raznih sort. Križal je domače, proti mrazu odporne sorte s kakovostnimi južnimi in tako dobil nad 300 novih raznih sort, ki

so vzdržale sibirsko zimo. Uvedel je v severni Rusiji gojenje južnega sadja n. pr. vinske trte, marelic, breskev, mandeljnov, orehov itd., sadja, ki poprej ni uspevalo v teh krajih.

V svoji mladosti je Mičurin doživel veliko razočaranje kakor vsak samonikel znanstvenik. Niso ga razumeli ter so ga ovirali pri njegovem delu. Šele nova Rusija ga je razumela, njegove zasluge pravilno ocenila, omogočila mu nadaljnje plodono delovanje in ga nagradila s honorarji ter drugimi odlikovanji.

V Mičurinsku je bil leta 1931 osnovan sadjarski zavod, na katerem je zaposlenih ogromno število sadjarskih strokovnjakov. Ta zavod obiskuje več sto dijakov. Poskusni sadonosnik je takrat meril nad 3000 ha površine. V njem se vzgajajo nove »Mičurinove« sorte in proučavajo razni sadjarski problemi.

Mičurinovo 60 letno delovanje je dalo človeštvu nad 300 novih sadnih sort, ki se odlikujejo po rodovitnosti, okusu in odpornosti proti mrazu.

Živinoreja.

Kako smo napredovali s kisanjem krme?

Ing. S. Goriup

Časi so taki, da moramo štediti. Trudimo se proizvajati več in bolje ter hočemo tudi manjvredne gospodarske proizvode izboljšati, oplemeniti ter čim dražje vnovčiti. Skrben gospodar mora v borbi za obstanek napredovati z du-

hom časa. Uredil si je gnojišče, globlje je zaoral brazde v zemljo in jo izdatneje pognojil, pazljivo izbira seme za setev, zboljšuje travnike, skrbi za živino po vseh načelih umne živinoreje. Razmerno siromašna slovenska zemlja pa

kljub vsemu nudi premalo dobre krme, ki jo še slabo vreme kvari in uničuje. Ohraniti, izboljšati in do skrajnosti izkoristiti vso razpoložljivo krmo, postati neodvisen od vremenskih nezdov je zato sedaj njegova največja skrb. **Zgradil bo silo.** Tako se bo izognil veliki izgubi na hranilni vrednosti krme, ki znaša vsled dihanja svežih rastlin, drobljenja in odpadanja nežnih lističev pri obračanju, naknadnega vrenja sena na seniku in slabše prebavljivosti suhe krme tudi pri ugodnem sušenju 25 do 40% krmilne vrednosti, a je še znatno večja pri sušenju ob dolgotrajnem slabem vremenu.

Tudi pri kisanju krme nastanejo izgube na hranilnih snoveh, so pa znatno nižje in dosežajo pri uspelem kisanju komaj kakih 10%, pri čemer pa se dragocene prebavljive beljakovine ne zmanjšajo, dočim znaša izguba istih pri sušenju 15 do 45%.

Slovenski kmet je kmalu spoznal izredne koristi okisane krme, kar dokazuje veliko število silov, ki so se zgradili od leta 1932. Še pred 10 leti Slovenija ni poznala kisanja krme, le redki so bili gospodarji, ki so v malih betonskih jamah kisali krmo za svinje. Danes pa je množina silov narasla na častno število 600, pri čemer se računajo jame z več predali le kot en sam silo. Leta 1939 je bilo v posameznih okrajih v obratu najmanj sledeče število silov: Črnomelj 18, Brežice 2, Celje 2, Dolnja Lendava 22, Dravograd 8, Gornji grad 3, Kamnik 6, Kočevje 3, Konjice 3, Kranj 8, Krško 16, Laško 2, Litija 98, Ljubljana okolica 24, Ljutomer 43, Logatec 8, Maribor desni breg 9, Maribor levi breg 3, Murska Sobota 115, Novo mesto 60, Ptuj 19, Škofja Loka 8, Radovljica 5, Slovenj Gradec 11, Šmarje pri Jelšah 4.

Kakšen je naš kmetijski silo? Po obliki je okrogel ali štirioglat. Standardna betonska jama po predpisih banske uprave (glej »Kisanje krme in kmetijski silos«, spisal inž. Sadar Vinko, izdala kralj. banska uprava l. 1934) je 2 m široka, 4,5 m dolga in 3 m globoka, razdeljena v tri enake predale, 2 m v zemlji, 1 m nad zemljo. Vsak predal vsebuje 9 m³, cela jama pa 27 m³. Valjasti betonski stolp ima tri metre v premeru in je 4 m visok, 2 m je v zemlji, 2 m nad zemljo. Vsebuje 28 m³ krme.

V krajih z visoko talno vodo se zidajo sili nad zemljo, kar pa ima

to neugodnost, da krma hitreje zmrzne in je polnjenje sila bolj zamudno. Kljub tem nevšečnostim pa se silo ne sme graditi pod gladino talne vode, ker je vodni pritisk premočan in najde vodo vedno pot skozi betonske stene. V dotiku s talno vodo pa se krma seveda pokvari. Valjasta oblika sila je za kisanje boljša, ker omogoča enakomernije tlačjenje krme in popolnejše iztisnjenje zraka iz sila, štirioglate jame pa imajo zopet to prednost, da se lahko razdelijo v predale, ki omogočajo oddvojeno kisanje različne krme. Tako se lahko n. pr. v tripredalni jami kisa v enem predalu krma za molzne krave, v drugem za delovno živino, v tretjem za svinje. Tudi se v enem dnevu laže napolni en sam predal kot pa cel silo. Polnjenje sila oziroma oddvojenega oddelka v teku enega samega dne je pa za uspeh kisanja važno in zelo priporočljivo. Zidava jam je v splošnem enostavnejša in cenejša od zidave stolpa.

Za doseg objektivne slike o uspehu kisanja krme v kmetijskih silih je Kmetijska poskusna in kontrolna postaja v Ljubljani s pomočjo banske uprave preizkusila od januarja do aprila t. l. 94 ogledkov okisane krme. Preizkušnja se je vršila po metodi dr. Wiegnerja, pri čemer se je določila suha snov, voda, prosta mlečna kislina, prosta, vezana in skupna očetna kislina, prosta, vezana in skupna maslena kislina ter skupne proste kisline.

Ako zrak ni imel dostopa do krme, nastane vsled delovanja mlečnih bakterij iz sladkorja skoro sama koristna mlečna kislina, ki ima prijeten duh po kislem zelju.

Če uhaja zrak med krmo, se pa namesto mlečne kisline pojavi kot proizvod očetnih bakterij in razkroja nezaželen in škodljiv očetna kislina, ki ima duh po kislu.

Maslena kislina pa nastane vsled delovanja maslenih bakterij, ki razkrajajo beljakovine, sladkor, škrob in tudi mlečno kislino. Krma, ki vsebuje masleno kislino, ima neugoden duh po znoju in žaltavem maslu. Rada se tvori zlasti v krmi, ki vsebuje le malo sladkorja in veliko beljakovin, pa tudi v krmi, ki je bila oblatena. Pri tvorbi maslene kisline izgubi krma mnogo na svoji hranilni vrednosti in živina jo nerada uživa.

Po gornjih vidikih je bil uspeh kisanja ocenjen po nemškem, na-

šim razmeram nekoliko prilagodjenem sistemu ocenjevanja, ki predvideva sledeče ocene:

odlično: okisana krma vsebuje najmanj 0.5% proste mlečne kisline in do 0.1% proste očetne kisline brez sledov maslene kisline;

prav dobro: krma vsebuje poleg najmanj 0.5% proste mlečne kisline še 0.1 do 0.7% proste očetne kisline brez sledov maslene kisline;

dobro: krma vsebuje več očetne kisline kot mlečne, lahko vsebuje tudi nekoliko vezane, nikakor pa ne proste maslene kisline;

zadostno: krma vsebuje le malo mlečne, mnogo pa očetne in maslene kisline. S tako krmo je treba krmiti z vso previdnostjo, brejim in molznim kravam je po možnosti ni pokladati.

nezadostno: krma ne vsebuje skoro nikakih kislin, večkrat je plesniva, vsebuje škodljive razkrojne proizvode beljakovin in amonijak.

Od 94 preizkušenih ogledov je ocenjeno: 44 prav dobro, 23 dobro, 25 zadostno, le 2 nezadostno.

Za uspešno kisanje mora biti krma še sveža, tako rekoč živa in mora vsebovati dovolj sladkorja in vlage. Živa krma še diha in proizvaja ogljikovo kislino, ki izrine ostanke zraka iz sila. Vsled dihanja nastane tudi toplota in se poveča učinek mlečnih bakterij, ki krmo konservirajo. Zrak se mora iz krme čim popolneje iztisniti z izdatnim, enakomernim tlačjenjem krme. Mlečne bakterije prevrejo sladkor v mlečno kislino, ki ima veliko hranilno vrednost in preprečuje razvoj škodljivih maslenih in očetnih bakterij. Iz 1 kg sladkorja nastane kakih 0.7 do 0.85 kg mlečne kisline, krma mora potemtakem vsebovati vsaj 0.75% sladkorja, da bo pravilno prevrela. Mlečnozrela koruza, sladkorna in krmna pesa, krompir, korenje, proso, sirk, mlado listje, pasja trava, mačji rep, oves, torej okopavine in trave, ki vsebujejo dovolj sladkorja, se kisajo brez vsakih težav. Dobro se kisajo tudi rastline, ki vsebujejo nekoliko manj, vendar pa še vedno dovolj sladkorja kakor sončnice, trava umetnih in deloma tudi naravnih travnikov, francoska pahovka, italijanska in angleška ljulka, krompirjevica. Vendar pa je treba posebno trave in vse rastline s tankimi lističi čim bolj na kratko razrezati, ker težko puščajo sok iz svojih stanic. Rastline se namreč kisajo dobro le tedaj, če

izteče iz njih dovoljno staničnega soka. Težko pa se kisa domača, rdeča, švedska in bela detelja, lucerna, zimska in jara grašica, grah, fižol, bob in vse ostale metuljnice, kakor tudi otava in nekatere trave, ki vsebujejo mnogo beljakovin in le malo sladkorja.

Tudi prestare in olesenele rastline se slabo kisajo, ker je sladkor tako rekoč zadelan v olesenem tkivu. Podobno je tudi pri kislih travah, ki vsebujejo v staničnih stenah mnogo kremikove kisline.

Blatna krma se kisa slabo, ker vsebuje mnogo škodljivih bakterij, ki usmerjajo že od začetka vrenja v škodljivo smer in ne dopuščajo razvoja koristnim mlečnim bakterijam.

Odstotek vode v krmi ni odločilen za uspeh kisanja. Preveč vode pa ni koristno, ker ostane krma prehladna, tudi vsebuje vodena krma le majhen odstotek suhe snovi in je že iz tega vzroka manjvredna. Moderni sili imajo na dnu poseben iztok za odvišno vodo oz. odvišne rastlinske sokove opremljen z ventilom, ki preprečuje odtekanje ogljikovega dvokisa in vnikanje zračnega kisika v silo. Pač pa je važno, da napolnimo silo oz. posamezne predele v teku enega samega dne ter krmo čim bolj stlačimo, tako da iz nje iztisnemo ves zrak.

Rezanje krme za kisanje sicer ni neobhodno potrebno, vendar pa je zelo priporočljivo. Najlepše uspehe dosežemo, ako zrežemo krmo na kratko, t. j. na 1 cm dolžine, kar omogoča izdatnejše izločanje sokov iz stanic in lažje mešanje krme, kar je zlasti važno pri mešanju rastlin, bogatih na sladkorju, z beljakovinatimi rastlinami. Dodatek 1 kg kuhinjske soli na 1 m³ krme je koristen in pospešuje izločanje sokov iz stanic ter tako olajša delo mlečnim bakterijam.

Zmrznjena okisana krma ni pokvarjena, treba jo je le odtaliti in segreti na temperaturo hleva, ker sicer lahko zlasti brejim kravam zelo škoduje. Izsušena, torej že mrtva krma, ni primerna za kisanje. Ako jo hočemo vseeno porabiti za zmešanje z drugo primerno svežo krmo, jo moramo ovlažiti in na kratko zrezati.

Poučni so zlasti podatki analize beljakovinate krme, ki je dobila razmeroma slabe ocene, da si je bila krma pazljivo vložena in oskrbovana. Rastline z visoko vsebino beljakovin je treba vsekakor me-

šati z rastlinami, ki vsebujejo mnogo sladkorja, in jih kratko zrezati, da se sokovi čim bolj zmešajo. Ako pa hočemo kisati beljakovinate rastline same, dodamo na vsakih 100 kg krme po 1 kg melase, katero pomešamo s 4 litri vode ter z njo krmo dobro poškropimo in premešamo. Od sladkornih rastlin pa lahko primešano na drobne koščke narezano sladkorno peso ali parjeni krompir (5 kg na 100 kg). Tak postopek je pri kisanju beljakovinate krme nujno potreben, sicer se bo stalno pojavljala škodljiva maslena kislina.

Najboljše uspehe so dosegli posestniki s kisanjem mlečnozrele koruze. Tudi sončnice pomešane s koruzo so dale prav dobro krmo, zlasti ako so bile posejane kasneje od koruze, ker je razvojna doba sončnic za kake tri tedne krajša

od razvoja koruze. Mlečnozrela koruza in sončnice bosta ostali v naših razmerah pač najvažnejši rastlini za kisanje, ker dajeta največji donos po hektarju in se odlično konservirata. Dober uspeh bo pa dalo tudi kisanje beljakovinatih rastlin, kakor hitro bodo lastniki silov spoznali pravo bistvo vrenja in dodajali taki krmi mlečnim bakterijam neobhodno potreben sladkor v obliki izrazitih sladkornih rastlin oz. melase.

Z doseganjem uspehom kisanja krme smo lahko zadovoljni. Komur kisanje ni najbolj uspelo, bo napake lahko popravil, naglo polnjenje sila, dobro enakomerno tlačenje in zračnotesno zadelanje okisane krme jamči uspeh pri vlaganju krme. Kdor pa sila še nima, naj si ga oskrbi, ker bo imel od njega bogate koristi.

Oves kot krmilo.

Ing. Sorec Egon

Že od nekdanj velja kot eno izmed najboljših krmil in sicer ne le radi tega, ker vsebuje obilo hranilnih snovi, temveč predvsem radi svoje lahke prebavljivosti in zdravstvenega učinka. Tem lastnostim je pripisati zakaj je oves za nekatere vrste živali, zlasti za mlado živino, plemenjake in konje težko nadomestljivo krmilo.

Na čem temelji ta zdravstveni učinek, še do danes ni natanko dognano. Domneva se, da je ta učinek v neposredni zvezi s posebnim razmerjem med beljakovinami in tolščami. Dolgočasa se je smatralo polužnino (alkaloid) t. zv. avenin, ki se nahaja v vrhnji vrsti zrnja, za važno zdravstveno snov. To snov je dokazal kemik Sauson. Ali mnogim drugim strokov. se ni posrečilo ugotoviti nikake podobne spojine. Domneva, da je avenin v ovsu navzoč, torej ni sigurna. Ni pa izključeno, da se nahaja v ovsu kaka polužnina ali alkaloid, mogoče je tudi, da povzroča okusnost ovsa, kakor pravi Pott, neka vanilij podobna snov, ki draži žleze, da proizvajajo obilo prebavilnega soka — radi česa je prebava ovsa popolnejša.

Izmed dušičnatih snovi nahajajočih se v ovsu, je najvažnejši **albumin**, ki se nahaja v 1.2% rastlinskega kleja (gliadina) in 3.6 — 5.3% legumina (rastlinske sirnine). Razen teh vsebuje zrno tudi encime ali kemične snovi, ki pretvarja-

jo razne zložene snovi v enostavnejše spojine. Razločujemo encime, ki razkrajajo škrob in take, ki razkrojajo beljakovine.

Izmed ogljikovih vodomov (ogljikovih hidratov), zastopanih v ovsu, so važni škrob, dekstrin in majhne količine sladkorja.

Po Kellnerju vsebuje oves sledeče hranilne snovi:

vode 13%, ogljikovih hidratov brez vlaknine 58%, beljakovin 10.3%, vlaknice 10.3%, tolšče 4.8%.

Smatramo li, da ima koruza polno hranilno vrednost, to je 100, potem ima oves le malo manjšo hranilno vrednost, in sicer 96. Če pa primerjamo nadalje oves glede vsebine tolšče z drugimi žitnimi zrnji, vidimo, da ima prvi razmeroma največ tolšče.

Tolšče v žitnih zrnih:

oves . . 4.8%
ječmen . . 2.1%
pšenica . . 1.9%
rž . . 1.7%

Organskih snovi v ovsu, prebavi konj 51%, a ovca 56%, in sicer:

	konj	ovca
beljakovin	8%	7%
tolš	3.2%	3.7%
vlaknic	0.7%	4.5%
ostalih oglj. vodomov	38%	40%

Pri krmljenju z ovsom je mnogo odvisno od njegove kakovosti in od načina priprave tega krmila. Z ozirom na vprašanje če se sme novi

owes, to je oves, ki se še ni izpotil, pokladati brez škodljivih posledic, je omeniti, da je tak oves res manje prebavljiv, kakor pa izpoteni in povzroča tudi razne bolezni. Toda take važne izpremembe v hranilnih snoveh med novim in preležanim ovsom se opaža le tedaj, ako vsebuje prvi razmeroma obilo vlage. Oves, ki je bil spravljen dobro suh, se lahko brez vsakih škodljivih posledic uporablja takoj kot krmilo. Sicer ga moramo pred krmljenjem dobro posušiti, in pokladati živini v manjši količini — mešanega z drugimi krmili. V kateri obliki se naj poklada oves, so danes raazširjena razna mnenja. Wellman zastopa stališ, da 3 kg zmečkanega ovsa zamenja glede hranil, učinka 4 kg celega ovsa. Na podlagi hranilnih poskusov se je prišlo tudi do spoznanja, da je oves tem lažje prebavljiv — čim bolj je razdrobljen. Važno je tudi dejstvo, ki stta ga na podlagi poskusov dokazala Weisle in Morgen, da povzroča daljšo dobo trajajoče krmljenje s samim ovsem pogin živali. Ta

škodljivi učinek se pripisuje kislinam (žveplova in fosforova), ki se tvorijo pri razkrajanju beljakovin. Škodljivi učinek pa se zmanjša, ako se poklada pri krmljenju tudi primerna količina jedilne sode ali apna. Iz navedenega sledi, da ni priporočljivo pokladati živini oves v velikih količinah.

Mokri, zatohli in vzklihi oves se mora pred pokladanjem posušiti. Oves, ki je postal rjavkast radi nezadostnega sušenja in toplote, ki se tvori pri potenju vsebuje razmeroma manj hranilnih snovi, kakor pa navadni suhi oves; drugače pa je uporabljen ako se pred polaganjem dobro prezrači.

Oves je torej krmilo, ki je glede hranljivosti med žiti na prvem mestu. Po krmljenju tudi ne nastopajo razne prebavne težkoče in napenjanje, ki se pri nepravilnemu pokladanju drugih hranil dostikrat pojavljajo. Oves daje obilo telesne energije (telesne moči). Smotrno ga pokladamo v primerni količini konjem, mladi in delovni živini ter plemenskim živalim.

še celo škoduje, je treba dajati perutnini le toliko, kolikor jih živali potrebujejo za svoj razvoj in neseenje. Dokazano je, da potrebuje odrasla kokoš dnevno 12 — 16 g prebavljive beljakovine, 4 — 6,5 g prebavljive maščobe in 40 — 60 g prebavljivih ogljikovih vodonov.

Beljakovine nudimo perutnini v različnih časih različno, poleti v drugačnih oblikah kot pozimi. Zakaj kokoši pomladi pridno neso, in celo tiste, ki so drugače slabe nesnice? Zato, ker dobe na prostem dovolj beljakovin v obliki raznih hroščev, glist, polžev itd. V tem času ni niti potrebno, da jih krmi perutninar še doma z beljakovinasto hrano. Pozimi pa, ko živali ne morejo zunaj dobiti beljakovinaste hrane, jim moramo sami dodajati potrebno množino beljakovin, če hočemo, da nam bodo nesle. Težko je seveda navesti za vse primere veljavno pravilo, koliko beljakovin je treba dodajati kokošim nesnicam pozimi. Upoštevati je namreč treba, da niso vse beljakovine živalskega in rastlinskega izvora v enaki meri prebavljive.

Kot že rečeno, se živali poleti same preskrbe s potrebnimi beljakovinami, živalskimi in rastlinskimi. Kokoš namreč žre vse in dobiva vase te in one beljakovine. Narava ji poleti bogato nudi, kar potrebuje za svoj razvoj in za tvorbo jajc. Kdor redi štajerke in jih ima na prostem, kjer se ves dan lahko pasejo, temu ni niti treba živali dosti krmili. Zadostuje, da jim zvečer, preden gredo kokoši spat, vrže nekoliko zrnja. Našim kmečkim perutninarjem ne dela prehrana kokoši v poletnih mescih nobenih skrbi in težav, saj najde kokoš največji del hrane na paši. Sama si poišče dovolj beljakovinastih in tudi rudninskih snovi. Umen perutninar spušča perutnino na prosto, čim se zdani. Prav iz tega razloga se tudi priporoča napraviti samodelne odpirake, kot je bilo lani opisano v 8. številu »Kmetovalca«. Miza je kokošim v jutranjem hladu bogato obložena z beljakovinasto hrano. Čez dan se žuželke po večini poskrrijejo. Veliko prihrani kmečki perutninar na zrnju, če spušča svoje kokoši zgodaj zjutraj na pašo. Zato na vajajmo že mlado perutnino, da si del hrane poišče v prosti naravi. Ker se lene kokoši zadržujejo kaj rade in vedno le v bližini kurnice, jim postavimo krmilna koritca daleč proč, da si medpotoma poiščejo nekaj hrane tudi same. Mlada

Perutninarstvo.

Pomen beljakovin za perutninarstvo.

Paljk Leopold

Za živalski organizem so beljakovine izredno važne. Brez njih se ne more nobena žival povoljno razvijati, niti nam dajati koristi. Beljakovine potrebuje zlasti mladina, ko še raste, dalje noseče in doječe samice, krave in koze molznice ter kokoši nesnice. Beljakovine so najpoglavitejša, najdragocenejša in najdražja sestavina dobre krme. Vsaka telesna celica vsebuje beljakovine, izrabljena se z njimi obnavlja; neobhodno so tudi potrebne za tvorbo prebavnih sokov. Beljakovin ni mogoče nadomestiti z ničemer, niti z mastjo niti s škrobom. Po vsej pravici smemo tedaj reči, da so beljakovine najvažnejše izmed redilnih snovi.

Poznamo beljakovine rastlinskega in živalskega izvora, ki imajo različna svojstva in se tudi medsebojno razlikujejo. Ker so živalske beljakovine lažje prebavne in jih perutnina bolje izrabi kot rastlinske, dajmo kokošim $\frac{1}{2}$ do $\frac{2}{3}$ beljakovin živalskega izvora, ostalo pa rastlinskega. Z beljakovinasto hrano moramo krmiti živali pravilno, t. j. ne smemo jim dajati premalo, a tudi ne preveč. Ako ne dobe kokoši do-

volj beljakovin, prenehajo nesti, kar se navadno zgodi tedaj, če jih krmimo enostransko, n. pr. s samim zrnjem. Z žitom dobiva perutnina čezmerno masti in ogljikovih vodonov, škroba in sladkorja, se zato debeli, a preneha nesti. Pozimi ne neso največkrat kokoši zato, ker ne dobe dovolj beljakovinaste hrane. Povsem napačno je tudi dajati živalim preveč beljakovinaste hrane, prvič, ker so beljakovine najdražje krmilo, drugič, ker preobilno krmljenje z beljakovinami povzroča vsakovrstna obolenja, kakor: drisko, obolenje jajčnikov itd. Vsak perutninar je gotovo že opazil pri svojih kokoših omotičnost in vrtoglavost, če jih je naenkrat krmil preveč z majskimi hrošči. V začetku so kokoši po hroščih požrešno hlastale, potem se pa zanje še zmenile niso več. To je bila posledica prenasičenosti z beljakovino, ki je močno vplivala na delovanje notranjih organov. Zlasti prebava beljakovin živalskega izvora zahteva še prav posebno močno delovanje prebavnih organov. Ker živalim premočno krmljenje z beljakovinasto hrano ne koristi, ampak

sočna trava, detelja in drugo zelenje vsebuje beljakovino in vitamin, prav tako tudi gliste žuželke, ličinke in bube, kar vse pomaga, da je njih prehrana čim bolj raznovrstna in poceni.

Ker so tedaj beljakovine tako izredno važne, da je brez njih uspeh v perutninarstvu izključen, naj navedem nekatera beljakovinasta krmila, ki jih ima v kmečkem kokošarstvu skoraj vsakdo doma na razpolago, poceni in v veliki meri. Iz tujine uvožena tako zvana **močna krmila**, kakor: mesna, krvna, kostna in ribja moka ter oljate tropine zaradi visoke nabavne cene itak ne pridejo v poštev v sedanjih težkih časih. Zato izrabimo perutninarji beljakovinasto hrano, ki jo imamo sami doma v čim večji meri.

Odlično beljakovinasto krmilo so **semena sončnic**, s katerimi krmimo kokoši zlasti v času preperjanja ali misanja. Pa tudi kot dodatek k zimski prehrani kokoši nesnic prihaja sončnično seme v poštev.

Dalje omenjam **sveže kosti**. Največkrat jih gospodinja vrže na ogenj, namesto da bi jih zdrobljene in zmlete pomešala med mehko krmo ter dala kokošim.

Omenil sem že, da vsebuje beljakovine zlasti **mlado in sočno zelenje**. Pomladi nam sočne trave ne primanjkuje, za pozno poletje in jesen pa posejemo pravočasno **inkarnatko**, ki jo kokoši zelo rade žro. Prav tako vsebuje **mlada in sveža kopriva** obilo lahko prebavne beljakovinaste snovi. V tem prekaša kopriva celo **lucerno**. Za zimo nabereimo in posušimo koprive pomladi. Posušene zmanemo in drobimo pomešamo med mehko krmo. Isto storimo z **deteljčnim drobirjem**.

Rjavi hrošči vsebujejo beljakovinske snovi. V letih, ko je veliko hroščev, jih nalovimo, poparimo, posušimo ter spravimo na suhem prostoru, da jih pozimi pomešamo med mehko krmo.

Močno beljakovinasto krmilo je tudi **kri**. Sveža kri je najlažje prebavljiva in zato boljša ko vsaka **krvna moka**. Na glavo in dan zadoštuje 10 g krvi, ki jo zamešamo med mehko krmo.

Obilo beljakovin vsebuje tudi **mleko**, bodisi posneto sveže ali pa kislo in tudi pinjevec. Mleko je najcenejši nadomestek za drago **ribjo moko**.

Izmed žitaric imasta največ beljakovin **pšenica in proso**, najmanj po **koruza**.

Iz navedenega je razvidno, da imamo polnovredno nadomestilo za draga tuja krmila doma. Kdor pa krmi perutnino samo z zrnjem, zlasti še pozimi, ko ne najde žival na prosti paši beljakovinaste hrane,

naj ve, da vsebuje najboljše zrnje komaj polovico potrebnih beljakovin, ki jih potrebuje kokoš. Ako krmimo kokoši nesnice s samim zrnjem, se bodo sicer odebelile, nesle pa bodo prav malo ali pa nič.

Društvene vrsti.

Diplome Kmetijske družbe

bodo dobili v smislu sklepa občnega zbora sledeči stari in zaslužni člani. V kolikor smatrajo podružnice, da bi bilo umestno izreči na ta način priznanje še drugim zaslužnim članom, naj stavijo predloge za prihodnji občni zbor.

Černe Jože, pos., Šiška 39,
Breceljnik Ivan st., pos., Dravljje 45,
Babnik Valentin, pos., Glince 9,
Kržišnik Alojzij, šolski uprav., Preska,
Žerovnik Andrej, pos., Vaše,
Ježek Pavel, pos., Vikerče 3,
Medved Ivan, pos., Tacen 56,
Šušteršič Franc, pos., Tacen 46,
Tršan Alojz, pos., Tacen 44,
Knific Ivan, pos., Svetje 6,
Skerlj Ivan, pos., Savle 13,
Čerin Miha, pos., Ježica 52,
Aušič Anton, pos., Šmartno ob Savi 48,
Marn Ivan, pos., Obrije 4,
Grad Jernej, pos., Dragomelj 4,
Pečnikar Ivan, pos., Sv. Jakob ob Savi 3,
Jerman Ivan, pos., Sneberje 11,
Hlebs Franc, pos., Sp. Zadobrova 31,
Aušič Andrej, pos., Sneberje 9,
Miklavc Jože, pos., Podmolnik 15,
Gale Ludvik, pos., Javor 21,
Žagar Anton, pos., Besnica 25,
Vidmar Jakob, pos., Barje, Ižanska c. 282,
Škraba Anton, pos., Črna vas 57,
Perovšek Jakob, pos., Šmarje 25,
Kraškovič Franc, pos., Klanc 6,
Šenk Ivan, pos., Ig,
Merkun Martin, pos., Ig 4,
Ponikvar Franc, pos., Golo pri Igu 9,
Vrenik Miha, pos., Iška vas 17,
Mavec Jakob, pos., Tomišelj 8,
Lenaršič Ivan, pos., Tomišelj 23,
Novak Franc, pos., Vič 27,
Smerkolj Pavel, pos., Vič 24,
Sojer Franc, pos., Vič 35,
Pekljaj Franc, pos., Kruševa 19,
Bricelj Franc, pos., Dobrova, 24,
Japelj Martin, pos., Vnanje Gorice 16,
Remškar Ivan, pos., Log 17,
Rus Anton, pos., Log 26,
Verbič Josip, ravnatelj v p., Vrhnika 43,
Petkovšek Ivan, pos., Stara Vrhnika 53,
Oblak Franc, pos., Drenov grič,
Petkovšek Martin, pos., Drenov grič,
Kovač Jakob, pos., Preserje 9,
Vrhove Tomaž, pos., Butajnova 51,
Malovrh Jože, pos., Smrečje 2,
Vrhove Anton, pos., Horjul 15,
Rožmanc Andrej, pos., Horjul 12,
Oblak Jože, pos., Dol. vas 8,

Prosen Franc, pos., Dvor 15,
Suhadolnik Ivan, Borovnica 37,
Zavbi Vid, pos., Zg. Tuhinj,
Levec Franc, pos., Zg. Tuhinj 27,
Kepic Anton, pos., Trzin 14,
Skofic Janez, pos., Vel. Mengeš 39,
Vavpetič Alojz, pos., Šmarca 75,
Kosirnik Jože, pos., Komend. Dobrova 4,
Hočevar Jože, pos., Zeje 12,
Juhand Peter, pos., Zeje 4,
Kosec Alojzij, pos., Vojsko 15,
Pustovrh Andrej, pos., Povodje 4,
Jenko Jože, pos., Vodice 21,
Keržič Ivan, pos., Vodice 44,
Hribovšek Zdravko, pos., Motnik 16,
Šimenc Franc, pos., Dol pri Ljubljani 2,
Korošec Janez, pos., Veliki Mengeš 43,
Testen Franc, pos., Veliki Mengeš 116,
Jereb Anton, pos., Mali Mengeš,
Levec Ignacij, Pristava 4,
Inkret Alfonz, šol. uprav., Šenkov Turn,
Rosulnik Andrej, pos., Šenkov Turn 15,
Verbič Jože, Koseze 1,
Medved Miroslav, pos., Dolsko 24,
Lovrač Ivan, pos., Moravče 30,
Rožman Pavel, pos., Stražišče,
Križnar Anton, pos., Stražišče,
Jerala Franc, pos., Podtabor 14,
Križaj Franc, pos., Pivka 8,
Hafner Anton, pos., Zabnica 29,
Debeljak Pavel, Poljane 39,
Nastran Franc, pos., Martin vrh 3,
Švab Jože, pos., Zg. Veterno,
Pogačnik Franc, pos., Otoče,
Ješe Janez, Sp. Dobrova 7,
Globočnik Anton, pos., Zgornji Otok,
Tonejc Valentin, pos., Spodnji Otok,
Pogačnik Jakob, pos., Spodnji Otok 22,
Prešern Anton, pos., Gorica 16,
Justin Simon, pos., Lesce 18,
Kristan Alojz, pos., Zapuže 10,
Pogačar Josip, pos., Vrba 12,
Pangerc Ivan, pos., Selo pri Bledu 11,
Medja Jakob, pos., Ravne 10,
Habič Anton, šol. uprav., Boh. Bistrica,
Rozman Janez, pos., Bitnje 3,
Hodnik Janko, p. in gost., Srednja vas 23,
Stros Anton, pos., Stara Fužina 46,
Sodja Jože, pos., Češnica 46,
Korošec Franc, pos., Koprivnik 42,
Robič Ivan, pos., Kranjska gora 49,
Černe Andrej, pos., Kranjska gora 159,
Lavtižar Jože, pos., Kranjska gora 27,
Kavalar Anton, pos., Rateče 16,
Novak Alojz, pos., Jesenice, Zel. ul. 1,
Vovk Janez, pos., Gosposvetska cesta 20,

TTrton Franc, pos., Dragovsko 7,
 RResnik Anton, pos., Hohovica 8,
 KKolenc Lojze, učitelj, Zagorje,
 JJečnikar Lovro, šol. upr. St. Vid/Stični,
 ZZebukovec Anton, pos., Videm pri Krki,
 HHrovat Ivo, šolski upravitelj, Krško,
 LLazarini Henrik, pos., Krško 19,
 ZZarn Ivan, pos., Nemška vas 5,
 GGorenjc Alojz, pos., Sv. Duh pri Krškem,
 EButara Martin, pos., Krška vas,
 EBajc Franc, pos., Raka 2,
 PPisansky Albin, pos., Sv. Križ 63,
 RRadkovič Anton, pos., Dol. Brezovca 1,
 SSčebela Anton, pos., St. Jernej 89,
 EBrezovar Matija, šol. upr., St. Rupert,
 MMajcen Franc, pos., Mokronog,
 CGlobevnik Ivan, Skocijan 26,
 FPerko Ivan, župnik, Šmarjeta,
 FFührer Viljem, pos., Kočevska Reka,
 JJoras Anton, pos., Ribnica 148,
 FKlun Jože, pos., Ribnica 45,
 FHenikman Jože, pos., Dolenja vas,
 FPrelesnik Anton, Videm 25,
 MMuster Stane, pos., Kampilje 8,
 AAdamič Jože, pos., Kampilje 9,
 HHočvar Ivan, pos., Pricerkev 3,
 CGlebe Franc, pos., Kukovo,
 FPavlin Joško, pos., Trebnje,
 PNovak Martin, pos., Hudeje 21,
 PMajerle Mihael, pos., Jelenja vas 5,
 IPečarič Janez, pos., Metlika,
 IPezdirec Franc, Drašiči 25, Metlika,
 IKremesec Franc, pos., Metlika 117,
 IMihelčič Josip, pos., Vaupča vas,
 IBajuk Anton, pos., Drašiči 8,
 CČunta Jernej, pos., Hotedrčca 33,
 IPetrovčič Franc, pos., Cevica 2,
 IPunter Ivan, pos., Unec 47,
 GČnezda Franc, pos., Unec 39,
 IKavčič Ivan, pos., Žiri 6,
 IBraniselj Jože, pos., Cerkljica 10,
 ISigmund Jože, pos., Zirovnica 45,
 ISilc Jakob, pos., Zirovnica 3,
 ITuršič Franc, pos., Lož 41,
 IGroše Josip, pos., Iga vas 25,
 IZalar Josip, pos., Dolnja Otava 1,
 IStražišar Franc, pos., Kozljek 13,
 IKvaternik Franc, pos., Šmarata 3,
 IKovačič Ivan, Glogovbrod 13,
 IMolan Jože, pos., Arnova sela 8,
 IUrek Ivan, pos., Globoko 8,
 ICernelc Franjo, pos., Vrhje 5,
 IRadanovič Matija, pos., Kapele 34,
 IKovačič Mihael, pos. in gost., Dobova,
 IIvanuš Robert, šol. upr., Zdole,
 ISoba Alojz, pos., Zdole,
 IGrabner Vinko, pos., Sv. Lenart 28,
 IPlaninc Miha, pos., Libna 5,
 IVoglar Alojz, šol. upr., Videm,
 IPečnik Franc, pos., Gornja Sušica 62,
 IValant Franc, pos., Sevnica 110,
 IBožič Ivan, pos., Zabukovje 63,
 IUčnik Martin, pos., Zagaj 18,
 ILovrec Franc, nadučitelj v p., Podčetrtek,
 ISkale Miha, Mala Pristava,
 IFürst Ludvik, pos., Senovica 12,
 IStor Anton, pos., Boletina 1,

ZŽičar Franjo, pos., Ponikva,
 MMetličar Valentin, pos., Grobelno 5,
 SStefancijosa Tone, šol. uprav., Donačka
 gora,
 DĐucman Josip, pos., Sv. Florjan,
 RRožman Jakob, pos., Rogatec,
 BBut Vinko, pos., Kostivnica,
 SSenegačnik Franc, pos., Sv. Tomaž,
 GGoričan Franc, pos., Višnja vas 23,
 PPetriček Anton, nadučitelj v p., Zalec,
 JJošt Mihael, pos., Gotovlje,
 SSenica Robert, šol. uprav., Gotovlje,
 RRak Ivan, pos., Gotovlje,
 JJarh Jože, pos., Petrovče,
 AAntloga Franc, pos., Arjavas 33,
 GGologranc Stanko, pos., Goričica,
 SSoline Anton, Podgorje,
 WWolf Franc, pos., Sv. Peter v Sav. dol.,
 KKladnik Jože, pos., Vransko,
 BBošnjak Ivan, pos., Parižljije 6,
 VRanič Avgust, pos., Prekopa 12,
 OOcvirk Matevž, pos., Ojstriška vas,
 ŽŽehl Anton, pos., Bočna 83,
 VVičič Stanko, šol. uprav., Bočna,
 DDrev Ivan, pos., Slatine 21,
 MMandelc Franc, pos., Rečica 8,
 KKolenc Dominik, pos., Trbovlje,
 BBril Franc, pos., Gabersko,
 PPust Janko, pos., Trbovlje 2,
 CCričar Feliks, pos., Retje 16,
 DDeu Rajko, živinozdravnik, Trbovlje,
 GGuš Anton, šol. uprav., Dol,
 RRoš Ferdo, pos., Hrastnik,
 BBrenčič Mihael, pos., Ptuj, Ormoška c. 3,

VVinko Anton, pos., Lancova vas 41,
 KČupčič Anton st., pos., Ptujška gora,
 VVrečko Karol, pos., Lešje,
 PČredan Zvonko, šol. uprav., Majšperk,
 JČarh Konrad, župnik, Zavrče,
 PČleteršek Josip, pos., Mihovci,
 PČeršuh Franc, pos., Mihovci,
 ŽČumer Jakob, pos., Sv. Lovrenc,
 GGrobler Franc, župnik, Sv. Barbara v Hal.,
 DDokša Jakob, pos., Grabe 22,
 ŽČnidarič Jakob, pos., in kmet. inspektor
 v p., Središče 228,
 TKalec Ante, pos., Obrež 79,
 KČošar Robert, pos., Kog 2,
 KČolarič Josip, pos., Jastrebeci,
 ZČabavnik Jakob, pos., Jastrebeci,
 DDolinšek Ivan, drevesničar, Kamnica,
 ZČupanc Martin, sreski kmet. ref., Maribor,
 ŽČmavc Andrej, direktor v p., Maribor,
 KČramar Franc, šol. uprav., Sv. Peter,
 KČerenčič Anton, pos., Pesnica,
 GGornjak Vinko, pos., Sl. Bistrica,
 FFerenčak Franc, pos., Sl. Bistrica,
 BČrinovec Franc, pos., Sl. Bistrica,
 DČr. Pučnik Josip, pos., Sl. Bistrica,
 TČerčelj Stanko, pos., Sv. Jurij,
 VČresner Franc, pos., Sv. Jurij,
 HČlade Jakob, pos., Sv. Križ nad Maribo-
 rom 38,
 GGalunder Filip, pos., Sv. Križ nad Mari-
 borom 33,
 VČauda Mirko, šol., uprav., Vosek,
 ZČelenik Ignac, pos., Vosek 22,
 MMulec Ivan, pos., Ložane 2,

Kmetijsko-šolski vestnik.

Državna nižja gozdarska šola v Mariboru.

Šolsko leto 1940/1941 državne nižje gozdarske šole v Mariboru bo pričelo dne 1. oktobra 1940. Sprejemali se bodo gojenci v **enoletno šolo**.

Pouk v šoli bo trajal 10 mesecev, in sicer od 1. oktobra 1940 do 31. julija 1941.

Za sprejem v to šolo se zahteva z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. Vsak prosilec, ki nima višje izobrazbe kakor ljudsko šolo, bo moral s sprejemnim izpitom dokazati, da ima zadostno znanje v osnovnih šolskih vedah. V enoletno šolo se bodo sprejemali predvsem sinovi malih, srednjih in velikih gozdnih posestnikov, ki ostanejo doma kot gospodarji, potem tisti kandidati, ki imajo že nekaj gozdarske prakse, in slednjič ostali, ki imajo veselje do gozdarske stroke.

Kandidati, stari pod 18 let in nad 24 let, se bodo sprejemali le izjemoma.

Šola je združena z internatom. Oskrbnina za internat znaša mesečno din 500. Pridnim in siromašnim prosilcem se bodo dovolila po možnosti do polovice prosta mesta, **toda šele v drugem polletju šolskega leta.**

Prošnje je vložiti najkasneje do 31. av-

gusta 1940 pri ravnateljstvu šole, ki daje potrebna pojasnila.

Pravilno kolkovanim, **lastnoročno** pisanim prošnjam je priložiti:

- 1) krstni list;
- 2) domovnico;
- 3) zadnje šolsko spričevalo, odnosno odpustnico;
- 4) нравstveno spričevalo,
- 5) zdravniško spričevalo, z izrecno navedbo, da je prosilec telesno in duševno popolnoma zdrav za **bodočo naporno gozdarsko službo** in ne le za gozdarsko šolo;
- 6) izjavo staršev odnosno varuha, s katero se zavežejo plačevati vse stroške šolanja.

Prošnja se kolkuje z **banovinskim** kolkom 10 din. in se ji priloži **banovinski** kolek za 20 din. za odgovor. Priloge, kolikor niso bile od oblastev že prej kolkovane, se kolkujejo z **banovinskim** kolkom po 4 din.-.

Cenjene čitatelje prosimo oproščenja, ker list zaradi tehničnih zadržkov ni pravočasno izšel.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

1/32 strani = Din 50 + Din 3.— ogl. takse
 1/16 " = " 100 + " 7.50 " "
 1/8 " = " 150 + " 7.50 " "

1/8 strani = Din 200 + Din 15.— ogl. takse
 1/4 " = " 400 + " 30.— " "
 1/2 " = " 800 + " 30.— " "

1 cela stran = Din 1600.— + Din 60.—
 ogl. takse
 (26 × 20 cm = 520 cm).

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, razmanj
 10 din in 3 din ogl. taksa.

Upravištvu ne prevzame posredovanja.
 Vsakega 12. v mesecu se zaključuje sprejemanje oglasov
 za prihodnjo številko.

Razstreljivo za kamnolome

kamniktit, vžgalne vrvice, kapice, smodnik, lovske
 potrebščine dobite v trgovini Franc Jaklič, Radovljica.
 38.

Fige in slive za žganjekuho

prvovrstne (valitete ima na zalogi po najnižji ceni
 tvrdka Ivan Jelačin, Ljubljana, Aškerčeva 1.
 34.

Dva bencinska motorja

v dobrem stanju prodam po ugodni ceni.
 ANTON VINDIS, Breg pri Ptuj
 45.

Montafonski plemenski junec

14 tednov star, 131 kg težak, se prodaja ali zamenja
 za plemensko telico. Naslov pri upravi
 »Kmetovalca«.
 44.

Oskrbenik

verziran v vseh panogah kmetijskega gospodarstva, od-
 ličnih zmožnosti, sicer nameščenja. Dopise na Upravo
 »Kmetovalca« v Ljubljani — pod »Absolvent kmet.
 št. 40«.
 40.

Kupim 2 montafonski kravi

dobre plemenske pasme, s točnimi izkazi letne
 mlečne moči. Ponudbe poslati na: L. Pothorn,
 Ljubljana, poštni predal 28.
 49.

Ernest Osiander, Guštanj

prilagoja za jesensko setev svoja zanesljiva se-
 menska žita: rž, pšenico, ječmen v zanesljivih
 kakovostih.
 48.

2 mali kmetiji

blizu Vrhnike, vsaka z lično hišo in vsemi pri-
 tiklinami se oddata poceni v najem za 1. ok-
 tober 1940. Hlev za živino, kozolec, njive in
 senošeti. Rediti je mogoče 1—2 kravi in 1—2
 prašča. Poleg možnosti zasluzka. Poizve se v
 pisarni g. ing. Milana Lenarčiča na Verdu pri
 Vrhniki.
 47.

Dijaka s nižješolca

sprejem v dobro oskrbo k sinu tretješolcu.
 Pomoč pri učenju. Ljubljana — Rimska cesta.
 Naslov pri upravi »Kmetovalca«.

VABILO

na izreden občni zbor Splošne delavske gospo-
 darske zadruge »Rudarji doma«, registrovane
 zadruge z omejeno zavezo v Trbovljah, ki bo
 dne 15. septembra 1940 ob 8. uri v zadrugi
 prostorih z dnevnim redom: 1. Konstituiranje
 občnega zbora. 2. Sprememba pravi po dolo-
 bah zakona o gospodarskih združenjih z dne 11.
 septembra 1937. 3. Volitev članov upravnega in
 nadzornega odbora ter njihovih namestnikov.
 Načelnstvo.

Posetite
kavarno „TABOR“
v Ljubljani

POCENI NAPRODAJ!

Več strojev: Dürkopp, Adler, Pfaff,
 Singer, Westa in drugih popolnoma
 novih ženskih, krojaških, čevljarskih
 itd. (stare vzamemo v račun) pri

„PROMET“ v Ljubljani, nasproti
 Križanske cerkve.

**KMETIJSKA DRUŽBA
V LJUBLJANI****kupuje:**

ranjak cvet, arnika cvet, lipov cvet,
 jagoda list, robida list, malina list,
 rman cvet, janeževe rože

**Pozor
živinorejci!**

Ne pritožujte se o slabem uspehu ži-
 vinoreje, dokler ne oiskusite z naj-
 boljim redilnim pripomočkom PEKK
 in OSAN, ki je za vse živali

Pojasnila daje in naročila izvršuje:

M. ŽIGON
Škofja Loka

S. KUNDE
& SOHN
DRESDEN

Pristne

Kunde

okulacijske nože
 frine, drevesne,
 vrine škarje

dobite pri

Kmetijski družbi v Ljubljani

Tova n. z. z. mla

Zaščitni znak

Ogibajte se posnelke z znakom: „DRESDNER MODELL“

UST. 1828

J. Blasnika nasl.

UNIVERZITETNA TISKARNA, litografija, offsettisk, kartonaža,
 založništvo Velike pratike, vrečice za semena.

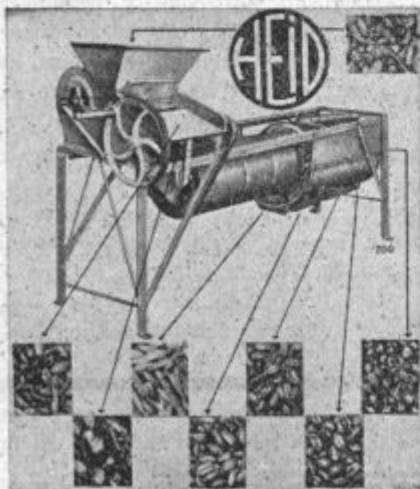
LJUBLJANA, BREG 10-12

Najstarejši grafični zavod v Jugoslaviji izvršuje vse
 tiskovine solidno in poceni.

V tej založbi je poleg drugih izšla k jiga:

„SKRIVNOSTI ČLOVEŠKEGA TELESA“

ki jo je spisal primarij doc. dr. L. Mačko in ki obravnava razne telesne pojave
 ki vplivajo na to, da se človek razvije v pitikavca ali večikava, da se zmehčajo
 kosti, se žensko telo prelevi v moškega in obratno, se določi spol itd. — Knjiga
 obsega 218 strani in 81 slik ter stane v zina d. 70.—. broširana d. 64.—.

Čistite Vaše žito samo z originalnimi žitočistilniki

„HEID“-ovimi trijerji

Stockerau bei Wien.

Stalno v zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani
 in njenih skladiščih.

KREDITNI ZAVOD ZA TRGOVINO IN INDUSTRIJO

LJUBLJANA, Prešernova ulica 50

Telefon št.: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84, 37-85

Brzojavni naslov: KREDIT LJUBLJANA. — Podružnica Beograd, Uzun Mirkova ulica 10. Telefon št.: 29-154. Brzojavni naslov: KREDIT BEOGRAD

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila doma in v tujino, safe-deposits itd.

JESENSKI VELEJESEM V LJUBLJANI

31. avgust - 9. september 1940

Bogata izbira industrijskih in obrtnih izdelkov

Posebne razstave: Pohištvo - Obramba pred zračnimi napadi
Reja malih živali - Naša vsakdanja prehrana - Zobna tehnika - Perutnina, golobi in kunci - Likovna umetnost - Turizem Vrtnarstvo

Na železnici brezplačen povratek - na postaji se mora obenem z vožno karto kupiti tudi rumena železniška legitimacija, ki stane din 2.—

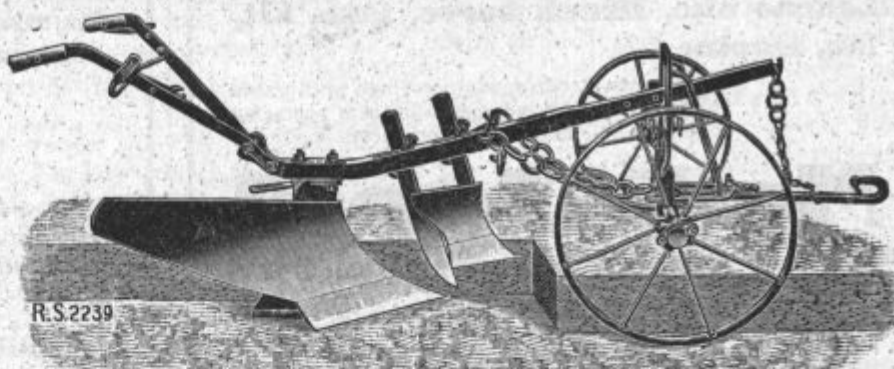
Važno za osnovne in kmetijske šole!

Kmetijska družba v Ljubljani je založila 6 stenskih slik od trav, detelj in raznih krmskih rastlin v velikosti 70 x 50 cm s primernim obešalom in okvirom. Slike so umetniško izdelane po naravi v barvah in služijo kot izborna učilo za spoznavanje naših glavnih krmskih rastlin.

K vsaki seriji se doda po ena knjižica s kratkim popisom vsake rastline. Vseh šest slik s knjižico in poštino vred stane Din 75.—.

Priporočamo takojšnjo nabavo tega učila, dokler je še v zalogi, ker bo vsakemu učitelju služilo kot dober pripomoček pri pouku.

SACK-ovi plugi so najboljši!

V zalogi pri Kmetijski družbi in njenih skladiščih

ZAHTEVAJTE PRI VAŠEM TRGOVCU „NAŠ ČAJ“! Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju ministrstva socialne politike in narodnega zdravja
v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Naprodaj pri:

KMETIJSKI DRUŽBI r. z. z o. z.
V LJUBLJANI

predvideno povečano proizvodnjo kmetijskih pridelkov.

4. Vsi trpko občutimo pomanjkanje jedilnega olja in drugih dobrot. Vsevprek se piše ter govori o nujni potrebi, da je treba pridelati več oljnatih ali drugih semen in rastlin. Nikdo pa se pri tem ne vpraša, kako bo pri tej akciji naš kmetovalec prišel na svoj račun t. j. kako se bo preživel? Treba je namreč upoštevati, da šele 1 ha obdelane zemlje preživlja enega člana družine ter še le odvišna zemlja se lahko poseje z oljnatimi rastlinami ali posevki, ki jih rabijo nekmetjski sloji.

Treba je torej svetu dopovedati, da kmetovalec prav nič ne stremi postati »vojni dobičkar«, pač pa ga

sili boj za njegov obstoj, da iz svoje borne zemljice izbiye vsaj toliko, kolikor je nujno potrebno, da se s svojo družino preživi delavne-mu človeku primerno. Treba pa je javnost tudi prepričati o tem, da še na videz tako visoke maksimalne cene kmetiskim pridelkom ne bodo dosegle svojega namena, če se pridelovalcu ne omogoči kritja pridelovalnih stroškov. Saj kmetovalec lahko nudi drugim slojem svoje pridelke tudi povsem zastonj — če mu ti na drugi strani nudijo garancijo, da ga bodo za to žrtev nagradili z izpolnitvijo zelo skromne in vendar že tisočletja stare želje: zagotovljen obstoj in razvoj kmet-skega stanu!

Kmetijstvo v Sovjetski Rusiji.

(Konec)

Podobno se dela tudi z živalstvom. Leta 1934 se je začel vzpon živinoreje, številčno in kakovostno. Osnova kakovostnega izboljšanja je pasemsko vprašanje. Pasme so zemljepisno razdeljene.

Z otvoritvijo močnih baz za živalsko prehrano, bo mogoč razvoj svinjereje izven področja černo-zjoma. Obdelane puščave bodo področje za ovčarstvo.

Toda ne samo domače živali, razporeditev vsega živalstva se je začela.

Veverica se seli na kavkaz, kjer ima v orehovitih gozdovih hrane v izobilju. Zajec v Sibiriji. Plemeniti evropski jelen in divji merjasec sta rešena propadanja. V S. uniji se je lov prvič tesno povezal z znanostjo. Posebni znanstveni zavodi so posvečeni samo lovu. Ohranja se nešteto dragocenih živali, ki bi izginile.

Ustanovljenih je na desetine rezervatov (lovozaščiteni predeli), ki merijo na milijone hektarjev. V Sibiriji na Kavkazu, na Daljnem se-

veru in vzhodu. Rezervat na Kamčatki meri milijon in pol ha, dvakrat več kot Jelovstonski park v USA. Tu se čuvajo živali z dragocenim krznom: kune, lisice, hermelini.

Domače živali se parijo z divjimi sorodniki: krava z bizonom, kobila z zebro itd. Udomačujejo se divje živali.

Novo živali se zasajajo. V Sev. morju morska vidra. Njeno krzno je vredno več ko tisoč rubljev. Prav tako črne kune. Iz vseh krajev sveta so donešene nove živali. Iz USA n. pr. ondotna — podgana z dragocenim krznom, skunks, vidra, črna lisica.

V S. uniji se smatra, da je človeško delovanje nujen sestavni del v razvoju narave. Ogromni rezervati so znanstveni zavodi, ki delajo na obnovi rastlin in živali v skladu s cilji narodnega gospodarstva.

Nova Rusija je plod uresničevanja določenega načrta, rezultat dela milijonov ljudi na uveljavljanju enotne in inteligentne volje.

le koruznice in pol zelene, sejane po pšenični žetvi. Če bi se to dobro obneslo, bi s tem pač zelo pomnožili zaloge živinske krme.

46. Repo smo letos vsejali v vrste, ki smo jih potegnili s črtalnikom. Razdalja 50 cm je preozka. Mora biti vsaj 60 cm, da se laže okoplje z vprego. Ponekod baže repo ne okopljejo, ampak jo v gotovem času samo dobro prebranjajo. Naj bi iz kraja, kjer tako delajo, nekdo poročal in popisal kako se to dela in kako se potem obnese.

47. Ogenj smo imeli 12. junija, pa ravno opolnoči, ko vse trdno spi. Pred 30 leti smo imeli na istem mestu tudi ogenj radi pepela, ki je bil v cementnem sodu, prislonelem na leseno steno. Takrat smo ga pravočasno pogasili. Teda sem si rekel, kaj takega se pri nas ne bo nikdar več zgodilo. Postavil sem na isto mesto star železen Alfa-kotel za pepel. In vendar je zopet nastal ogenj na istem mestu, zato, ker je pač ženska vrgla pepel mimo soda. Posoda za pepel, pa čeprav železna, mora biti naslonjena na zid in zaradi varnosti ne sme biti nič gorljivega v bližini.

Inventar sem imel zavarovan za 10.000 din ter sem mislil, da se v slučaju nesreče izplača zavarovalnina do te vsote, več ne, četudi bi zgorelo inventarja za 20.000 din. Moje mnenje je bilo napačno. Zavarovan se smatra ves inventar za 10.000 din, kolikor ga je v prostoru. Če ga zgori ena petina dobim samo samo 2000 din, čeravno je bilo škode za 10.000 din. Enako imam zavarovana dva voza pod kozolcem in dve govedi v hlevu. Tudi to ne velja samo za dva, ampak za vse vozove, ki jih am in za vso živino. Zavarovan sem pri Slaviji. S priznanim odškodnino in z vsem postopkom od strani zavarovalnice sem zadovoljen.

48. Lupine sladke sem vsejal malenkost. Ima komaj dva do štiri stroke, vsak do štiri drobna zrna. Nima pomena za nas. Nekaj sem vsejal tudi soje. Ze pred 20 leti sem enkrat poizkusil, pa se ni obneslo, kakor tudi danes ne. Naš fižol da nepri-merno večji pridelek. Če ima kdo v Sloveniji dobre uspehe s temi rastlinami, naj bi o tem podrobno poročal. **Goričan.**

49. Setev žita na travnikih.

Ko so se begunci po svetovni vojni v jeseni l. 1918. vrnili na svoje domove, niso imeli ne živeža, ne vprežne živine, ne orodja. Edino krampov in lopat je bilo obilo v zapuščenih vojaških barakah in v strelskih jarkih. Nekaj semena, kolikor so pač mogli, so prinesli nekateri iz begunstva. Ker niso imeli s čim orati, so zapuščene njive prekopavali ob slabi in nezadostni hrani. Obilo pa je bilo gnoja v vojaških stajah.

Nasveti — razgovori — izkušnje.

44. Višinska drevesnica na Mali gori je namenjena za sadjarje v višjih in visokih legah, piše »Kmetovalec«. Cepijo od jabolk: baumanovo, bojkovo, Carjevič in kri-vopecelj, same najbolj pozne sorte. Preizkusiti bo treba najprej razne sorte, kakor: Beličnik, Šarlamovski, Prinčev, Kardinal, Jakob Lebel. Te bodo hitreje dobro uspevale, medtem ko je za pozne zelo dvom-

ljivo. Posestniku g. Vidmarju Francu, Resnik nad Zrečam, višina okoli 800 m, sem dal pred leti 60 jablan in hrušk, same same sorte, z namenom naj točno opazuje, katere sorte bodo za tiste lege najboljše uspevale in rodile.

45. Silo. Če ima kdo že izkušnje, naj poroča, ali bi se obneslo ensilirati pol zre-

V nekaterih goratih krajih Primorskega sejejo žito tudi na travnike, ker imajo zaradi strmih leg premalo polja, gnoja pa obilo. Tedaj smo v tistem prekarnem stanju to posnemali v upanju, da izidemo iz gladovne dobe in po ravninah posejati žito, kakršno je pač kdo imel. Takoj po setvi smo po vzgledu Gorjanov potrosili vrhu gnoj v količini, kakor običajno gnojimo njive ali travnike. V naslednjem 1919. letu je bila za žito prav dobra letina in po nekod na travnikih enaka kakor na polju. Razen žita smo pridelali tudi več sena in pozneje tudi otave.

Ker ne vemo, kako bo s prehrano v naslednjem in morda še v poznejših letih, bi kazalo preizkusiti tudi sedaj ob gnojenju travnikov, seveda, če je na razpolago hlevski gnoj ali humus. Če teh ni, bi mogoče tudi umetna gnojila učinkovala. Ako bi pred setvijo travnik prebranal, bi bil zadovoljivejši uspeh.

Josip Strekelj

50. Robida: Poznamo jo kot nadležen gozdni plevel, ki je služil v hudih zimah kot zasilna paša srnam in jelenom. In vendar je ta plevel letos nudil mnogim krajem Dolenjske lep zaslužek. Samo Kmetijska družba je letos izplačala za robidovo listje v okolici Stične, Dobrega polja, Zagradca, Novega mesta okoli 2 milijona dinarjev. Marsikatera revna kmečka hiša bo z zaslužkom od nabiranja robidovega listja lažje prebrodila zimo in se preskrbela s hrano in obleko, ki bi sicer manjkala. Nabiralo jo je staro in mlado. Znanе so hiše z več člani rodbine, ki so zaslužile po 15—20.000 din, mnoge pa so, ki so sprejele od 5—10.000 din.

Robidovo listje je vse izvoženo v Nemčijo, kjer iz njega pripravljajo čaj. V prejšnjih letih se ga je izvozilo največ 2—3 vagone. Letos ga bo izvoženo čez 70 vagonov, ker pač uvoz kitajskega čaja ni mogoč. Izrabila se je torej trenutna konjunktura, da se je to prirodno bogastvo izkoristilo. Nabiranje in vnovčenje je organizirala Kmetijska družba, a našli so se nabiralci, ki so pobudo razumeli in se vrgli na posel. Brez tega in razmeroma povoljne cene, uspeha ne bi bilo. Pohvaliti treba to razumevanje nabiralcev iz omenjenih krajev, ker drugod, kjer je Kmetijska družba hotela tudi organizirati to nabiranje, ni našla nikakšnega odziva. Ljudje so zmajevali z glavo in se norčevali; plevel naj nabiramo in to naj bo delo, ki je dostojno kmeta? Vsako delo, ki je zvezano s trudom, je častno in se splača, če je pošteno vodeno in izvršeno.

51. Organizacija. Po časopisih čitamo, da zbira v raznih državah staro železo, papir in cunje, kakor tudi druge odpadke, ki sicer leže po hišah in dvoriščih, ter so

vsakemu v napoto. Zbiralno akcijo organizira včasih država, včasih samoupravne edinice, največkrat pa razna društva, ki potem izkupiček za te odpadke uporabijo za občekoristne svrhe. Tudi pri nas se je organiziralo zbiranje prostovoljnih prispevkov v raznem blagu in gotovo je bilo z izkupičkom marsikje olajšano gorje siromakov.

V organizaciji leži tudi samopomoč in kdor jo zna izpeljati, lahko mnogo koristi sebi in okolici. Naše podružnice se vedno pritožujejo, da nimajo sredstev za nabavo skupnega orodja, odnosno za nabavo kakšne koristne naprave (sadne sušilnice itd.), ki bi služila članom in celi okolici. Zbiranje sredstev v gotovini je dostikrat mučna in nevhvalna zadeva. Kaj pa, če bi se podružnice odločile in zbiralale star papir, cunje, staro železo itd? Gotovo bi nabrale v svojem okolišu lepe količine. Če bi to storilo več podružnic iz okoliša kakšnega našega skladišča, bi se mogla organizirati skupna prodaja in dobava kupcu in izkupiček bi se sorazmerno raz-

delil. Prepričani smo, da bi se tako zbrali lepi denarci, ter bi se mogel nabaviti marsikateri koristen stroj ali omisliti kakšna skupna naprava. Toda brez požrtvovalnega človeka se zadeva ne more izpeljati. Radovedni smo, ali ga ima vsaka podružnica in ali bomo mogli kdaj poročati v Kmetovalcu, da so v katerem okolišu naše podružnice organizirale tako samopomoč.

Razmisliti bi tudi morali, ali se ne bi dale organizirati še druge zbiralne akcije. Vsaka kmečka hiša pridela med koruzo buče, ki jih požre živina. V 90% slučajev se bučnice pohranijo z bučami vred, ali pa jih pojedjo domači iz dolgega časa v zimskih večerih ob topli peči. Kaj bi bilo, če bi podružnice objavile, da bodo zbiralale vsako, tudi najmanjšo količino bučnic, in ko jih bodo zbrale, jih bodo zamenjale za olje v najbližji oljarni, ter potem olje sorazmerno razdelile? Ali ne bi bilo takšno zbiranje v teh časih pomanjkanja olja prav koristno delo? Kmetijska družba je pripravljena pri vseh takih akcijah brezplačno posredovati in svetovati.

Poljedelstvo.

Pred letošnjo setvijo.

Ing. J. Zaplotnik

Evropski spor, ki zavzema vedno večji obseg in ki dobiva skoraj vsak teden nove oblike, nas je postavil v dogajanja, kakršnih nismo pričakovali. Mnogo trdnih računov je šlo po vodi in nič manj skritih nad ni bilo razočaranih. Ne vemo, kako dolgo bo to še trajalo, ne vemo, kakšne oblike bo obračunavanje med velesilami še zavzelo. Vidimo in doživljamo, da se je mnogo spremenilo, vemo pa tudi, da se bo še mnogo spremenilo. Evropa je skoraj odrezana od ostalega sveta. Do bogastev, ki jih imajo v Ameriki, Aziji, Afriki in Avstraliji, Evropeci skoraj ne moremo. To bo trajalo do konca vojne, naj že bo konec tak ali tak. Pa tudi po končani vojni ne bo takoj nastopilo redno stanje, ker bo prej treba popraviti in nadomestiti izgube, ki jih povzroča vojna.

Kaj izhaja iz teh ugotovitev za nas? Navezani smo nase. **S povečano proizvodnjo bomo morali nadomestiti vse ono, kar smo dobivali od drugod.** Pomanjkanje prekomorskih živil in surovin bo pač povzročilo precejšnjo spremembo v načinu prehrane mest in industrijskih krajev, spremenilo pa bo tudi marsikatero obliko obrtne in industrijske dejavnosti.

Smo tik pred setvijo. Naša dolž-

nost je, da z vsemi sredstvi, ki jih imamo, dvignemo proizvodno sposobnost naših tal. Iz dogajanj zadnjih tednov moramo spoznati, da bo za nas zelo važno prav vsako povečanje rastlinske proizvodnje. Važno bo, da povečamo pridelek krušnih žit, potrebno bo povečati pridelek prav vsake vrste krme, prav tako pa bo nujno povečati pridelek onih rastlin, ki služijo v industrijske namene, za pridobivanje olja, sladkorja, vlaken.

Za nas prihajajo jeseni v poštev predvsem žita. S čim večjim pridelkom si moramo zagotoviti prehrano tako ljudi kakor tudi živali. Predvsem bi rad opozoril na tole: na uporabo umetnih gnojil, strojno setev, na selekcionirano seme in na razkuževanje semena.

Pri cenah, kakor so zdaj, se uporaba umetnih gnojil izplača. Če se to ni izplačalo, ali če se je komu tako zdelo pri nizkih žitnih cenah, potem gotovo ne drže isti dokazi pri dvojnih cenah žita. O tem, ali umetna gnojila pomagajo ali ne, danes pač ni treba več izgubljeni besedi. Kdor tega dozda ni spoznal, ta tudi odslej ne bo. Skoraj vsem našim zemljam manjka fosforja, skoraj vsem tudi dušika in večini zemelj manjka kalija. Zato navadno ne bo zadostovalo, če bo-

mo pognojili samo z umetnim gnojilom. Skoraj povsod bo treba dati vsa tri glavna rastlinska hranila, le na preoranih deteljiščih bomo shajali brez dušičnih gnojil.

Potem pa setev s strojem v vrste. Na kratko so prednosti take setve tele: enaka globina setve, enaka razdalja med posameznimi zrnji, oziroma rastlinami, zato tudi enakomerna kalitev, enakomerna rast in pravilno zorenje. S strojem porabimo znatno manj semena kakor pa pri setvi na široko. Ta prihranek znaša najmanj 50 kg semena na hektar; če smo pa navadno sejali gosto, prihranimo pri setvi s strojem tudi do 100 kg semena na vsak hektar. Pri današnjih cenah žita je to že lep denar. Ker sejalnih strojev ne priporočamo nabavljati posameznikom, ki posedujejo po par oralov zemlje, marveč za drugam, srenjam ali drugim skupinam, tako da pride na en stroj vsaj 50 ha žitne površine, ni danes nabava sejalnega stroja več tvegana stvar. Sejalni stroj stane šest do sedem tisoč dinarjev. Če s strojno setvijo prihranimo 50 kg semena na hektar in če računamo en stroj na 50 ha žitne površine, znaša prihranek 2500 kg semena. Če ni bil nikoli ugoden čas za nabavo sejalnega stroja, je zdaj tak čas. Stroj bo delal 10 let, poplačan pa je lahko s prihrankom prve setve. Račun je preprost in prepričevalen. Za uspešno setev s strojem je pač treba zemjo bolje obdelati. Na slabo obdelani zemlji je setev s strojem zamudna in težka. Zato zemljo bolje in temeljiteje obdelamo.

Selekcionirano, odbrano seme je nadaljnji važen pripomoček za večji pridelek. **Oplemenjeno seme da več in navadno boljši pridelek kakor navadno, neoplemenjeno, neodbrano seme.** Odbiranje in oplemenjevanje semena zahteva mnogo dela in truda, mnogo natančnosti in potrpljenja, povzroča pa tudi dosti stroškov. Če bi odbrano in oplemenjeno seme ne bilo nič boljše, bi se gotovo z odbiranjem in oplemenjevanjem semena nihče ne ukvarjal. Pri navadnem odbiranju izločimo vse one rastline, ki dajo malo rodovitno ali drugače neustrezno potomstvo. Pri oplemenjevanju potom križanja pa prenesemo dobre lastnosti dveh sort na novo sorto, na križanec. Jasno pa je, da odbrano in oplemenjeno seme ni dobro za vsak kraj in za vsake razmere. Tako seme je za

gotovo boljše od navadnega semena samo v onem kraju, kjer nastane, in v bližnji okolici. Drugod pa le tedaj, če mu okoliščine prijaajo. V Sloveniji se je dozdej dobro izkazala beltinska pšenica št. 277. Ta sorta ne poleže, ni podvržena boleznim in dosti rodi. Nekateri ji oporekajo, da dá slabšo moko. Toda v današnjih razmerah to niti ni toliko važno. Druge beltinske sorte dajo boljše moko, imajo pa razne druge slabše strani. Št. 321 in 831 imata slabšo slamo, št. 714 pa zelo rada napada rja. Zato vselej, kadar priporočamo beltinsko pšenico mislimo na št. 277, ki se ne sme zamenjati z drugimi beltinskimi sortami. Tudi oplemenjene pšenice iz Maksimirja, Križevcev in Osijeka so pri nas uporabne. Od beljskih sort pri nas slabo uspevajo selekcije banaške pšenice, dočim so golice in prolifiki dobri. Tudi nekatere domače golice so prav dobre. Od ozimnih ječmenov lahko priporočamo Čermakov ozimni dvoredec.

Razkuževanju semena se pri nas dozdej skoraj ni posvečala pažnja.

Nobenega opravičila ni, če pridelamo ponekod eno petino, eno četrtino ali morda celo eno tretjino smrdljivega, snetljivega zrnja. Zavitek ceretana, abavita, tilantina ali kakega drugega praška za razkuževanje pšenice in rži zadostuje za cel hektar posetve. Praški delujejo proti smrdljivi ali trdi sneti. Proti prašni sneti je razkuževanje s praški ali močenjem brez učinka. Tu pomaga samo vroča voda. Postopek je bil v »Kmetovalcu« že večkrat opisan. Tudi letos že. Prašna snet je pri nas posebno razširjena na ječmenu.

Vsak, kdor se za navedene stvari zanima, lahko dobi pojasnila in navsote pri najbližjem kmetijskem referentu, pri kmetijski šoli, pri kmetijski poskusni in kontrolni postaji v Ljubljani, pri strokovnjakih kr. banske uprave, pri Kmetijski družbi, v uredništvu »Kmetovalca« pri uredništvih drugih strokovnih listov itd. Tudi tu ni izgovora, da kdo ne ve, na koga bi se obrnil. Sredstva za razkuževanje semena ima v zalogi Kmetijska družba in njena skladišča.

Zoritev koruze.

Ing. B. Ferline

Kdor letos opazuje koruzna polja, bo ugotovil, da je bila oploditev koruznih storžev zelo neenakomerna. Mnogo rastlin, ki bi v drugih letih propadle, ali vsaj zelo zastale v rasti, je letos radi obilnih padavin zrastle na normalno višino, toda storži so za oploditev dozoreli šele takrat, ko okolne rastline niso več prašile, ker so njihovi moški cvetovi že davno odcveli. Zato opažamo, da vise iz storžev izredno dolgi pestiči (lasje, brada), ki začno črneti šele takrat, ko že gnijo. To je znak, da na pestičih ni bilo cvetnega prahu moških cvetov, ker če bi bili pestiči oplojeni, ne bi gnili, temveč se posušili in šele pozneje razpadli.

V sestoji koruznega polja bomo torej letos našli mnogo izraslih rastlin z neoplojenimi storži in te rastline ne bodo dolgo dozorele, ako jih ne bo poprej mraz poparil.

V splošnem pa je letos rodnost koruze nadpovprečno dobra. Posamezne rastline imajo po 2 in več storžev. Toda storži so sedaj, ko bi koruzo sicer že lomili, še vedno mlečni, izvzemši pri nekaterih zelo zgodnjih vrstah. **Računati moramo da bo koruza rabila do polne zre-**

losti še 3 do 4 tedne lepih, sončnih dni. Pri presoji zrelosti nas ne sme motiti, da najdemo tudi polja, kjer koruza že rumeni. To so gosto posejana polja, kjer najdemo tudi največ jalovih storžev, ali pa sestoji na izčrpanih zemljah. Kar pa je pravilno posejanega na gnojenih površinah, je še lepo zeleno in čaka sončnih dni, da napolni zrna s škrobom, ki ga mora rastlina šele proizvajati s pomočjo sončne energije.

Zoritev bo torej letos zapoznala in ker se je bati mrazov, moramo storiti vse, da koruzi omogočimo čim hitrejšo zoritev. Predvsem moramo koruzna polja prerediti, da bo imel veter možnost osušiti zemljo, radi česar bo toplota v sestoji večja in da bodo tudi sončni žarki imeli lažji dostop do rastlin. **Odstranili bomo takoj vse jalove rastline,** ker te odvezemajo plodnim hrano in jih zasenčijo, nam pa sicer nič ne koristijo. Nasprotno, dokler so še zelene, jih lahko uporabimo za živalsko hrano v svežem stanju ali da jih ensiliramo ali posušimo. Čez 10 do 15 dni, ako bo lepo vreme in bomo opazili, da koruza že kaže močnejše znake zorenja, lah-

Iko porežemo tudi vrhe rastlin nad storži. Tudi te vrhove lahko uporabimo za hrano živini v svežem ali konzerviranem stanju. S sečenjem vrhov bomo sicer rastlino poškodovali, toda letos se na to ne bomo smeli ozirati, ker je dozorev boljši. **Koruzo bomo namreč morali na polju prisiliti da dozori, sicer se nam bodo storži počasi sušili in začeli plesniti.** Kljub temu bo v gotovih slučajih potrebno, da koruzo sušimo, ali na krušnih pečeh ali pa na sadnih sušilnicah, kjer so takšne na razpolago. Kolikor pa vreme dopušča, bomo sušili koruzo raje na poljih, kjer jo bomo čim delj mogoče pustili. Pri nas smo navajeni, da koruzo zgodaj lomimo v strahu, da bi jo jesensko deževje moglo pokvariti. Toda če gledamo drugod po svetu, bomo opazili, da v nobenem kraju koruze pred popolnim zorenjem in osušenjem ne lomijo, ker kaže izkustvo, da se takšna koruza v koših rada kvari. V Vojvodini lahko opazujemo vsako leto še novembra in celo decembra meseca polja, na katerih koruza še ni obrana. Ličje na storžu odlično varje koruzo pred močjo in bi morala že izredno deževno leto, da začne ličje razpadati in zgubi svojo zaščitno sposobnost. Zato svarimo letos pred ranim obiranjem koruze, četudi je pri nas navada, da koruzne storže ne shranjujemo v koših, kjer ima zrak manj dostopa, temveč jo po ličkanju sušimo obešeno v stoge ali na svislih.

Pri spravljanju koruze bomo letos strogo sortirali. Odbrali bomo lepe, zdrave in popolnoma dozorele storže že na polju za bodoče seme. To storimo tako, da odberemo najbolj lepo razvite rastline, ki imajo nastavek storža čim nižje. Čim nižji je nastavek storža merjen od zemlje, tem bolj rano dozoreva ta vrsta, kar je za naše podnebne prilike zelo važno, ker pozne vrste dostikrat ne dozori. Pazili bomo tudi na to, da storži nimajo preveč dolge kocene (peclje) ter se močno ne povešajo, ker je tudi to znak poznega dozorenja. V naših prilikah moramo biti zadovoljni, ako nam vsaka rastlina obrodí 1 lepo oblikovan in dolg štok. Zato pri izbiranju ne bomo polagali pažnje na večje število strokov. Štok sam naj ima pri konjskem zobu vsaj 16 vrst zrn, pri činkvantinu 22 vrst, a pri domači koruzi 12 ali 14. Pred lomljenjem bomo torej raztrgali ličje na najlepših rastlinah, ki odgovarjajo gor-

njim zahtevam, in potem bomo po obliki izbrali toliko strokov, kolikor jih bomo rabili za pridobivanje semen. Pri tem bomo še upoštevali, da ko bomo stroke luščili, da bomo posebno odluščili 4 do 5 zrn visoko na dnu in okoli 6—7 vrst na vrhu stroka in zrnje uporabili v domačinstvu, medtem ko bomo za seme odluščili le sredino stroka. Pri oplojenju se namreč najprej oplojijo zrna v sredini in to s cvetnim praškom onih rastlin, ki so najmanj v sorodstvu z dotično rastlino. **Iz teh zrn izrastejo potem najbolj zdrave in močne rastline.** Na vrhu in na dnu storža pa se zrna lahko oplodijo s cvetnim praškom lastne ali sorodne rastline in kot nam je iz živalstva znano, tako potomstvo iz križanja v krvnem sorodstvu je najmanj rodno in odporno proti boleznim.

Odbrane storže za seme bomo sušili na zraku (ne na peči!) in obesili jih bomo na kakem mestu, da mraz ne bo škodoval kaljivosti. Dostikrat se namreč zgodi, da gospodar v hudi zimi pozabi na koruzo in ko si potem priredi seme in ga poseje, ugotovi, da je slabo izkličilo, ker je pozebla klica.

Na polju ali pri ličkanju bomo odbrali seveda vso nedozorelo koruzo. V kolikor je ne bomo v kratkem pohranili prašičem (paziti na previdno hranjenje v manjših količinah in pomešano z drugo hrano!), jo bomo posušili na kmečkih pečeh ali sadnih sušilnicah. Ostalo koruzo, ki je normalno dozorela, ni pa še dovoljno suha, pa bomo obesili na suhem in zračnem prostoru.

Z poznim obiranjem koruze je seveda v vezi tudi vprašanje posevka, ki pride na isto polje po koruzi. **Znano je, da ozimine po koruzi ne uspevajo dobro.** Radi tega v gospodarstvih z urejenim plodoredom to vprašanje ne bo pereče. Kdor pa je prisiljen po koruzi sejati pšenico, pa naj pusti zemljo vsaj 10 do 14 dni ležati preorano, ker se mora primerno sesesti, če hoče, da bo pšenica enakomerno izkličila in se obrasla. To navodilo velja za splošno, v posameznih slučajih pa se bomo ravnali, kakor pač bo najbolj mogoče ugoditi tem zahtevam.

Mnogokrat vidimo, da se seče koruzovino s srpi 30 do 40 cm nad zemljo. Pri tem ostanejo dolgi štrceni, korenine se drže skupaj in čez zimo ti ostanki neradi zgnijejo. **Navaditi bi se morali koruzovino sekati z ostrimi motikami, tik ob zemlji pod prvim kolencem.** Takrat korenine hitro razpadejo in nas pri delu ne ovirajo. V to svrhu uporabljajo v Vojvodini stare motike, ki so jih odrezali na strani, da so ozke in potem dobro naostrene. Nasajene so na kratkih toporiščih, da lahko delavec z njimi z eno roko zamahuje, a z drugo prestreže posekano rastlino in jo potem v svežnjih odlaga. Svežnji se zavežejo s konopljo, ki je ob straneh njiv posajena. V zimi se koruzovina zreže na slamoreznicah in polaga živini pomešana s silažo ali krepko hrano. Z nizkim sekanjem koruzovine se tudi uniči ličinka koruznega molca, ki prezimi med koreninami in prvim kolencem.

Kaj je kapilarnost?

Ing. Bajec.

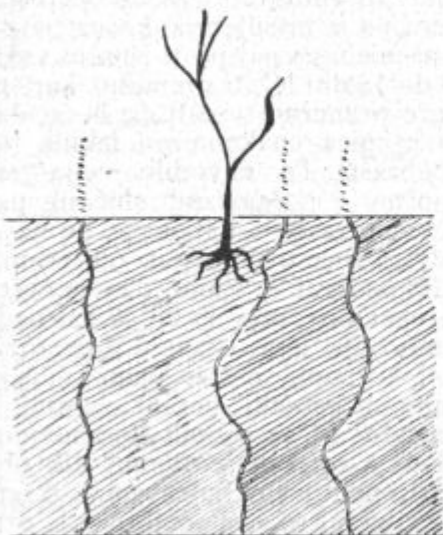
Stalno se priporoča, da se morajo rastline okopavati, in to celo večkrat. Mnogi mogoče ne vedo, kaj vse dosežejo z rednim okopavanjem. Poleg uničevanja plevela, ki nam škoduje na razne načine, je velika važnost okopavanja ravno v zvezi z zemeljsko kapilarnostjo. Zato o tem par besedi. Beseda kapilarnost je latinskega izvora, kjer *cappilus* pomeni las.

Oglejmo si kup peska. Sestavljen je iz brezštevila majhnih kamenčkov, ki tvorijo maso tega kupa. Ravno tako kot ta kup v celoti in vsako zrno posebej, je vsako telo, čvrsto, tekoče ali plinasto sestavljeno iz neskončno majhnih delcev, ki se imenujejo molekule (latinsko

mali delec). Te molekule, med katerimi se nahajajo mali prostorčki kot med posameznimi kamenčki v kupu peska, se med seboj privlačujejo in to medsebojno privlačnost snovi imenujemo **kohezija**. Kot poznamo medsebojno privlačnost molekul ene snovi tako poznamo tudi privlačnost molekul ene snovi z molekul druge snovi. Ta privlačnost se imenuje **adhezija** in radi te adhezije nastane kapilarnost vode. Voda je tekočina, ki se prime, namoči drugo snov. Torej je adhezija njenih molekul večja kot kohezija, nasprotno pa je pri živem srebru kohezija molekul med seboj večja kot je adhezija in zato živo srebro, čeprav

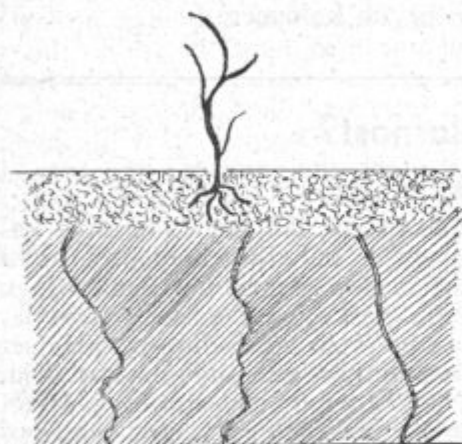
je tekoče, ne more čvrsta telesa namočiti ali ovlažiti.

Te zakone kapilarnosti srečamo vsak dan, čeprav jih mogoče nismo znali razložiti. Če nalijemo v petrolejko petrolej, vemo, da se bo

Kapilare sežejo do površine in voda izhlapeva. Moramo plitko prekopati

po stenju dvignil. Če visi stenj iz kakšne posode, v kateri je voda (ali kakšna druga tekočina), bo začelo iz nje kapljati. V rastlini se dviga sok (poleg adhezije delujejo tu še druge sile), a isto je tudi v zemlji. Po majhnih kanalčkih med delci zemlje se dviga voda navzgor. Če bi ne bilo tega pojava, ki ga imenujemo kapilarnost, bi se deževnica scedila do talne vode, ne bi se dvigala in izhlapevala in ne

Zemlja plitko okopana, kapilare vodijo do korenin, ki sprejemajo vodo

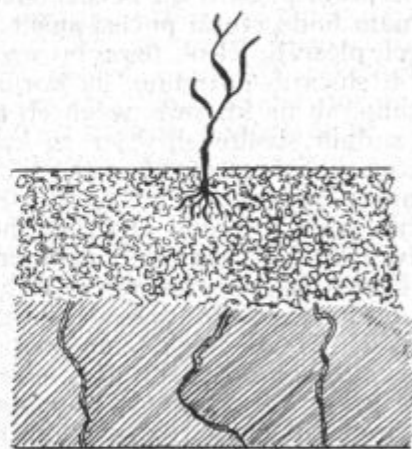
bi bilo mogoče življenje stvarstva v današnji obliki.

Vsj vemo, da je po dolgotrajnem deževju zemlja namočena do globine talne vode. Čim posije sonce, se posuši gornja plast zemlje. Vedno pa se nova količina vode dvi-

ga po teh luknjicah (kapilarah) na površje in izhlapeva, dokler se zemlja v vseh plasteh ne izsuši. To dviganje vode se nadaljuje, dokler ne posežemo vmes s plitkim kopanjem.

Z okopavanjem razmaknemo in prekinemo fine vodne kanale (kapilare) v gornjem sloju zemlje. Iz slik se vidi važnost okopavanja. Tudi v okopani zemlji se dviga voda po kapilarah, toda samo do meje okopanega sloja, torej do korenin, ki jo vsrkavajo in se hranijo z v njej raztopljenimi hranljivimi rudninskimi snovmi. V neokopani zemlji pa se dviga voda do površine, kjer izhlapeva v zrak. Naravno je, da postane gornja plast, okopane zemlje že po kratkem času popolnoma suha in marsikoga to zapelje, da začne zalivati in s tem zopet vzpostavi kapilare, tako da okopanje ni doseglo svoj smoter. Če se hočemo prepričati, ali je zemlja že suha in potrebuje vlage, moramo pregledati sloj izpod okopane zemlje. Z okopavanjem torej preprečimo, da voda prehitro ne izhlapeva iz zemlje in se nižji sloji preveč ne posušijo. Pri sadnji moramo prekopano zemljo stisniti k koreninam, da omogočimo kapilarnost in dovod vode, ki jo mlade rastline največ rabijo. Če je zemlja zelo rahla, korenine rastline, ki jo nameravamo posaditi pa plitke ali pa bomo šele posejali seme, moramo zemljo najprej po površini povaljati, da vzpostavimo kapilarnost. Takoj po sadnji, oziro-

ma kadar posevek izklijе, moramo nato plitko okopati, da zopet kapilarnost prekinemo v gornjem sloju. Zato n. pr. pred setvijo sladkorne repe polje povaljamo s težkimi valjci, takoj po setvi pa površino zrahljamo z lahkimi in plitkimi branami 3 — 5 cm globoko. Še

Zemlja pogloboko zrahljana, da so kapilare pretrgane mnogo izpod korenin. Tu se mora najprej potlačiti z valjarjem in nato pri vrhu zrahljati

predno repa izkali, to je, ko so se pokazale prve klice med repno seme pomešanega ječma, tako da se vidijo vrste kod je sejalec sejala, pa že s planeti prekinemo med vrstami kapilarnost od 5 — 8 cm globoko. Sličen postopek se priporoča pri vsaki saditvi ali setvi v dobah, kadar je dnevna toplota visoka ali je zemlja radi dolgotrajne suše precej osušena.

Gnojenje z umetnimi gnojili v sedanjih prilikah.

Marsikdo že lansko jesen in letošnje pomlad ni gnojil tako, kot bi bilo potrebno. Vzroki za to so bili razni, vendar če jih danes stvarno pretehtamo, bomo ugotovili, da niso bili upravičeni. Zato bo tudi marsikomu žal, da ni pravočasno gnojil in s tem povečal donos, saj nas prilike na trgu vsak dan poučijo, da se takrat, kadar cene pridelkom rastejo, gnojenje najbolj izplača.

Letošnje deževno poletje pa je vstvarilo v zemlji čisto posebne prilike. Znano je, da takrat, kadar vlada visoka zračna toplota, tudi zemske bakterije najbolj intenzivno delujejo in pretvarjajo netopljivo rastlinsko hrano v topljivo, da jo rastline zamorejo uporabiti. To vsrkavanje hrane se vrši s pomočjo vode in če te ne primanjku-

je, rastline bujno rastejo. To smo letos doživeli. Toda vsaka koristna stvar ima tudi svoje slabosti. Če je dnevna toplota visoka in pada mnogo dežja, bakterije proizvajajo več topljive rastlinske hrane, kot jo te radi spremljajočih vremenskih prilik (pomanjkanje sonca, hladno vreme, prevelika moča, itd.) zamorejo izkoristiti. To odvišno topljivo hrano izpira dež v nižje sloje, kjer je za rastline nedostopna in torej zgubljena. Radi tega lahko smelo trdimo, da so naše njive močnejše izčrpane v tem letu, kot v normalnih letih. Ta manjek bo treba z izdatnim gnojenjem v vsakem slučaju nadoknadi, ker normalno gnojenje ne bo zadostovalo in bi bilo tudi negospodarsko vsled trenutne dobre rentabilnosti bolj intenzivnega obdelo-

vranja polj. Če bo pa prihodno leto sušno, lahko pomanjkanje za rastline sprejemljive hrane povzroči prav slabo letino, a tega se moramo obvarovati.

Letošnjo bujno rast moramo predvsem pripisati večji razpoložljivi količini dušičnate in kalijeve hrane. Po zakonu o minimumu je morala biti rastlinam na razpolago tudi večja količina fosforne hrane, vendar pa, ker se fosfora hrana počasi pretvarja v raztopljivo obliko, je verjetno, da so jo rastline popolnoma izkoristile in je padlavine niso mogle v znatni meri izpirati v nižje zemske plasti. Nasprotno pa je verjetno, ker se dušičnata in kalijeva rastlinska hrana lahko topi, da so po spravljanju pridelkov naše njive ravno na njih najbolj siromašne. Po tem preudarku bi morali sklepati, da moramo v prvi vrsti nadoknaditi dušičnato in kalijevo hrano. Toda, če pomislimo, da je letos fosfornate hrane v več izkoriščene kot normalno, saj je bilo baš od nje odvisno, koliko in v kakšni meri so rastline mogle izkoristiti dušično in kalijevo hrano (minimum namreč o tem odločuje!), bomo prišli do zaključka, da moramo nadomestilu vseh treh glavnih rastlinskih hran posvetiti enako pažnjo, sicer rastline prihodnje leto ne bodo imele harmonično vsake hrane dovolj na razpolago, a od tega zavisi končni uspeh.

Ko bomo torej izbirali gnojila za razne bodoče posevke, bomo prvo ugotovili, katero hrano je letošnji posevek najbolj izčrpal in katero hrano bo bodoči najbolj rabil. Tabele o potrebah rastlin po razni hrani najde vsak čitatelj v letošnjem koledarju. Tem potrebam primerno bomo potem kombinirali gnojenje s hlevskim gnojem in z dodatnimi umetnimi gnojili.

Glede umetnih gnojil moramo letos sledeče upoštevati. Od dušičnih gnojil imamo na razpolago le apneni dušik in apneno sečnino. Verjetno je, da čilskega solitra prihodnje leto ne bo dobiti, slično kakor letos. Znano je, da se mora apneni dušik že v jeseni podorati, a ako hočemo, da ga rastline polno izkoristijo in da ne deluje samo na rast, temveč tudi na plod. Kalijevo sol bomo dali že v jeseni stalnim kulturam (travnikom, vinogradom, hmeljiščem, sadonosnikom itd.), oziroma oziminam. Za okapavine pa jo lahko raztrosimo zgodaj spomladi, in sicer čim bolj zgodaj na

težkih zemljah, na lahkkih pa vsaj 14 dni pred setvijo ali saditvijo.

Od fosfornih gnojil so letos na razpolago le počasi delujoča gnojila kot sirova in razklejana kostna moka, ki se proizvajata iz domačih sirovin. Na žalost je teh gnojil prav malo na razpolago in ne morejo kriti vseh potreb. Kot smo obveščeni s strani tovarne v Hrastniku, radi nemogočega uvoza sirovih fosfatov iz inostranstva lahko tudi superfosfata spomladi zmanjka. Pač pa se bo še lahko dobilo fosfatne žindre, kateri je sedaj primešana kot nadomestilo za mineralne fosfate kostna moka. S tem je to gnojilo pridobilo na topljivosti. Z uvozom Thomasove žindre ne smemo računati, ker je ta za Nemčijo edino fosfatno gnojilo, ki ga sama proizvaja in ga seveda ne dovoli izvažati. Prepoved izvoza velja tudi za Luxemburg, Belgijo in Francijo, ki so od Nemčije zasedene.

Pri mešanih gnojilih — Nitrofoskalah — verjetno ne bo pomanjkanja. Tvorica dušika v Rušah izdeluje novi Nitrofoskal — Z (zimski), ki vsebuje 8% dušika, 8% kalija in 12% fosforne kisline. Ta Nitrofoskal — Z se posebno priporoča za jesensko in zimsko gnojenje ozimnin, travnikov, ker z njimi damo zemlji dosti fosfora.

Iz povedanega sledi, da bomo imeli največ težav pri nabavi fosfatnih gnojil, medtem ko lahko računamo, da bo kalijevih in dušičnih dovolj na razpolago. Toda upo-

števat moramo, da je večina umetnih gnojil, ki jih imamo na razpolago, počasi delujoča in da jih moramo raztrositi že v jeseni ali najdalje v zimi. Ta gnojila so radi tega tudi nekoliko cenejša, medtem ko so hitro delujoča ali spomladanska gnojila (čilski soliter, sečnine, superfosfati) mnogo dražja. Radi tega bo najceneje gnojil oni, ki izvrši jesensko gnojenje in ne čaka na pomlad. Lahko se tudi zgodi, da prej omenjenih hitro delujočih gnojil spomladi ne bo dobiti in če bodo takšni zamudniki potem gnojili s počasi delujočimi, ki bodo edino na razpolago, ne bodo dosegli zadovoljivega uspeha.

Če torej presodimo položaj v katerem se nahajamo, pridemo do zaključka, da je naša dolžnost: v jeseni ali najdalje v zimi izdatno gnojiti, ne se zanašati na spomladansko gnojenje, ker sicer bomo lahko doživeli veliko gmotno škodo.

Popravek

V zadnji številki »Kmetovalca« je v članku inž. Zaplotnika »Vse, kar je prav« pomotoma izpadlo nekaj besed, ki kvarijo smisel dotičnega stavka. Dotični stavek na strani 144, 10 vrsta od spodaj, se mora pravilno glasiti:

»Domača, neoplemenjena sorta in večina beljskih sort so prezimile prav dobro, ostale jugoslovanske sorte so prezimile nekoliko slabše, čeprav še vedno dobro, italijanske sorte pa najslabše, dasi ne zelo slabo.«

Travništvo.

○ travnikih.

Ing. Sorec Egon

I.

Na travnikih ima posestnik najcenejši, najgotovjši in sploh nenaдомestljiv vir. Brez travnikov posestnik ne bi mogel vzdrževati živine, ker ne bi imel potrebne krme, brez živine pa ne potrebne gnoja za polja. Zato lahko rečemo: travnik redi polje.

Da povečamo donos travnikov je neobhodno potrebna njih melioracija ali zboljšanje. V melioracijske svrhe na travnikih uporabljen denar, je najugodnejše naložen, ker se vedno obrestuje z visokimi obrestmi. Med melioracijskimi deli razlikujemo prvič take preuredbe, ki jih more izvršiti posestnik sam, drugič pa dela, ki jih more projek-

tirati le kulturni tehnik. Med prva dela spadajo čiščenje, obnavljanje in pomladitev ruševja, med druga pa večje izsuševanje in umetno namakanje travnikov.

Sami odstranimo s travnikov vse neravnosti, kakor mravljišča, krtine, kupe kamenja in vsakovrstno grmičevje. Že odstranitev teh pomenja bistveno izboljšanje, če se le količak skrbno izvede. Povrh tega odstranitev ne stane prevelikih denarnih žrtev. Pri čiščenju zarastlih jarkov, dobimo vedno izvrstno zemljo za zravnanje, tako da se vedno izplača to delo, ker rodi travnik potem veliko več in boljše hrane. Za izruvanje korenin nam prav dobro služijo železne vilice ali mo-

čan železni drog, pregibljivo vezan na kolésih. Treba se je le naučiti uporabljati to enostavno orodje. Trdnjše korenine izruvamo tako, da jih oklenemo z verigo na katero vprežemo par močnih volov. Tudi za zravnanje manjših vzviškov zemlje imamo razno in pripravno orodje, ki ga poznamo pod imenom bravnisko ravvalo in ki je bilo že opisano v Kmetovalcu.

Če so travniki preveč porasli z mahom, ali če je travna ruša že prestara, jih pomladimo na sledeči način. Travnik moramo, ako je močvirnat, najprej izsušiti. Potem nasujemo nanj enakomerno 3 do 5 cm debelo plast lahke zemlje. Koristne travne vrste to plast preresejo in poženejo na novo nasuti zemlji mlade korenine. Razna škodljiva zelišča, kakor mahovi, lišaji itd. izginejo. Za pomladitev 1 oral travnika potrebujemo približno 75 voz zemlje ali peska. Najboljši je seveda kompost. Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da trava ne potrebuje preglobokih plasti dobre zemlje za uspevanje. V tem oziru so zahteve travnikov baš nasprotno nego njiv in vrtov. Pri teh odloča kakovost in globočina ornice, za rast travniških rastlin pa vodne razmere pod ornico. Trave morajo v dolgi dobi svoje rasti zajemati potrebno jim vodo iz globokih plasti podornice. Omogočeno jim mora biti, da vsrkavajo s svojimi koreninami, ki leže sicer prav plitko v zemlji, tudi vodo v globinah, ki jo s koreninami ne dosežejo. Tak slučaj nastopi, če so spodnje zemeljske plasti fizikalno tako sestavljene, da sklop zemskih plasti pospešuje kroženje vode. Takrat uspevajo trave tudi v slabi zemlji prav izvrstno. Če pa prevelike naplavine ovirajo to zvezo s podzemeljskimi plastmi, uspevajo trave tudi v sicer prav dobri zemlji razmeroma slabo.

Iz tega sledi, da je uravnava vodnih razmer podlaga celotnemu izboljšanju travnikov. Čim manj stoječe vode je v zemlji, tem boljše uspevajo kulturne rastline. Najrajši se oskrbujejo travniške rastline z vodo, ki iz nižjih slojev prihaja v območje korenin po drobnem medprostoru med grudicami (kapilarah). Prevelika množina stoječe vode skisa travnike in napravi rastline bolne. Na močvirnatih krajih ne uspevajo koristne trave, pač pa razne škodljive kislice itd. Če bi hoteli te rastline odpraviti z umetnimi gnojili, bi se nam to ne

posrečilo in bi značilo metati denar v blato. Ne preostaja torej drugo, kot osušiti tak travnik. Marsikak posestnik uvidi to pač sam od sebe in skoplje en ali več jarkov za odvod vode. Največkrat in najraje okoli meje. Večinoma so taki jarki brez potrebnega padca, preplitki in imajo nepravilno položene stene, tako da se prehitro sesujejo in zajeze. Važno je torej pravilno izpeljati vodo s travnika.

Izsušeni travnik moramo, če je potrebno, tudi pognojiti z apnom. Nato odstranimo mah s težko železno travniško brano in ga močno pognojimo s kalijevo soljo in Thomasevo žlindro ali kostno moko. Dobro je tudi zaliti travnik z gnojnic. Naslednje leto potrosimo na travnik zopet nekaj Thomaseve žlindre in kalijeve soli, vsako tretje leto pa nekoliko hlevskega gnoja, komposta ali gnojnice. Travniki s slabo rušo se morajo preorati in nanovo zasejati.

Večkrat ne moremo izpeljati izsuševanje posameznih parcel, ker je odtok vode na lastnem prostoru premajhen ali nemogoč. Takrat je potreben načrt za obširnejše izsu-

ševanje tudi na vseh sosednih posestvih in je najboljše, če se združi več posestnikov v vodno zadružno, ki izpelje izsuševanje za vse posestnike skupno. Pri odvajanju vode je predvsem upoštevati, ali ima primeren odtok, to se pravi ali moremo izpeljati vodo v kak nižje ležeči potok. Če je dotok vode izdaten in odtok neugoden, potem jo moramo odvesti z jarki, če je odtok ugoden lahko uporabljamo tudi drenažo. Pri jarkih izgubimo preveč površine in tudi zelo ovirajo dela na travnikih. Pri drenaži odpade vse to, ker leže vodne cevi pod zemljo. Najugodnejša je ona drenaža, ki je obenem zvezana z namakanjem zemlje. Tak travnik nam donaja največ krme.

Nastopa zimska doba in ko bodo spravljani vsi pridelki, imeli bomo čas, da razmišljamo o raznih preureditvah na posestvih, ki naj nam donajajo večje koristi. Smelo trdimo, da ni kmečkega gospodarstva v naši domovini, ki ne bi imelo kaj popraviti na travnikih. Zato naj vsak uvažuje prednja opozorila in preudari, kaj bo letos na travnikih izboljšal.

Sadjarstvo.

Sadimo češplje in slive!

Lenard Frido

Malo katero izmed sadnih plemen je tako tesno in vsestransko povezano z našim splošnim gospodarstvom, sadno industrijo in obrtjo, kakor so naše slive in češplje. Kolike važnosti so ti žlahtni pečkarji za naše narodno gospodarstvo, živo priča naš vsakoletni izvoz svežih sliv na mednarodna tržišča. Iz statistik razberemo, da pridelajo samo v naših južnih krajih in v Bosni nad 6000 desetonskih vagonov sliv in češpelj, ki so namenjene za izvoz v Nemčijo, Češkomoravski protektorat in v bivšo Avstrijo. Žal nimamo točne statistike, koliko se izvozi v tujino tudi suhih sliv in češpelj v raznih predelavah in koliko se potroši tega žlahtnega, z ničemer nadomestljivega sadja v raznih predelavah tudi v naši domovini. Že same gornje suhe ugotovitve so zgovoren in razveseljiv dokaz, kako važna je gojitev sliv in češpelj za naše splošno gospodarstvo.

Preden se povrnem k obravnavanju vprašanj o saditvi, negi, lastnostih posameznih vrst in o koristih, ki nam jih dajejo slive in če-

šplje v domači prehrani, obrti in industriji, se mi zdi potrebno, da pred tem seznanim naše kmetovalce in sadjarje z izborom sliv in češpelj.

Domovina sliv in češpelj je osrednja Azija tja do Črnega morja in Sirije. Videl sem veličastne nasade v okolici Ashabada ob Kaspiškem morju, Skobelevu in Taškentu v Turkestanu ob perzijski, afganistanski in kitajski meji. Od tod so se razširile in pričele kultivirati po vsej Evropi in Ameriki.

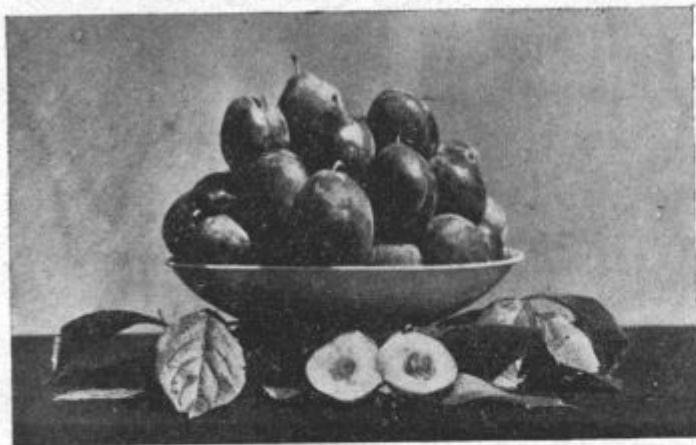
Shematični sestav sliv in češpelj še vedno ni ugotovljen. Težave delajo še vedno posamezni bastardi, t. j. križanci raznih sort sliv. V praksi razlikujemo slive od češpelj po tem, da so slive »kostenice«, t. j., da se koščica nerada loči od mesa, medtem ko so češplje domala vse »kalanke« ali vsaj »polkalanke«, t. j., da se meso rado loči od koščice.

Slive kakor tudi češplje zore od konca julija do začetka oktobra.

V splošnem razporejamo slive in češplje po nastopnem razporedu. (Po Dr. Emme-

rich Zederbauer: Handbuch des Obstbaues in po Rudloff C. F. und Schanderl H.: Befruchtungsbiologische Studien an Zwetschen, Pflaumen, Mirabelen und Reineclauden):

1. Sliva v ožjem pomenu cibora ali trnoselj: a) cimbore, b) rumene slive, c) mirabele.

Kerkerjeva češplja iz vrta pisca

Fóto: Lenard Frido

2. *Italijanke*. Zlahtne slive: a) reklote, b) slive jajčarice.

3. *Gospodarske češplje*: a) okrogle češplje, b) ovalne češplje, c) datelnove češplje, č) polčešplje in d) prave ali čiste češplje.

Med divjake ali samorodnice uvrščamo:

1. SLIVE.

Med to divjo skupino uvrščamo črni trn ali trnolico in vse blizu stoječe oblike.

1. *Cibore ali trnoceljne v grmičasti obliki*. Plodovi so majhni in črnomodri;

2. *julijsko slivo*, ki nam izbornu služi kot podlaga za slive, češplje, breskve in marelice;

3. *žolto slivo* v grmih, katere plodovi so podolgovati in do 3 cm dolgi;

4. *katalonsko rumeno slivo* z majhnimi rumenimi in na rahlo pordečelimi, jajčasto okroglimi plodovi, ki zelo zgodaj bogato rodi in zori;

5. *mirabele* so najbrž mešanica med višnjo in slivo, ker so brez trnja in z okroglimi, višnjam podobnimi in z belo sladki mi plodovi. Doma so v Siriji;

6. *rumeno mirabelo iz Metza*; je najbolj poznana sorta, ki ima svetlorumene z rdečkastimi ali rjavimi pikicami posejane plodove s tenko voščeno prevleko. Meso je rumeno, čvrsto, nežno in sladko in se rado loči od koščice. Mirabela iz Metza je slabe rasti z dolgim kosmatim pecljem in tankimi povešenimi vejami, zori meseca avgusta. Drevo je slabe rasti;

7. *nuančiško mirabelo*: je zelo rašča in rodovitna, s srednje debelimi, rumenimi in modrobelo nadahnenimi plodovi, zori avgusta.

V to skupino spada tudi debela rdeča mi-

rabela in debela mirabela, pl. herenhauz-novska imenovana.

II. ZLAHTNE SLIVE.

Zlahtne slive, ki so v splošnem debelejše kot navadne slive, so se pojavile zelo pozno, šele v srednjem veku. Vzgojene so bile bržčas s križanjem. Enoletni poganj-

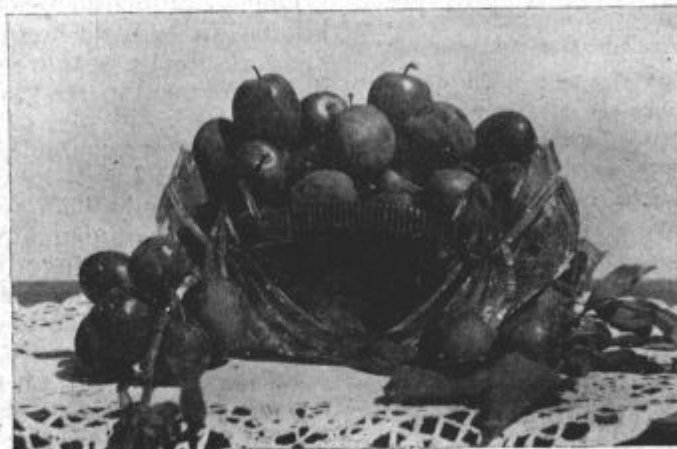
ki so kocinasti. Delimo jih na dve skupini, in sicer:

a) *Renklote* z okroglimi plodovi, katerih veje so že v prvem letu gole;

b) *slive jajčarice* z enoličnimi, 4 do 5 cm dolgimi plodovi, katerih veje postanejo šele v drugem letu gole.

a) Renklote.

Velika zelena renklota je najstarejša sorta. Ima zelo debelo, v začetku rumenozelene, pozneje pa zelenorumene plodove,

Jefferson - češplja

Foto: Lenard Frido

ki so redkokdaj rdečepikčasti. Meso je nežno, jedrnat in zelo sladko. Zori od avgusta do septembra. Velika zelena renklota je zelo rašča, dela široke krošnje in zelo bogato rodi. Posebno ji ugajajo tople, malo zavetne lege, uspeva pa tudi v mrzlejših podnebjih. Za zemljo ni izbirčna.

Njena posestrima je *mala zelena renklota*, ki je od velike zelene renklote vzgoje-

na in *Bavarjeva renklota*, katere plodovi so večji, daljši in bolj rumeni.

V to skupino spadajo še: modra in pa zgodnja renklota, Althansova renklota, Liegelova modra, Ontario in pl. Quillino-va renklota.

Zgodnja renklota je srednje veliko drevo, ki zelo bogato rodi in zori v mesecu avgustu. Plodovi so srednje debeli, okrogli in rumenozeleni.

Althansova renklota ima umerjeno rast in zarodi kmalu in bogato. Njeni plodovi so debeli, modrordeči, nekoliko marmorirani in lepo zaokroženi. Zori meseca avgusta.

Pl. Quillino-va renklota je zelo rašča, bogato rodi in ima velike, rumene in nežno-mesnate plodove, zori v mesecu avgustu.

b) SLIVE JAJČARICE.

K slivam jajčaricam ali vinskim slivam, katerih plodovi imajo obliko jajce, uvrščamo tele sorte:

Marmorirane jajčarice, *rdeče jajčarice*, *Coesovo rdečemarogasto slivo*, *Levansko lepoticno*, *modro jeruzalemsko slivo*.

Rdeča jajčarica je zelo rašča in bogato rodeča, ima orjaške, temnordeče plodove jajčaste oblike, zori meseca avgusta.

Levanska lepoticna je zelo rašča in rodovitno drevo s skoraj navpično rastočo krošnjo. Njeni plodovi so zelo debeli, podolgovato jajčasti, vijetno rjavkasti in zore v avgustu.

ČESPLJE.

V to skupino uvrščamo pet sortnih vrst, in sicer: okrogle, ovalne, dateljnovne, prave in polčešplje, izmed katerih prehajajo

okrogle in ovalne k zlahtnim slivam in so zategadelj verjetno pokolenja hybrid.

1. *Okrogle češplje ali okrogle damascenke* z domala okroglim in nekoliko kiselkastim mesom, ki so za sušenje manj priporočljive, sijajne pa za vsako drugo uporabo. Veje so včasih še drugo leto kocinaste.

Kerkerjeva češplja je zelo rašča in boga-

to rodeča s temnomodrimi plodovi, zori v septembru. Koščice se zelo rade ločijo od mesa.

V to skupino spadajo tudi: pozna muskateljka, pisani Perdrigon, Riverjeva rana in Columbijska.

2. *Ovalne češplje* so čiste ali podolgovate damascenke ali koničaste češplje. Plodovi so vidno daljši kakor širši. Dozore navadno v mesecu avgustu.

V to skupino češpelj spadajo pretežno samo francoske sorte, in sicer: Rdeča Aubertova damascenka, Cochetova sliva, kraljevska sliva, pl. Tours, in amerikanke: rumena Washington in Jefferson.

Jefferson je rašča in zelo rodovitna. Plodove ima rumenozelene in okroglo podolgovate, zori v mesecu septembru. Sijajna je za sušenje, napravo marmelade in mezge.

3. *Dateljnovе češplje* imajo elipsasto podolgovate plodove, ki za sušenje niso priporočljivi.

Med to vrsto spadajo: zgodnja rdeča in modra dateljnova češplja i. dr.

4. *Polčešplje* imajo ovalne plodove in so za sušenje zelo priporočljive. Veje so večkrat v prvem letu kocinaste.

V to skupino spadajo po pretežni večini same zgodne sorte: Bühlerjeva, Ebersweierjeva, Zimmerjeva in Biondecksova zgodnja češplja, dobra iz Brija, violetna Diapré, kraljica Viktorija i. dr.

Bühlerjeva zgodnja češplja je zelo rašča in rodovitna. Plodovi so srednje veliki, jajčaste oblike, temnomodri ali modrobelo nadenjeni. Meso je rumenozeleno, sladko in sočno. Zori v avgustu. Priporočljiva je za sadne plantaže, za sušenje, za napravo marmelade in mezge.

Kraljica Viktorija je zelo rašča in rodovitna češplja. Njeni plodovi so podolgovato jajčasti in zore v septembru. Kožo ima tanko, lahko snemajočo, rdečerumeno ali temnordeče pikčasto. Meso je rumenkasto, sočno in dišavno.

5. *Prave češplje* imajo temnomodre podolgovate plodove, meso je čvrsto in za sušenje najodličnejše.

Med gorenjo vrsto spadajo tudi nekatere zgodnje češplje: prava zgodnja češplja, Esslingerjeva, Wagenheimska, Lucasova in Fürstova zgodnja češplja, predvsem pa domača češplja. Dalje: Ana Späth, italijanska, ogrska, jakobovka in velika sladkorna češplja. Prav tako spadajo med to skupino: rumena zgodnja in Hartwissova rumena češplja.

Prava zgodnja češplja je izrazita kalanka, zelo rašča in bogato rodeča. Nje plodovi so srednje debeli in temnomodri.

Domača češplja je zelo rašča in rodovitna in se kot čista razmnožuje s koreninskimi izrastki ali poganjki. Njeno meso je

rumeno, plodovi pa ovalni in temnomodri. Zori od septembra do oktobra. Ta češplja je bila prenešana k nam v 17. stoletju.

Italijanska češplja je prav tako zelo rašča in bogato rodeča. Njeni plodovi so

večji od domače češplje. Kožo ima temnomodro, meso je jedrnat, belorumen, sladkega vinskega okusa in je često z rdečimi vlakni prepreženo.

(Nadaljevanje sledi)

»Velika zelena renklota« iz vrta pisca. Foto: Lenard Frido

Vinogradništvo.

Kakšna bo letošnja trgateg?

Ing. Ivo Zupanič

Menda nobena izmed kmetijskih panog ne dela kmetu toliko skrbi in preglavic kakor ravno trgateg; pa ne toliko kot delo samo, ki je ob stalnem deževnem vremenu prav gotovo zelo neprijetno, temveč bolj čas neposredno pred trgatvo, ko grozdje zori, ko lahko vremenske nepravilnosti — dež in hladno vreme — odločilno vplivajo na kakovost, pa tudi na množino pridelka. Kalkulacije v tem oziru mesec dni pred trgatvo so vsekakor zelo nezanesljive.

Ob začetku vegetacije, ko začne vinska trta zeleneti in se pokažejo grozdiči na mladitvah, je že nakazana bodoča množina pridelka, ki lahko ostane v najugodnejših okoliščinah neokrnjena. Lahko se pa tudi zmanjša v občutni meri vsled raznih uim — toče, suše, bolezni in škodljivcev. V večji ali manjši meri se dogaja poslednje skoraj vsako leto ni povsod.

Glede množine vemo, žal, da bo letos trgateg podpovprečna, slaba, ponekod celo prav slaba, v splošnem bo mnogo, mnogo manj, kakor je bilo lansko leto. Le redkokje bo trgateg prilično normalna. Glavni vzrok temu je letošnja huda zimska pozeba, ki je napravila največ škodo v nizkih in manj zavetnih legah. Številni prazni rezniki in prazni šperoni v vinogradu pa so bili marsikje vzrok, da se je

premalo škropilo, pa je še to malo grozdja, kolikor ga je ostalo, v veliki meri vzela peronospora. Radi nezadostnega škropljenja močno napadeno listje je moglo le slabo prehranjevati razvijajoča se zimska očesa in bo radi tega v takih vinogradih verjetno nastavek prihodnje leto bolj pičel, les bo pa tudi bolj slabo dozorel in bo zopet v toliko večji meri občutljiv za zimsko pozebo.

Obseg zimske pozebe ni bil pri vseh sortah enak. Zlasti je izborna prenesel zimski mraz naš laški rizling, ki je v vsaj malo višjih legah prav lepo obložen, kakor že nekaj let ni bil. Slično je tudi z renskim rizlingom, da, celo z belim burgundcem in zelenim silvancem. Po novem trsnem izboru pa bi naj bile ravno te sorte — izvzemši renski rizling — glavne sorte v mnogih naših vinorodnih okolišjih. Druge sorte kakor žlahtnina, kraljevina, kavčina, muškati itd. so pa bolj slabo odrezale.

Mislím, da bo prav, ako se bodo izkušnje iz te zime upoštevale pri obnovi vinogradov.

Kar se tiče kakovosti pridelka, se le-ta stvarja v mesecih avgustu, septembru in oktobru. Res je, da je grozdje letos v dozorevanju precej v zaostanku, vendar pa še ni vse izgubljeno. Tarnanje že sredi avgusta ali v začetku septembra,

češ da grozdje ne bo dozorelo, je pač vsekakor nekoliko preuranjeno. Sliši se predvsem iz vrst onih vinogradnikov, ki nimajo volje počakati s trgatvijo vsaj do tega časa, ko bi moglo grozdje normalno dozoreti, temveč spravijo trgatve čim prej pod streho — pred rokom, ki ga občine določijo za začetek splošne trgatve — v kleti pa zboljšujejo mošt s slajenjem. Le-

tos še grozdje ne gnije, vsaj v večjem obsegu ne, zato naj velja pri vseh pravih vinogradnikih geslo: **čakati in čakati s trgatvo**, dokler je mogoče, da more trsje v čim večji meri izkoristiti tople jesenske dneve, ki jih, upajmo, še tudi nekaj bo in ki ustvarjajo sladkor zastonj, vzporedno pa zmanjšujejo v grozdju tudi kislino.

Živinoreja.

Krmljenje močno brejih krav.

Ko krava na kraju laktacije (dobi izločevanja mleka) presuši, potrebuje mir in boljšo hrano, da se popravi in pripravi na novo dajanje mleka. Popraviti se mora po zadnji mlečni dobi, ki je izčrpala njene moči, poleg tega pa mora nuditi še fetusu (še nerojenemu teletu), ki v zadnjih 5 tednih podvoji svojo težo, potrebne hranilne snovi. Tudi za bodočo laktacijo si mora nabrati rezervnih hranilnih snovi. Zato ni pravilno, če krmimo presušene krave samo z obrokom vzdržne hrane. Razen dobre osnovne hrane morajo dobiti še krepke krme, potrebne za produkcijo 5 litrov mleka. Težja je odmera obroka, če krava 50 — 60 dni pred teletenjem še ni presušila. Pri takih živalih, ki so po prirodi nagnjene k neprekinjeni molži, se mora presušenje prisiliti in radi tega zmanjšati krmski obrok. Čim dosežemo, da krava presuši, moramo takoj zopet povečati obrok krepke krme, dokler ne doseže količino, ki je potrebna za proizvodnjo 5 — 6 l mleka.

Količina krepkih krmil se ravna po vrsti osnovne krme. Damo jih dnevno 1 — 2 kg (na pr. 3 dele ov-

senega zdroba, 3 dele otrobov, 1 del lanenih pogač). Najbolj važno je, da dobi krava zadosti rudninskih snovi, ker jih ne rabi samo fetus za tvorbo kosti, temveč se mora v organizmu krave nabrati gotova zaloga za bodočo laktacijo. Ni redek slučaj, da zaloga rudninskih snovi v organizmu ni zadostna in da prehaja potem v mleko iz kosti krav, kar seveda kravo zelo oslabi. Zato moramo skrbeti pred in med laktacijo za primerno nadomestilo rudninskih snovi, ki jih odvezujemo kravi z mlekom. Za dodajanje rudninskih snovi je priporočljiva naslednja mešanica: 20 delov krede, 5 delov ribje moke, 2 dela kuhinjske soli in 1 del lesnega pepela. Zelo koristno je tudi fosforno kislino apno pomešano z ribjim oljem. Ako pokladamo ribjo moko, dodajamo potrebne snovi za tvorbo kosti v živalski obliki, kar je posebno povoljna oblika. Od take mešanice dajemo dnevno na glavo 50 — 80 g.

V tem času laktacije ne smemo krmiti krave s hrano, ki povzroča drisko ali napenjanje in izogibati se moramo vsake pokvarjene krme.

ko prebavljiva naravna krma, platinška paša, silaža, itd.

Snovi, ki znižajo količino tolšče so: sezamove in makove pogače, vse vrste krme od soje in koruze, zdrob koruze, ovska in soja, kislina paša in seno kislinskih trav.

Količino mleka povečajo: krma od soje in koruze, zdrob ovska. Količina se z njimi toliko poveča, da se ne opazi znižanje % tolšče v skupni namolženi količini mleka, ker se namolze ista količina tolšče.

V času zimskega krmljenja uporabljamo taka krmila, ki niso brez vpliva na tolščo v maslu. Čeprav ni vedno mogoče izenačiti krmila, ki povzročajo trdo ali mehko maslo, vendar je lahko doseči izenačen vpliv. Krmna pesa in njeni listi ter slama producirajo belo, zrnato maslo. Če pokrmimo v gospodarstvu velike količine take krme, tedaj težko s kakšno drugo krmo reguliramo ta vpliv, da dobimo normalno maslo. Drugače pa lahko z raznimi krmili izenačimo učinek. Mehko maslo naredijo: pogače ogrščice, sezama in lan, koruza, soja, oves, paša, zelena krma in silaža. Trdo suho maslo: palmove pogače, kokosove pogače, ječmen, rž, rženi otrobi, fižol, grah, pesa, pesni listi, krompir.

Pobelite hleve!

Naša živina skoro celo svoje življenje prebije v hlevu. Samo par korakov naredi mogoče na dan po svežem zraku, če jo napajamo kje zunaj. Če so napajalniki v hlevu, pa še tega sprehoda ni. Zato moramo skrbeti, da bodo hlevi čim boljši, zračni, svetli in zdravi, da bo tudi živina zdrava, ker le od take imamo lahko koristi.

Če že nimamo higienskih hlevov, lahko tudi v starih hlevih skrbimo vsaj za čistočo, ki je pol zdravja. K čistoči hleva spada tudi beljenje. Nekateri kar ne morejo razumeti, da se morajo tudi hlevi beliti. Ne gre mu v glavo, da je tudi za živino prijetno in koristno, da živi v čistih prostorih. Apno je neprijatelj vseh bolezenskih klic, ki se nahajajo v hlevu in z beljenjem zmanjšamo možnost obolenj naše živine. Svetloba deluje jako povoljno na zdravje živine. Pobeljeni hlevi so mnogo svetlejši kot nepobeljeni. Uničimo ogromno količino muh, ki so v nadlego živini in jo mučijo. Koristi tudi stenam in stropu v hlevu, da jih ne razjeda plesen in

Vpliv krme na količino in konzistenco tolšče v mleku.

Razna krmila povečavajo ali zmanjšujejo količino tolšče v mleku. Zato moramo paziti pri mešanju krmil, da ne pride preveč do izraza krmilo, ki znižuje tolščobo mleka. Upoštevati pa moramo, da se poveča količina tolšče v mleku z raznimi krmili samo tedaj, če se daje dobra osnovna krma in če ima krava nasledno svojstvo za tvorbo mlečne tolšče. Če to dvoje manjka, ne pomagajo nobena krmila za povečanje tolšče ali pa je krmljenje predrago ter se ne izplača. Ne sme-

mo tudi spregledati, da nekatera visokovredna krmila sicer povzročijo relativno zmanjšanje količine tolšče v mleku, da pa vsled povečane produkcije mleka ne trpi absolutna količina, temveč jo obratno celo poveča. Pokrmiti pa moramo zadostno količino krmila za povečanje tolšče, ker malenkostno posoljene z močnimi krmili nas ne bo dovelo do vidnega uspeha.

Snovi, ki povečajo količino tolšče so: lanene in kokosove pogače, dobro seno in sploh prijetna, lah-

gniloba. V pobeljenih hlevih je tudi manj klic, ki okužijo mleko. Zato so začele vse mlekarske zadruge zahtevati od članov, da morajo dvakrat na leto pobeliti svoje hleve. V začetku se nekateri težko polotijo posla. Ko je pobeljeno, se jim pa dobro zdi in so sami zadovoljni, da ima hlev prijeten izgled. Na ta način se privadijo in sami

brez povelj izvršijo pogoje za čistočo v hlevih.

Sedaj se bliža čas jesenskega beljenja in naj ne bo kmeta, ki ne bi pobelil svojega hleva. Pobeli lahko vsak sam z navadnim zidarskim čopičem ali pa uporabi škropilnico in poškropi temeljito cel hlev. V tem slučaju uporabljamo bolj redek belež.

Gozdarstvo.

Priravno pogozdovanje bukovih gozdov.

Kosi Ludovik

Bukov naraščaj spada med najnežnejše vrste domačih listovcev. Rastline v mladosti nikakor ne

Škodljiva gola sečnja v bukovem gozdu. V ozadju sedemletni plevel ibovca in breze na bukovni poseki

prenašajo sončne pripeke, suše in pomladnih mrazov. Zato vidimo povsod, da se bukev izključno naravno pogozduje in v prvih letih dobro razvija le v primerni senci starejšega drevja.

Svojčas so spričo ugodne lesne trgovine posekali med drugim tudi mnogo lepih bukovih gajev. Tam, kjer so izvedli nagle čiste sečnje, se goličave zelo nepovoljno obraščajo s tem tako koristnim lesom. Nedavno sem dobil od neke tovarne več vrst bukove volne. Zdelo se mi je skoraj neverjetno, da bi bila krasna, svileni bleščeča, volne mehka in drobno vlaknata snov proizvod iz lesa. Ker je danes razvoj industrijske predelave nagel, bo vsekakor storilnost te proizvodnje narastla in bukov les bo dobil svojo posebno vrednost. Letos usta-

navljajo prvo tako tovarno za izdelovanje stanične ali lesne volne v Novem mestu.

Pri nas je bukev zelo razširjena. Nahaja se v čistih sestojih ali raste v manjših skupinah in posamezno v mešanih gozdih. Največ čistih gajev se nahaja po gričevju v hladnejših in primerno vlažnih položajih. Na izrazito mokrih, mrzlih ali suhih tleh ter v stepskem podnebju bukev ne uspeva.

Če si hočemo na istem prostoru vzgojiti zopet košat bukov gozd, moramo pravilno in po gotovem načrtu izvesti sečnje v doraslem lesu. Kadar pričakujemo, da bo sestojina bogato obrodila semena, jo nekaj let prej, v dveh ali treh presledkih, preredit tako, da ostanejo na celi površini enako razdeljeni samo najlepši edinci (matična drevesa).

Po izvršeni sečnji dobimo svetlobo in toplota večji pristop v krošnje, kar povečuje in pospešuje rodovitnost semenjakov. Razen tega doseže zemljo več toplote in dežja. Poveča se tudi gibanje zraka skozi prereditveno sestojino, kar prav ugodno vpliva na naglo razkrojevanje mrtvega humusa. Kadar se pojavijo na tleh drobne, redke in nizke trave, odnosno tanke plasti mahu, je zemlja v onem stanju, kadar najboljše klije seme. Na prostorih, kjer grabimo steljo, se težko vrši naravno pogozdovanje, ker je zemlja pusta in zbita. Zato je treba tako zemljo pred setvijo zrahljati. Ker se ponavljajo rodovitne semenske letine doraslih bukovih gozdov v enem in istem kraju po določenem času, je prav lahko ob pravem času pripraviti sečnjo, odnosno zemljo za setev.

Ko se je zasejala bukvica, je treba enakomerno prerediti gozd v toliko, da dobi podmladek dovolj svetlobe in da je kljub temu dobro

zaščiteno pred vremenskimi nepriklilikami. (Tokrat posekamo približno polovico dreves). Slabo pogozdena mesta popolnimo s sadikami, ki jih napulimo v gostejši setvi. Te-

Spredaj par let staro mlado bukovje, ki se je prav zadovoljivo priravno pogozdilo spričo pravilne prebiralne sečnje

kom prvih 10 let se mlade rastline prav dobro razvijajo v senci starega bukovja ter se toliko ojačijo, da lahko sčasoma odstranimo vsa ostala drevesa. Po zgoraj navedenem načinu izvajamo sečnje navadno tedaj, kadar potrebujemo večje količine lesa za prodajo in podobno.

Na čistinah lahko vzgojimo lep bukov gozd tudi v zaščiti brezovega sestoja. V to svrho predhodno zemljo nekoliko zrahljamo (pobramo) in v času, ko dozoreva brezovo seme, narežemo veje, ter jih zabodemo po površini. Veter navadno prav enakomerno raznosi dozorela, lahka semena po zemljišću. Med mlado brezovje za tem posejemo bukvico ali posadimo sadike, ki smo si jih vzgojili v drevesnici. Uspešnejša je setev, če se-

Tri vrste, svileni - bleščeče, bukove volne

me zavlečemo z grabljami ali kakim drugim podobnim orodjem.

V manjših bukovih gajih, ki nam izključno služijo za lastno porabo drv, se poslužujemo prebiralne sečnje, kjer vsako leto ali v krajših

obdobjih posekamo odgovarjajočo količino najstarejših, suhih in pre-gostih dreves, posamezno ali v manjših skupinah (2–5 debel). Ne-znatna prazna mesta se pogozdijo s semenom najbližjih dreves. Močnejše ali slabše zasančenje traja nad podmladkom, dokler ta ne odraste. Zunanja podoba takega gozda se seveda nikoli ne menja. Pri takšni sečnji je treba paziti, da ostane v sestojini zmeraj gotova

količina semenjakov, ki stalno pogozdujejo površino. Sestoji takih gozdov so zelo različni. Zato je težko postaviti neko določeno pravilo o sečnji, ki bi veljalo za vse slučaje.

Baš ob času, ko se dela tolika škoda našim najlepšim bukovim gajem, bodo kratka navodila, ki sem jih navedel, prišla marsikateremu gozdnemu posestniku prav.

Zadružništvo.

Vrhniško zadružništvo.

Franjo Pavlica

S komur koli pridem v stik in ki se zanima za zadružništvo, mu priporočam, da prouči ustroj mlekarne in zadružne žage na Vrhniki. Še vsakdo, pa bila to večja skupina ali posameznik, mi je bil zelo hvaležen da sem mu tako svetoval. Da, na Vrhniki se človek veliko nauči! Tam pač vidi ono pravo zadružništvo, na katerega smo Slovenci lahko ponosni. Prav je imel tisti agrom, ki je rekel po povratku z Vrhnike, da imajo tam visoko zadružno šolo. Res je, kajti nobena druga šola bi ne mogla izvršiti tako velik preobrat v kmečkem življu, kakor ga je izvršila praktična šola vrhniških zadrugarjev.

Kaj vidimo pri Mlekarski zadrugi? Kakšen napredek? V par letih se je število članstva skoro podvojilo. V mlekarni se je moral postaviti že peti kotel, kajti količina mleka je narasla že nad 4500 litrov dnevno. Pravi napredek pa vidimo v ceni mleka. Že dve leti sem dobi mlekarski zadrugi 1.50 din za 1 mleka. Letos se plačuje v tej višini na račun in konec leta bo sledilo še doplačilo. O velikih investicijah, ki jih je izvršila zadruga z nakupom strojev in naprav niti ne govorim. Tudi bogatega rez, fonda se nočem dotikati. Za člane zadruga je pač vedno najbolj važno, po kakšni ceni vnovčujejo mleko. V tem se navadno zrcali poslovanje zadruga. Nič ne zaleže govoričenje, praktično je treba pokazati, kaj kdo zmore. Zaradi prevelike skromnosti, se skoro nič ne sliši o tej za izdelavo ementalskega sira še vedno najlepši mlekarne v naši državi.

Iz svoje prakse smem priporočati vsem, ki vodijo mlekarske zadruga, zlasti upravnim odborom, da gredo na ogled na Vrhniko. Tam jim bo vedno prijazen France Fur-

lan, zadružni reformator, prav rad postregel s praktičnimi nasveti, kako se mora odstraniti težave v mlekarstvu, če se hoče doseči uspeh. Tudi na Vrhniki so imeli težave, mnogo truda so nekaterniki vložili v zadružno delo. Neprilike, ki tarejo dandanes še večino naših mlekar, so tamkaj že odpravili. Kazni in ukori so sedaj zelo redki pojav. Red in disciplina zmagujeta brez pritiska, vsak posameznik v tem tekmuje, boječ se priti na sramotno desko.

Mlekarska zadruga je rodila lesno zadruga. Ko je prijatelj Furlan vodil že drugo leto mlekarsko zadruga, mi pravi, da ima sedaj v načrtu ustanovitev lesne zadruga. Odkriti povem, da sem tedaj zmajeval z glavo. Le nikar, sem mu dejal. Preveč si obložen s posli v mlekarski zadrugi, brez Tebe pa ne bo šlo! France je to tudi vedel in si vzgojil namestnika. Krog mlajših gospodarjev je zbral okoli sebe in vsak je moral biti ravno toliko poučen v zadevah mlekarne, kot je bil on sam. Radi tega mu ni bilo

težko pustiti mesto načelnika in ostati samo odbornik pri mlekarne. Od zamisli po ustanovitvi lesne zadruga pa ni več odstopil. Po dnevu pri trdem delu, na polju ali v gozdu, zvečer po hišah na pomenkih je pridobil še trideset gospodarjev, ki so mu obljubili sodelovanje. S tem malim številom zavednih gospodarjev je ustanovil lesno zadruga, ne glede na velike žrtve, ki jih je bilo treba doprinesti za postavitve žage in za začetno delovanje. Mislim, da je bila otvoritev žage za Franceta in njegovega brata dr. Tomaža Furlana, ki je tudi mnogo pripomogel k osnovanju zadruga in postavitvi žage, največji življenski praznik. (Govor, ki ga je imel dr. Furlan pri otvoritvi žage smo priobčili v Kmetovalcu).

Ob otvoritvi žage, mi je Furlan razlagal, kako je sploh prišlo do te trdnjavi podobne stavbe. Nad prepadom v skalnatem visečem terenu je bilo treba pripraviti prostor.

Furlan pravi, da sekati skale po noči ni bilo toliko težko, kakor oblikovati človeka v zadrugnika. Sedaj so skale prebite in zadrugniki izoblikovani! Izvanredni občni zbor, ki se je vršil 1. sept. t. l. je pokazal, kako močna je zadruga in kakšne koristi je prinesla kmetovalcem v tretjem letu obstoja. Naj mi bo dovoljeno, da navedem le glavni del načelnikovega govora, ki ga je imel na obč. zboru.

Furlan pravi: »Proces razvoja pri naši Lesni zadrugi gre nepričakovano navzgor. Če bi mi pred tremi leti nekdo to prorokoval, bi me bilo dvakrat strah, kako bomo zmogli obratni kapital. Tako pa skrbimo iz dneva v dan in ves razvoj se čudovito lepo razvija. Tako stoji-

Sliva »Levanska lepota«, jajčarica

Foto: Lenard Frido

mo danes pred rezultatom, kateri mora ovreči še zadnje pomisleke pri najnazadnjaškem kmetu. Kdor danes spričo vseh teh uspehov še ne spregleda, tega moti neumnost ali pa zloba, če ne oboje! Danes smo mi gospodje, zmagovalci. Tako močni zmagovalci, da nam ni treba prositi k pristopu ona dva posestnika, ki sta še ostala izven zadruga. Vprašanje je le, če bomo imeli dovolj velikodušnosti, da jih sprejmemo med se, kadar bodeta hotela. Tudi je prišel čas obračuna za vse one, ki še vedno mislijo, da jim ni treba opustiti mešetarjenja med nami in trgovci. Notranja poglabitev se mora spopolniti. Red, naša zadružna disciplina in zavest bodo dvigali zadrugo še vnaprej in ravno mi bomo poborniki in glavni povzročitelji novega reda v lesni trgovini Slovenije.

Zadruga šteje danes že 224 članov. Denarni promet znaša prvih 8 mesecev letos 8 milijonov din, napram 3.5 milj. v celém prvem letu. Lesa je bilo zrezanega v 8 mescih 4.400 m³ in še vedno so kupi za rezanje na skladišču prav mogočni. Vagonov smo odposlali do danes 169. Tudi trgovina s trami, se lepo razvija. Zadruga je prejela od čla-

nov 58 tisoč kom. tramov in do malega vse odprodala. To je uspeh našega zadružnega obratovanja, ki potrjuje, da je naša trgovina v najlepšem redu. Zadruga je plačevala les od 1. dec. 1939. pa do 30. junija 1940. vse po 400 din za m³ kljub temu, da so nastali med tem novi stroški pri izvoznem carinjanju in vsled povišanja železniške tarife. Poleg tega imamo zelo lep prebitok, tako da smo sedaj res posestniki svoje parne žage. Letos smo postavili še en polnojarmenik, ki nas stane 45 tisoč din!

Po govoru načelnika se je oglašil k besedi član uprave dr. Furlan, ki je še natančneje obrazložil delovanje zadruga. Na koncu svojega govora pravi, da je prav, če kmet sam daje iniciativo za izboljšanje svojega gospodarskega položaja, žalostno pa je, ako pri tem ne uživa zaslužene podpore.

Zdi se mi, kakor da zopet stopata na plan brata Vošnjaka ali Krek in Vošnjak, ki hočeta preroditi naše zadružništvo in ustvariti povsem nekaj novega: **pravo kmetско zadružništvo, ki ga bodo vodili samo kmetje, upravljali pa lahko vredni uslužbenci.** Le tako naprej, do polne zmage!

Društvene vesti.

† Ludvik Rupelj

pomočnik sreskega kmet. referenta v Ljubljani.

Ravno na svoj 55. rojstni dan, dne 12. avgusta, nas je zapustil Ludvik Rupelj, odličen mož, eden

izmed naših popularnih in najboljših praktičnih kmetijskih strokovnjakov. Posvetil se je posebno živinoreji, travništvu in sadjereji ali

vešč je bil tudi v ostalih kmetijskih panogah.

Po svetovni vojni je bil nameščen kot upravitelj sedanjega banovinskega posestva v Mali Loki, katero je bilo tedaj popolnoma zapuščeno. Pod njegovim vodstvom je nastalo vzorno posestvo. Vzlic nezadostnim kreditom so se izvrševale leto za letom melioracije zemljišča, nastale so vzorne njive, umetni travniki, deteljišča, zidali so se hlevi, pomnožile glave plemenske živine in mnoga sadna drevesa so krasila malološko posestvo.

Z njegovo pomočjo se je tudi postavil temelj današnji gospodinj-ski šoli z uvedbo šestmesečnega gospodinjanskega tečaja, katerega so vodile čč. sestre.

Pred 10 leti je bil imenovan za upravitelja na ravno tako zapuščenem veleposestvu na Ponovičah. Kdor se je vozil po železnici mimo posestva, se je lahko prepričal, da ga vodi večja roka, ki od leta do

leta ustvarja iz zapuščenih in nerodnih parcel vzorne njive in travnike. Kot vnet sadjar je okrasil posestvo z lepimi sadnimi nasadi, zapuščeni hlevi so se preuredili in napolnili s plemensko živino.

Mož zlatega srca, miren, odkritosrčen, poln ljubezni do kmečkega stanu, je porabil vsako priliko, da je delil svoje teoretsko in praktično znanje v okolici, v kateri se je udejstvoval.

Kakor marsikateri, je tudi on moral okusiti grenak kruh današnjih razmer. Iz veleposestva na Ponovičah je bil premeščen kot pomočnik sreskega kmet. referenta v Ljubljano — takorekoč na pisarniško mesto, za katero ni bil ustvarjen in kjer ni mogel razviti svojega bogatega praktičnega znanja v prid našim kmetovalcem, katere je neizmerno ljubil.

Mnogo lepih in poučnih člankov je izšlo iz njegovega peresa v raznih strokovnih in drugih listih.

Mnoštvo naroda je spremljalo na zadnji poti odličnega moža. Številno so bili zastopani njegovi kolegi in večja deputacija Sokolov iz Dev. Marije v Polju in Ponovičev, pri katerih društvih je bil odličen sodelavec.

Ob grobu se je poslovil od pokojnega z ganljivimi besedami živinozdravnik dr. Kovač.

Vrlemu strokovnjaku in odkritosrčnemu kolegu blag spomin!

I. S.

Diplome Kmetijske družbe

V zadnji številki niso bili objavljeni:

Ilešič Franc, pos., Pernica 22,
 Kravos Jernej, pos., Vosek 11.
 Erhartič Martin, župnik, Sv. Jakob v Slov. goricah,
 Rošker Anton, pos., Zg. Hlapje,
 Letonja Jože, pos., Sv. Lenart,
 Dijak Janko, pos., Ljutomer,
 Rajh Jakob, pos., Ljutomer,
 Rus Joško, pos., Ljutomer,
 Jaušovec Franc, pos., Veržej,
 Koroša Ivan, pos., Veržej,
 Berce Anton, pos., Špitalič,
 Jereb Rado, pos. in javni notar, Slov. Konjice,
 Konec Pavel, pos., Preloge,
 Seručar Franjo, pos., Hebenstreit,
 Založnik Franc, pos., Slov. Konjice,
 Sadek Josip, pos., Gabrovlje,
 Polegek Ferdo, pos., Vešenik,
 Cugmas Vinko, pos., Suhadol,
 Gosak Anton, pos., Žiče,
 Vucej Franc, pos., Dražja vas,
 Fijavž Matija, pos., Stranice,

Sivec Alojzij, pos., Stranice,
Hrustelj Franc, pos., Stenica,
Plankl Franc, pos., Ljubnica,
Zdovc Jože, pos., Tepanjski vrh,
Hohnjec Franc, duhovni svetnik in župnik,
Cadram,

Possek Franc, veleposestnik, grad Pogled
pri Ločah,

Kumer Gabrijel, pos., Dobriška vas,
Napotnik Matija, pos., Tepanjski vrh,
Cuček Jože, pos. in nadučitelj v pok., Loče,
Nemec Stefan, pos., Turnišče 195,

V zadnji številki sta bila pomotoma objavljena, da sta prejela diplomo:

Marn Ivan, pos., Obrije 4 in
Gnezda Franc, Urec 39,
pravilno je Marn Ivan, Sneberje in Gnezda Franc, Urec 1.

Občni zbori.

Vabilo

k-letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe r. z. z. o. z. v Ljubljani.

1. Poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika zlasti §§ 2, 3, 7, 8, 9, 10.

2. Slučajnosti.

3. Predavanje in slično.

Dne 22. septembra 1940:

Podružnica: Iška vas ob 9. uri v gostilni Mihe Vrenika v Iški vasi.

Podružnice: Lož ob 9. uri v gostilni Mlakar v Ložu.

Zakot ob 9. uri v obč. posvetovalnici v Brežicah.

Komenda ob 15. uri 30 minut v pisarni mlekarne v Komendi.

Dne 29. septembra 1940.

Gospodarske vesti.

Tržno poročilo.

V zadnji številki smo izpustili tržno poročilo, ker smo stali po časopisnih vesteh tik pred važnimi gospodarskimi in socialnimi reformami, kar bi gotovo močno vplivalo na tržne cene. Medtem je vlada sklenila dne 26. avgusta na seji v Zagrebu le uredbo o maksimiranju cene pšenice in moki, medtem ko temu sklepu druge gospodarske reforme še niso sledile. S pridržkom, da nove reforme ne bodijo spremenile položaj na trgu, dajemo sleden poročilo.

Pšenica: Žetva v Evropi je bila splošno pod normalo, tako da vsaka država mora štediti z zalogami. V Ameriki in drugih prekomorskih državah pa se kopičijo ogromne zaloge (Združene ameriške države lani n. pr. letos mogle izvoziti celo svojo žetvo, ker zadostuje za prehrano lanske neizžvoženi višek), ki ne najdejo kupca na

evropski celini, ker je prevoz zaradi angleške blokade onemogočen. Med tem, ko imajo prekomorske države največjo skrb, kam z zalogami in kako preprečiti padec cen, morajo evropske države maksimirati cene in zaloge tako porazdeliti, da bo vsak državljani pravično preskrbljen s tem nadomestljivim živilom.

Tudi pri nas je določena maksimirana cena za pšenico in moko po težkem boju med producenti in konzumenti. Cena din 3.- za kg pšenice z ozirom na slab žetveni donos in povečane proizvodne stroške, jedva pokriva pridelovalne stroške. Ker pa je bila istočasno ukinjena že poprej maksimirana cena koruzi, ter je ta v prosti prodaji zaradi malih zalog poskočila na din 4.- za kg, so se producenti vzdržali prodaje pšenice, tako da je v trgovini nastalo občutno pomanjkanje pšenice in mlevskih izdelkov iz nje. Sedaj se bje boj med producenti in oblastmi, ki so prisiljene poseči tudi po prisilnih merah, če hočejo doseči spoštovanje izdani uredbi, da na ta način preskrbe konsumentске sloje z moko in drugimi mlevskimi izdelki.

Pri nas v Sloveniji je malo kmečkih hiš, ki so pridelale več pšenice, kot jo po omenjeni uredbi smejo zadržati za prehrano lastne družine. Uredba namreč določa, da sme producent zadržati za prehrano svoje družine tolikokrat po 300 kg, kolikor članov prehranjuje, včevši v družino tudi stalne posle. Kar je več pridelal, mora prijaviti oblastem in odstopiti po maksimirani ceni.

Pri omenjeni ceni pa nas bolj zanima dejstvo, da je z maksimiranjem cen pšenice postavljena nekakšna norma, kako daleč se smejo povečati cene drugim živilom, ki jih kmet prideluje. Razumljivo je namreč, da tudi druga neobhodna živila v razmerju svoje hranivosti napram pšenici ali še bolje rečeno moki, ne bi smela več stati, kakor dopušča razmerje, ki je vladalo pred sedanjo vojno. Po nekaterih cenah, ki so jih razni tržni odbori predpisali, izgleda, da se oblasti teh smeric tudi držijo.

Zelo važno pa je za nas tudi dejstvo, da Slovenija ne predela dovolj pšenice niti za svoje kmečko prebivalstvo in da moramo vso potrebo nekmečkih slojev uvažati iz drugih pokrajin države. Ker tudi letina drugih poljskih pridelkov ni tako obilna, ter bo kmet z vnovčenjem viškov le pri višjih cenah zmogel sedanje cene moki, so naša kmetška gospodarstva zelo, zelo zainteresirana na tem, kako se določajo cene onim pridelkom, ki jih še more prodati.

Zavedati se tudi moramo, da verjetno sedanje težave s preskrbo pšenice ne bodo trajale samo to zimo. Zato bo vsak preudaren kmet težil po samooskrbi in bo letos posejal toliko polja s pšenico, da bo prihodnje leto čim manje dokupoval. Upo-

rabili pa bomo seveda tudi vse druge pripomočke (vestno obdelovanje polj, izdatno gnojenje itd.), da bomo na sedanjih površinah več pridelali.

Moka: Cena moki je pri nas maksimirana v podrobni prodaji s: 5.50 din za krušno moko in din 9.- za belo moko. Kot znano, smejo mlini mleti le 10% bele moke, a ostanek 80% morajo predelati v tako zvano enotno moko. Ker še ne vemo, kako bo banovina uredila aprovizacijo z moko, tudi še ne moremo svetovati, ali bi se splašalo, da bi podružnice za svoje člane skupno nabavljale moko.

Koruzi: Zaloge so v državi izčrpane in vse pričakuje novo žetev. Ker kaže koruzi prav lepo, so zadnje dni padle cene stari koruzi od din 4.- na din 3.50 za kg fco nakladalna postaja. Nova, sušena koruzi, ki bo prišla na trg konec tega ali začetek prihodnjega mesca, se prodaja od din 180—230 za 100 kg fco nakladalna postaja. Posvetiti pa moramo vso pažnjo pravilnemu spravljaju koruze in zato opozarjamo na zadevni članek v tej številki.

Rž: bačka din 360—362.50 fco nakladalna postaja.

Ječmen: Namesto koruze se sedaj mnogo poklada živini ozimnega ječmena. Zato je veliko povpraševanje za njim in cene so narasle na din 340—345 za 100 kg, vse fco nakladalna postaja v Vojvodini. Jaremu ječmenu pa je cena narasla celo do 415—420 din za 100 kg in so spričo te visoke cene pivovarne ustavile njegov nakup.

Oves: je ponekod slabše obrodil kot druga žita. Zato mu je cena enaka, oziroma malo višja kot pšenici, saj znaša din 305—310 za 100 kg v Bački.

Pri vseh žitih vidimo, da so cene višje, kot pri pšenici. Če ne bo določena za koruzo cena, ki bo v pravem razmerju z ono pšenico, ter bi slabo vreme preprečilo pravilno zoričev in spravljaje koruze, ki je glavna hrana revnega podeželskega prebivalstva, se tržišče z žitaricami ne bo moglo ustaliti na primernih cenah, kar bo seveda zelo oteževalo oblastem, da dosežejo skladnost med interesi producentov in potrošnikov.

Fižol: Letina je v splošnem prav dobra. Nizki fižol so kmetovalci večinoma še v lepem spravili. Pri poznem pa se je bati, da mu bo obilna moča hudo škodovala. Cene se še niso formirale, ker pretiranim zahtevam, ki jih stavijo nekateri, ne moremo pripisati dovolj resnosti. Beli fižol se v Bački prodaja po 465 do 470 din za 100 kg. Toda cena še lahko pade ali naraste, kakršni pač bodo končni rezultati žetve.

Krompir: Po splošnem mnenju lahko pričakujemo nadpovprečni donos. Sicer

krompir letos precej gnije, posebno rane vrste ponekod, pa tudi precej nagrizenega je od ogrcev, ki ne bo za trg. Skrbno sortiranje pri izkopavanju na semensko, tržno in potrošno blago bo vsekakor na mestu, pa tudi dobro ga bomo morali presušiti, predno ga bomo spravili v kleti. Prav za prav ga ne bi smeli prej vzimati, dokler ni v razgrnjenem stanju segnalo ono, kar je okuženo. Če bi imelo vsako gospodarstvo brzoparilnike ter bi nagniti krompir po obrezanju nagnitega dela sproti prekuhaval in spravili v silozne jame, bi se moglo mnogo krompirja rešiti za krmo svinj.

Ker se še ni začelo splošno kopanje poznega krompirja, se tudi cene še niso ustalile. Kot smo že gori naglasili, bo cena pšenici nekakšen regulativ za vsa druga kmečka živila. Krompir ima napram krušni moki le $\frac{1}{4}$ njene hranivosti in bi smel le toliko stati v podrobni prodaji. Očitno so zato tržni odbori v večjih mestih po tem načelu tudi odredili cene. V Zagrebu se sme zahtevati za domači slavonski krompir v nadrobni prodaji na trgu največ din 1.50 za kg. V vagon naloženega ga kmetje prodajajo po din 0.95 do din 1 za kg. Za slovenski krompir je določena cena din 2, ker so prevozniki in dobavni stroški večji in ker je boljše kakovosti. V Mariboru je cena za domači krompir določena z din 1.60, kar bi odgovarjalo ceni, ki jo kmet dobi, z din 1.15 do 1.20. Slično je v Ljubljani, kjer se sme krompir prodajati po največ din 1.50.

Upoštevati moramo, da krompirja nikoli nismo izvažali in ga gotovo tudi letos ne bomo. Za lastne potrebe smo ga dovolj pridelali in le prekomerno hranjenje prešičem bi lahko povzročilo, da ga bo spomladi primanjkovalo. Če pa bomo koruzo srečno spravili in ji cena ne bo previsoka, krompir ne bo preveč važen za pitanje in prehrano svinj, saj smo to lani doživeli, ko smo imeli neprimerno slabšo letino kot letos. V mnogih primerih, kadar krompir močno gnije, bomo zelo dobro storili, če ga čim prej prodamo, četudi po nižji ceni, ker bo to še bolj rentabilno, kot pa, če bi počakali spomladi in utrpeli zaradi gnitja kalo od 30 in še več odstotkov. Vse navedeno moramo vpoštevati in presoditi, kdaj bomo krompir prodajali.

Jabolka: Letos sadjarji ne iščemo kupcev, ker sami prihajajo k nam. Zaradi obilne moče pa lahko sklepamo, da se nekatere sorte ne bodo držale in jih kaže čim prej odprodati, sicer bo zguba zaradi gnitja precejšnja. Kdor pa ima zdravo sadje, naj ga hrani in proda pozneje, kadar bo lahko dosegel prav dobre cene.

Zgodnje in jesensko sadje se ne drži dolgo in tako so bili sadjarji primorani ga takoj prodati. Domači trg to sadje ne konsumira v veliki meri in zato se je

večina sadja izvozila. Ker so nam Nemci diktirali cene, je cena od 2.25 do 2.50 tako rekoč prisilna. Seveda je bilo nekaj sadja prodanega tudi dražje, ali to je šlo na domače trge, kjer so mu bile cene v podrobni prodaji od 6—8 din. Verjetno je, da poznega sadja ne bomo dosti prodali v inozemstvo, razen če bi Nemčija dovolila boljše cene ali če bi se povečal kurs marke. Za pozno sadje se slišijo cene od din 3 do 4.50, različno po vrstah.

Živina: Cene, ki jih odobravata Nemčija in Italija niti za izvoznike niti za kmete niso rentabilne. Zato je izvoz precej zastal. Ko to pišemo, so objavljene nove, nekoliko višje cene. Toda, ker prave pitane živine nimamo, a prevzem je zelo strog, tudi radi teh povišanih cen izvoz ne bo bog ve kaj oživel. Dobro ceno imajo pitane svinje in cena masti je že dosegla din 22 do 24 din za 1 kg v prodaji na veliko. Ko bo pa koruze več na razpolago, bo cena svinjam gotovo padla, vendar pa bo še tudi nadalje precej rentabilna. V interesu kmeta bi bilo, da se ukinejo brezmesni dnevi in poveča domači konsum, ki se zadovolji tudi s slabšo kakovostjo, ki ni za izvoz.

Kmetijsko-šolski vestnik.

Zimska kmetijska šola pri Sv. Juriju

Zimska kmetijska šola pri Sv. Juriju ob južni železnici prične svoj I. tečaj dne 4. novembra 1940. ter sprejme vanj do 24 učencev. Ta tečaj je petmesečen in traja do 31. marca 1941. Učenci, ki ga dovrše, bodo prihodnje jeseni sprejeti v II. tečaj, ki bo trajal ravno tako pet zimskih mesecev.

Prednost zimske kmetijske šole je v tem, da se kmečki sinovi pozimi teoretično in deloma tudi praktično izobrazijo v vseh kmetijskih panogah, poleti pa pomagajo doma na kmetiji. Tako ima kmet zanesljivega delavca doma tedaj, ko ga najbolj potrebuje. To je posebna važnost v današnji dobi, ko mora toliko naših kmečkih fantov in mož ob času najhujšega dela na orožne vaje. Druga prednost je v tem, da kmečki gospodar laže poravnava v enem letu oskrbovalnino za pet mesecev kot pri celoletni kmetijski šoli za enajst in pol mesecev.

V zimsko šolo se sprejmejo najmanj 16 let stari sinovi kmečkih staršev, ki bodo po končanem šolanju ostali na domači kmetiji. Prošnji za sprejem je priložiti: krstni list, domovnico, zadnje šolsko izpričevalo, izpričevalo o npravnosti, izjavo staršev oziroma varuha (banovinski kolek za 4 din), s katerim se zavežejo plačati stroške šolanja in izjavijo, da ostane prosllec po dokončani šoli na domači kmetiji, končno davčno ali občinsko potrdilo (brez kolk) o velikosti posestva in višini letnih neposrednih davkov; to zaradi dosege banovinskega prispevka. Navesti je tudi točen naslov prosilca in zadnjo pošto.

Gojenci stanujejo v zavodu, kjer imajo vso oskrbo. Oskrbnina znaša mesečno 100 do 200 din po premoženjskih razmerah staršev in se plačuje mesečno vnaprej. Pri vstopu v šolo preišče šolski zdravnik zdravstveno stanje učencev; bolni se odklonijo.

Lastnoročno pisane prošnje, kolkovane z banovinskim kolkom za 10 din je poslati ravnateljstvu banovinske kmetijske šole v Sv. Juriju ob južni železnici **najpозneje do 1. oktobra 1940.** Vsa podrobna pojasnila daje ravnateljstvo.

Kmetje! POŠLJITE SVOJE SINOVE V KMETIJSKE ŠOLE.

Slive, češnje, renklote in mirabeli na vrtu g. Matije Perkota, pos. in mizarja v Spodnji Šiški 97 v letu 1939. Foto: Frido Lenard.

CENIK

sadnega drevja in trtnih cepljenk za leto 1940/41

Pridelek sadnega drevja je radi občutne pozebe v pretečeni zimi zelo majhen. Zato zaenkrat sprejemamo naročila le za jesenski odjem. Pomladna naročila bomo sprejemali šele po 15. decembru, če bo še kaj zaloge. Cene so brezobvezne. Slične sorte in kakovost smemo zamenjati, ako ni to izrečno zabranjeno. Radi zamude časa računamo za osebno odbrana drevesca 25% več. Plača se pri prevzemu ali pred odpošiljativjo, odnosno se brezpogojno prevzame. Embalaža se zaračuna 20.— din za omoč. Manj kot 10 drevesc po železnici ne pošiljamo. Reklamacije uvažujemo izključno samo 14 dni po prejemu drevesc. Za različna tozadevna vprašanja prosimo priložiti znamko za odgovor.

VISOKA IN SREDNJEDEBELNA JABOLKA

Poletne sorte: Beličnik, Charlamovsky.

Jesenske sorte: Pisani kardinal, Jakob Lebel, Gdanski robač.

Zimske sorte: Zlata parmena, Landsberška reneta, Kanada, Bellefleur, Boskopski kosmač, Londonski peping, Baumanova reneta, Šampanjska reneta, Ontario, Jonathan, Porenjski krivopecelj, Bojkovo jabolko, Mošancgar, Besniška voščenska in Bobovec.

I. vrsta izbrana din 15, I. vrsta običajna din 12, II. vrsta din 7.

SREDNJEDEBELNE ZLAHTNE HRUSKE

Viljamovka, Hardyjevka in Klapovka.

I. vrsta izbrana din 18, I. vrsta običajna din 15, II. vrsta din 8

VISOKODEBELNE MOSTNICE

Koroška mostnica, Ozimka in Tepka

I. vrsta izbrana din 18, I. vrsta običajna din 15, II. vrsta din 8

PRITLIČNA JABOLKA

cepljena na dusenec in paradiževce

Poletne sorte: Beličnik, Charlamovsky, Letni kalvil dr. Baum.

Jesenske sorte: Lord Sufield, Pisani kardinal, Jakob Lebel.

Zimske sorte: Zlata parmena, Landsberška reneta, Kanada, Bismark, Rumeni bellefleur, Rdeči bellefleur, Londonski peping, Ananas, Boskopski kosmač, Baumanova reneta, Ontario, Jonathan, Šampanjska reneta, Porenjski krivopecelj, Cesar Viljem, Bojkovo jabolko, Mošancgar.

I. vrsta din 15.— II. vrsta din 8.— okulati din 10.—

PRITLIČNE HRUSKE

cepljene na kutno in hruškov divjak

Poletne sorte: Zgodnja magdalenka, Salzburgerka, Klapovka, Stuttgartska kozača, Viljamovka, Amanliška, Sangvinol (Krvavka) in Kongvesovka.

Jesenske sorte: Triumph d' Vienne, Društvenka, Avranška, Hardyjevka, Charneuska, Pitmastonka, Jeana d' Arc,

Kleržo, Boskovka, Nova Poiteau, Angoulemka, Dielovka, Kontesa Pariška, Pastorovka, Druardovka, Abreška krasotica, Zimska postrvenka.

I. vrsta din 15.— II. vrsta din 8.— Okulati din 10.—

SREDNJEDEBELNE ČEŠPLJE IN SLIVE

V avgustu zoreče: Böhlska rana, Kraljica Viktorija, Jefersson, Zelena ringlota, Kirke, Lövenska krasotica.

V septembru zoreče: Ana Späth, Geant češplja, Domača češplja, Bosanska češplja.

I. vrsta izbrana din 12, I. vrsta obič. din 10, II. vrsta din 6

VISOKE, SREDNJEDEBELNE IN PRITLIČNE ČEŠNJE

Zoreče po vrstnem redu: Raná iz Marke, Kassanova rana, Winklerjeva, Frommova srčika, Rottertova, Hedelfinška, Brusniška bela, Črna hrustavka in Büttnerjeva.

I. vrsta izbrana din 18, I. vrsta obič. din 15, II. vrsta din 8

SREDNJEDEBELNE IN PRITLIČNE VIŠNJE

Osthelmska, Lotovka, Veliki Gobet, Min. Podbielsky in Hortenzija.

I. vrsta izbrana din 18, I. vrsta obič. din 15, II. vrsta din 8

PRITLIČNE BRESKVE

Zoreče v juliju: Mayflower, Wadel, June Elberta in Golden Jubilee.

Zoreče v prvi polovici avgusta: Triumph, Rieversova in Zmagovalka.

Zoreče v drugi polovici avgusta: Mignon, Železni kancler, Kraljica Karola.

Zoreče v septembru: Kraljica vrta in I. H. Halle.

I. vrsta din 10.— II. vrsta din 6.—

PRITLIČNE MARELICE

Klosterneuburška, Breda, Ogrska rana, Nanciška.

I. vrsta izbrana din 20, I. vrsta obič. din 18, II. vrsta din 10

Trsnica in drevesnica

Kmetijske družbe r. z. z o. z. v Slov. Konjicah

V prvovrstni kvaliteti, sortah in podlagah imamo na zalogi sledeče trtne cepljenke:

ENOLETNE TRTNE CEPLJENKE

Laški rizling	rup. št. 9 Göthe	Bouvierova ranina	rup. št. 9 Göthe
Zeleni silvanec	« « «	Kraljevina	« « «
Muškatni silvanec	« « «	Kraljevina	rip. port.
Traminec	« « «	Rdeča zlahtnina	« « «
Modri burgundec	« « «	Beli burgundec	« « «
Modra frankinja	« « «	Portugalka	« « «
Malvazija rip. berl. Kober 5 bb.			

DVOLETNE TRTNE CEPLJENKE

Laški rizling	rup. št. 9	Zlahtnina	rip. port.
Zeleni silvanec	« «	Beli burgundec	« «
Traminec	« «	Zametna črnina	« «
Traminec	rip. port.	Renski rizling	« «
Muškatni silvanec	« «	Biser iz Čabe	« «
Kraljevina	« «	Modri burgundec	« «
Portugalka rip. port.			

KORENJAKI

Rip. port.
Rup. št. 9 Göthe
Rip. berl. Kober 5 bb.

Trtne cepljenke se prodajajo po dnevni ceni. (Do 50 kom. po din 3.— komad.) Interesenti za trte naj se obračajo direktno v Slov. Konjice, event. na isti naslov tudi v Ljubljano.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

1/32 strani = Din 50 + Din 3.— ogl. takse
 1/16 " = " 100 + " 7.50 " "
 1/12 " = " 150 + " 7.50 " "

1/8 strani = Din 200 + Din 15.— ogl. takse
 1/4 " = " 400 + " 30.— " "
 1/2 " = " 800 + " 30.— " "

1 cela stran = Din 1600.— + Din 60.—
 ogl. takse
 (26 × 20 cm = 520 cm).

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, zmanj
 10 din in 3 din ogl. taksa.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.
 Vsakega 12. v mesecu se zaključijo sprejemanje oglasov
 za prihodajo številko.

Fige in slive za žganjekuho

prvovrstne kvalitete ima na zalogi po najnižji ceni
 trgovka Ivan Jelačin, Ljubljana, Aškerčeva 1. 34.

VABILO

ra redni občni zbor Kmetijske hranilnice in po-
 sojilnice r. z. z. n. z. v št. Janžu na Dolenjskem,
 ki se vrši dne 25. septembra 1940 ob 19. uri pri
 načelniku Ignac Majcen. Dnevni red: 1. Poro-
 čilo in odobritev računov za leto 1939, 2. spre-
 memba pravil po določilih zakona o gosp. zadru-
 gah, 3. volitev načelstva in nadzorstvo, 4. slu-
 čajnosti.

Ako bi sklicani občni zbor ne bil sklepčen
 ob napovedani uri, se vrši pol ure pozneje drug
 občni zbor na istem prostoru z istim dnevnim
 redom, ki sklepa veljavno brez oziroma št. št. št. št.
 zastopanih deležev.

NAČELSTVO.

Oskrbnik

verziran v vseh panogah kmetijskega gospodarstva, od-
 ličnih zmožnosti, išče nameščenja. Dopise na Upravo
 »Kmetovalca« v Ljubljani — pod »Absolvent kmet.
 šola, št. 40«. 40.

Kupim 2 montafonski kravi

dobre plemenske pasme, s točnimi izkazi letne
 mlečne moči. Ponudbe poslati na: L. Pothorn,
 Ljubljana, poštni predal 28. 49

2 mali kmetiji

blizu Vrhnike, vsaka z hišo in vsemi pri-
 tiklinami se oddaja poceni v najem za 1. ok-
 tober 1940. Hlev za živino, kozolec, njive in
 senožeti. Rediti je mogoče 1—2 kravi in 1—2
 prašiča. Poleg možnosti zaslužka. Poizve se v
 pisarni g. ing. Milana Lenarčiča na Verdu pri
 Vrhniki. 47

Naznanilo!**IRUS-MILINI!**

Za mletev vsakega žitla

Naznanjam vsem kupovalcem Origi-
 nal Irus-mlinov, da mi je tovarna
 Iruswerke J. Rilling & Söhne Dussingen
 v Nemčiji poverila zastopstvo za Ju-
 goslavijo že v letu 1939 ter isto še vedno
 zastopam, za kar se zainteresiranim naj-
 topoleje priporočam.

Radi slabih izkušenj zgoraj navedena
 tovarna prejšnjemu zastopniku gosp. Šte-
 fanu Turnšek iz Ljubljane že od konca
 leta 1938 ni ničesar več dobavljala. Ker
 pa prodaja gosp. Turnšek še vedno slično
 ponarejene mlince za Irus-mline, opozar-
 jam, da za iste jaz oziroma tovarna ne
 prevzame nobene odgovornosti.

BOGOLJUB HARTLIEB

pooblaščen mlincestavec in zastopnik
 Irus-mlinov, pošta: Kranjska gora.

Oglasi v
„Kmetovalcu“
imajo uspeh!

POCENI NAPRODAJ!

Več strojev: Dürkopp, Adler, Pfaff,
 Singer, Westa in drugih popolnoma
 novih ženskih, krojaških, čevlarskih
 itd. (stare vzamemo v račun) pri

„PROMET“ v Ljubljani, nasproti
 Križanske cerkve.

**KMETIJSKA DRUŽBA
V LJUBLJANI****kupuje:**

ranjak cvet, arnika cvet, lipov cvet,
 jagoda list, robida list, malina list,
 rman cvet, janeževe rože

Posetite
kavarno „TABOR“
v Ljubljani

S. KUNDE
& SOHN
DRESDEN

Tovarna znamka

Zaščitni znak

Pristne

Kunde

okulacijske nože
 trine, drevne,
 vrine škarje

dobite pri

Kmetijski družbi v Ljubljani

Ogibajte se posnetkov z znakom: „DRESDNER MODELL“

UST. 1828

J. Blasnika nasl.

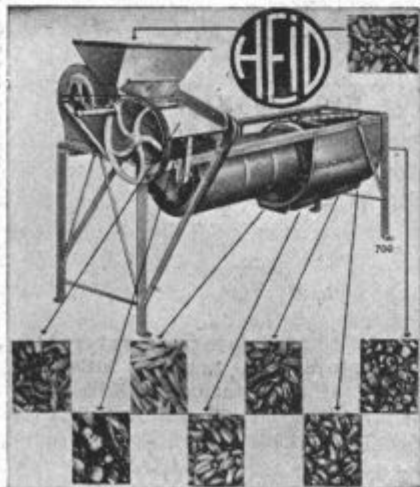
UNIVERZITETNA TISKARNA, litografija, offsettisk, kartonaža,
 založništvo Velike pratike, vrečice za semena.
LJUBLJANA, BREG 10-12

Najstarejši grafični zavod v Jugoslaviji izvršuje vse
 tiskovine solidno in poceni.

V tej založbi je poleg drugih izšla knjiga:

„SKRIVNOSTI ČLOVEŠKEGA TELESA“

ki jo je spisal primarij doc. dr. L. Matko in ki obravnava razne telesne pojave
 ki vplivajo na to, da se človek razvije v pritikavca ali velikana, da se zmehčajo
 kosti, se žensko telo prelevi v moškega in obratno, se določi spol itd. — Knjiga
 obsega 218 strani in 81 slik ter stane vezana din 70.—, broširana din 64.—.

Čistite Vaše žito samo z originalnimi žitočistilniki

„HEID“-ovimi trijerji

Stockerau bei Wien.

Stalno v zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani
 in njenih skladiščih.

KREDITNI ZAVOD

ZA TRGOVINO IN INDUSTRIJO

LJUBLJANA, Prešernova ulica 50

Telefon št.: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84, 37-85

Brzjavni naslov: KREDIT LJUBLJANA. — Podružnica Beograd, Uzun Mirkova ulica 10. Telefon št.: 29-154. Brzjavni naslov: KREDIT BEOGRAD

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila doma in v tujino, safe-deposits itd.

Mestna hranilnica ljubljanska

je

največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod.

Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe.

Za vse vloge in obveze hranilnice

jamči

Mestna občina ljubljanska.

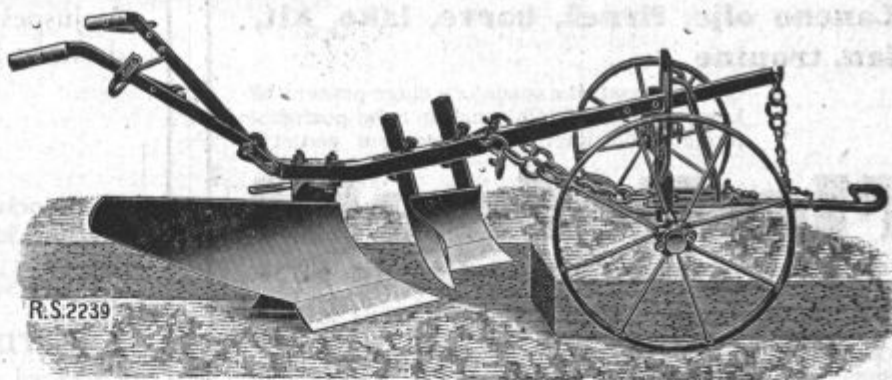
Važno za osnovne in kmetijske šole!

Kmetijska družba v Ljubljani je založila 6 stenskih slik od trav, detelj in raznih krmskih rastlin v velikosti 70 x 50 cm s primernim obešalom in okvirom. Slike so umetniško izdelane po naravi v barvah in služijo kot izborna učilo za spoznavanje naših glavnih krmskih rastlin.

K vsaki seriji se doda po ena knjižica s kratkim popisom vsake rastline. Vseh šest slik s knjižico in poštino vred stane Din 75.—.

Priporočamo takojšnjo nabavo tega učila, dokler je še v zalogi, ker bo vsakemu učitelju služilo kot dober pripomoček pri pouku.

**SACK-ovi
plugi
so najboljši!**

V zalogi pri Kmetijski družbi in njenih skladiščih

ZAHTEVAJTE PRI VAŠEM TRGOVCU „NAŠ ČAJ“!

Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju ministrstva socialne politike in narodnega zdravja
v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Naprodaj pri:

KMETIJSKI DRUŽBI r. z. z o. z.
V LJUBLJANI

LANZ

žetveni stroji

Prvovrstna sestava
Prvovrstni material
Prvovrstna izdelava
Prvovrstna zunanost

LANZ-žetveni stroji so v vsakem oziru
neprekosljivi!

HEINRICH **LANZ** MANNHEIM

A. G.

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MedićZankl

tovarna olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIĆ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Najuspešnejše sredstvo za rejo domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebilitet in omastitev domače, posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive vrednosti „MASTINA“ so brezštevila zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 din, 10 škat. 80 din

Lekarna TRNKOCZY

Ljubljana - Mestni trg 4 (zraven rotovž)

Preprečite žitne bolezni z razkuževanjem semena z **Abavit - novim**

Sigurna in enostavna sredstva za zastrupitev miši, podgan in voluharjev so: **Lepit** plinski patрони, **LEPIT** prašek, **LEPIT** zrna.

Zahtevajte prospekte! — Ta sredstva se dobijo pri Kmetijski družbi in vseh njenih skladiščih: Maribor, Celje, Slov. Konjice, Slov. Bistrica, Novo mesto.

SCHERING A. G. BERLIN. Generalno zastopstvo za Jugoslavijo

MR. DRAŠKO WILFAN
Zagreb, Srebrnjak br. 55. Telefon 64-11.
Brzojavi: „DRAVIL“